

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

CUZNEȚOV LARISA

**PARTENERIATUL ȘI COLABORAREA
ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.
EDUCAȚIA DE CALITATE
A COPIILOR ȘI PĂRINȚILOR**

Chișinău, 2018

CZU 37.018

C 98

Aprobat pentru editare de Senatul UPS „Ion Creangă”
din Chișinău (Proces verbal nr.4 din 30.11.2017) și de CȘD al IȘE
(Proces verbal nr. 12 din 28.12.2017)

Recenzenți:

Platon Carolina, dr. hab., prof. univ., USM

Dandara Otilia, dr. hab., prof. univ., USM

Zagaevschi Corina, dr. conf. univ., UPSC

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cuznețov Larisa Leonid

Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților. Larisa Cuznețov. UPS „Ion Creangă” din Chișinău; IȘE. Primex com SRL, 2018. – 188 p.

Bibl.: p. 184-187 (51 tit.)

200 ex.

ISBN 978-9975-110-93-8

© Larisa Cuznețov, 2018

ISBN 978-9975-110-93-8

CUPRINS

Introducere.....	6
Capitolul 1. CADRUL CONCEPTUAL AL PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE	
1.1. Delimitări conceptuale.....	8
1.2. Parteneriatul educațional din perspectivă sociopsiho- pedagogică.....	12
1.3. Școala și comunitatea ca parteneri educaționali.....	19
1.4. Familia ca factor decisiv al educației de calitate în colabo- rarea școală-familie-comunitate.....	25
1.5. Parteneriatul educațional ca factor de evaluare și eficien- tizare a imaginii instituției de învățământ, a elevului și familiei.....	45
Capitolul 2. ASIGURAREA COEZIUNII SOCIALE ÎN OFERIREA EDUCAȚIEI PARENTALE DE CALITATE	
2.1. Fundamente teoretico-aplicative ale practicilor de educație parentală în contextul psihologiei pozitive.....	53
2.2. Strategii de responsabilizare a actorilor sociali în vederea realizării unui parteneriat eficient școală-familie- comunitate din perspectiva educației permanente	62
2.3. Educația parentală în cadrul parteneriatului școală- familie-comunitate.....	68
2.4. Factorii educaționali și unele forme de tip interconex de colaborare cu părinții și elevii.....	73
Capitolul 3. DIMENSIUNEA ETICĂ ȘI CEA STRATEGICĂ A COLA- BORĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE	
3.1. Blocaje posibile în parteneriatul educațional.....	85
3.2. Codul deontologic al parteneriatului educațional.....	89
3.3. Repere practice și principii de eficientizare a colaborării școală-familie-comunitate. Tehnologia colaborării partene- riale privind educația de calitate a părinților și copiilor.....	92
Anexe: unele modele de eficientizare a educației copiilor și părinților în cadrul colaborării școală-familie-comunitate	
1. Educația pentru familie în cadrul parteneriatului educațional...	108
2. Activități cu părinții, copiii cărora frecventează grădinița de copii. Grupa mare și cea pregătitoare.....	113

3. Activități privind educația pentru familie a părinților și a elevilor din învățământul primar.....	120
4. Activități cu părinții privind educația pentru familie și parentalitate.....	128
5. Modelul de eficientizare a parteneriatului educațional.....	136
6. Proiectarea parteneriatului educational.....	137
7. Un posibil model de educație pentru mass-media.....	138
8. Studiul colaborării în parteneriatul școală-familie-comunitate. Chestionar pentru învățători.....	141
9. Studiul colaborării în parteneriatul școală-familie-comunitate. Chestionar pentru părinți.....	142
10. Studiul colaborării în parteneriatul școală-familie-comunitate. Chestionar pentru elevi.....	143
11. Studiul parteneriatului școală-familie-comunitate . Chestionar pentru colaboratorii bibliotecii.....	144
12. Codul deontologic al parteneriatului educativ. Comunicarea și comportamentul agenților educative.....	145
13. Extras din <i>Codul familiei al Republicii Moldova</i>	146
14. Curriculumul nonformal de educație destinat părinților și agenților comunitari.....	148
15. Model de proiect al colaborării în parteneriatul școală-familie.....	159
16. Model de proiect al colaborării în parteneriatul școală-familie-biblioteca.....	164
17. Criterii de evaluare a comportamentului elevilor, părinților și a agenților comunitari în colaborarea școală-familie-comunitate.....	169
18. Atelier de formare pentru partenerii educaționali.....	171
19. Modelul unui acord de parteneriat.....	174
20. Competențe parentale fundamentale. Modele pedagogice de educație a familiei și formarea parentalității pozitive.....	176
21. Modelul concentric al competențelor parentale.....	178
22. Modelul pedagogic interacțional al educației pentru familie.....	181
Bibliografie	183

...Cel mai cuminte lucru este să se păstreze familiei dreptul pe care în mod natural îl are, lucrând la educația părinților așa, încât statul să ajungă a avea în ei un bun sfătuitor și, chiar, o opoziție puternică, dar luminată...

Constantin Narly

... Educația pentru familie, de rând cu educația de calitate în cadrul familiei și formarea pozitivității socio-umane, realizată în instituțiile de învățământ și în contextul întregii comunități, are un rol decisiv în dezvoltarea personalității umane integre doar atunci când persoana urmează un mod demn de viață, iar valorile etern-umane au devenit călăuze ale conștiinței și conduitei sale morale...

Larisa Cuznețov

INTRODUCERE

Esența strategiei, a politicilor și practicilor naționale în domeniul educației copiilor și părinților se concretizează în *Codul Educației al Republicii Moldova*, în *Strategia Educația 2020* și *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*. Aspectele de bază ale acestor documente se reflectă într-un ansamblu de decizii, care se configurează în proiecte și acțiuni reale la nivel macro- și micro-structural. Bineînțeles că politica națională în domeniul educației și formării culturii se exprimă într-un șir de norme, opțiuni generale, strategii și mecanisme privind instruirea și educația copiilor, elevilor, dar și a adulților; dezvoltarea parteneriatelor educaționale/PE; modificarea și modernizarea sistemului de învățământ, care influențează în mod direct calitatea educației copiilor și a familiei, a colaborării cu întreaga comunitate.

Experiența avansată a statelor europene și logica procesului, a acțiunilor educaționale confirmă faptul că numai efortul partenerial de colaborare a instituțiilor formale cu cele nonformale și informale; implicarea tuturor actorilor comunității va asigura o educație de calitate a copiilor/ elevilor și părinților acestora. Concomitent cu aceasta vom obține ceea ce ne dorim: **o societate civilizată, umană, cu adevărat democratică, deschisă spre creativitate și inovație, a cărei educație și cultură vor fi axate pe valorile etern-umane și o pregătire armonioasă și demnă a tinerei generații.**

Considerăm foarte importantă abordarea problemei în cauză, deoarece contactul familiei cu grădinița de copii, apoi cu școala, învață părinții a colabora cu o instituție formală, le ajută să acumuleze o primă experiență relațională, de comunicare și

cooperare cu actorii comunitari privind ocrotirea, sprijinirea și asigurarea unei educații eficiente a copilului.

Actualitatea și originalitatea lucrării sunt susținute de abordarea parteneriatului educațional drept un sistem integru și coerent de elemente-instituții formale, nonformale și informale, abordate dintr-o perspectivă sociopsihopedagogică amplă.

Analizând lucrarea, putem observa că fiecare capitol și subcapitol conține constatări și unele rezultate ale cercetărilor efectuate în domeniul vizat, în ultimii ani.

Prezentarea sintetică a lucrării și sugestiile aplicative detaliate, invită cititorul la o lectură reflexivă și participativă, contribuind la profesionalizarea viitorilor pedagogi, dar și a specialiștilor care activează în câmpul educației, ceea ce va asigura re/actualizarea și promovarea experiențelor, a competențelor de actor, agent și partener educativ eficient.

În acest context, exprimăm recunoștință și mulțumiri pentru sprijinul acordat și contribuția adusă la susținerea, elaborarea și implementarea unor proiecte și tehnologii de eficientizare a colaborării școală-familie-comunitate/ PE, Distinselor Doamne:

- dr., conferențiar universitar, **Carolina Calaraș;**
- dr., manager școlar, **Maria Bragiș;**
- dr., cercetătoare, **Silvia Șpac;**
- magistru, manager școlar **Eleonora Gonciar.**

Sunt ferm convinsă că monografia va fi de un real folos cadrelor didactice, psihologilor și managerilor școlari, studenților de la facultățile pedagogice; părinților, care doresc să se documenteze, să-și revadă și să-și sporească calitatea de educatori, parteneri educaționali și actori ai propriei formări și perfecționări permanente.

Larisa Cuznețov

Capitolul 1

CADRUL CONCEPTUAL AL PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE

1.1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

În pedagogie se discută de mai mult timp despre colaborarea și raporturile familiei cu instituțiile de învățământ și comunitatea. În esență, până în anii '90, aceste raporturi se reduceau doar la un „consumatorism educativ” (Ballion R., 1982, Stănciu-lescu E., 1997) din partea familiei și la un șir de încercări disperate de diversificare, valorizare și de eficientizare a relațiilor de colaborare din partea instituțiilor de învățământ.

Formarea ființei umane, în orice societate, reprezintă rezultatul influențelor și acțiunilor exercitate de generația adultă asupra generației în creștere. Adulții îndeplinesc rolul de educatori, care se deosebesc de educații lor prin faptul că sunt cunoscătorii, purtătorii și propagatorii sistemului de valori specifice colectivității date. Anume această poziție constituie criteriul de legitimare a autorității educatorului indiferent de postura lui (fie în calitate de părinte, învățător, psiholog, profesor sau instituție etc.).

Mizând pe faptul că comunitatea socială constă dintr-un ansamblu de instituții ce exercită influențe asupra generației în creștere, care se cer coordonate, corelate, sistematizate și fortificate, cercetătorii din domeniul științelor educației au inclus în circuitul științific conceptul de *parteneriat educațional*.

Conceptul nominalizat tinde să devină unul central în pedagogia contemporană și denotă abordarea de tip sistemic/

holistic și de tip curricular, flexibilă și deschisă pentru soluționarea problemelor educative, reliefând interrelațiile agenților educaționali în ansamblul complexității lor, destinate realizării optime a posibilităților de învățare și a managementului acestora (în cadrul instituției de învățământ).

Parteneriatul educațional reprezintă un concept fundamental și complex, ce reflectă o atitudine și o relație de colaborare a agenților sociali, care devin parteneri în câmpul educației [13]. Colaborarea, însă, este un concept operațional.

Astfel, ***ca atitudine, parteneriatul educațional presupune:***

- acceptarea acțiunilor și influențelor educative care parvin de la agenții educativi;
- egalizarea șanselor pentru a participa la o acțiune educativă comună și eficientă;
- conștientizarea responsabilității privind acțiunile sale.

Ca relație, parteneriatul educațional presupune:

- colaborarea agenților educației sub diverse forme și modalități, orientate spre formarea personalității copilului;
- comunicarea optimă între agenții sociali care participă la educație;
- cooperarea de calitate în domeniul interrelațiilor și unirea eforturilor pentru realizarea acțiunilor educative comune;
- interacțiunea optimă, sistematică și *feed-back-ul* obținut și acceptat de toți partenerii.

În accepțiunea mai multor cercetători, parteneriatul educațional este definit ca o formă de comunicare, cooperare și colaborare în sprijinul copilului la nivelul sistemului și procesului educațional [5; 6; 8; 13; 14; 41; 49 etc.].

În acest context, este necesar să menționăm că parteneriatul educațional se desfășoară în paralel cu procesul instructiv-

educativ. Ca și acestuia, factorii de decizie și actorii educaționali, trebuie să-i confere o atenție constantă, imprimându-i un caracter sistematic, prospectiv și permanent.

Parteneriatul educațional familie-grădiniță-școală-comunitate implică un ansamblu de agenți educaționali: copiii, părinți, educatori, învățători, profesori, manageri, psihologi, membri ai comunității, ce sunt implicați în creșterea, educația și ocrotirea sănătății copilului; reprezentanți ai bisericii, poliției, jurisprudenței, ONG-urilor și ai mass-media.

Originea conceptului provine din sfera vieții economice. În perioada anilor '70, semnificația dată viza activitatea de muncă productivă, susținută împreună cu alți factori de decizie. La începutul anilor '80 acest model pătrunde și în sfera educației, stimulând dezvoltarea conceptului de *școală deschisă* [13], care este aprofundat și lărgit în contextul intensificării legăturilor cu întreprinderea industrială și cu modificarea modalităților de formare tehnologică și profesională a elevilor și studenților. (Cristea S., 2000).

Conținutul specific pedagogic al conceptului de parteneriat educațional îl putem evidenția în funcție de următoarele repere metodologice:

- a) reperul formelor de educație/instruire* care angajează complementaritatea relațiilor dintre școală și instituțiile specializate în mod direct sau prin diferite relații contractuale în realizarea unor programe de educație/instruire nonformală;
- b) reperul concepției manageriale* care presupune intervenția unor strategii de descentralizare bazate pe valorificarea deplină a resurselor existente la nivelul comunităților educative teritoriale și locale;

c) **reperul modalităților de funcționare** care evidențiază diferența existentă între parteneriat și sponsorizare.

Definirea noțiunii de parteneriat educațional este propusă în literatura de specialitate la nivelul unui concept operațional, menționează Sorin Cristea [13]. Din această perspectivă, parteneriatul educațional constituie:

- un angajament într-o acțiune comună negociată;
- o contribuție de resurse, de schimbări, de contacte, de rețele asociate în scopuri constructive;
- o prestare de servicii educative realizată de agenții sociali;
- un acord de colaborare mutuală între partenerii egali care lucrează împreună pentru realizarea scopului;
- un cadru instituțional de rezolvare a unor probleme comune, prin acțiuni coerente, plecând de la definirea obiectivelor-cadru cu repartizarea clară a responsabilităților și a procedurilor de evaluare (într-un spațiu și timp delimitat).

Reieșind din cele expuse conchidem că parteneriatul educațional îndeplinește două **funcții generale complementare**:

- a) **funcția de deschidere organizațională** a grădiniței/școlii spre variate instituții și personalități aflate în afara sistemului de învățământ;
- b) **funcția de acțiune sinergetică** exercitată în interiorul sistemului de învățământ și în exteriorul sistemului de învățământ; relația școlii cu alte instituții sociale implicate în mod direct și indirect în realizarea finalităților educației.

În accepțiunea cercetătorilor din domeniul pedagogiei, tipurile de parteneriat educațional sunt clasificate în funcție de trei criterii:

- a) **domeniul de activitate** (parteneriat cultural, economic, de asistență socială etc.);
- b) **sfera de acțiune** (parteneriat intern sau extern);

c) **modul de funcționare**, care poate fi parteneriat de promovare și de realizare a unor proiecte educative; colaborare partenerială bazată pe diferite rețele de socializare.

În concluzie, un parteneriat educațional eficient presupune nu numai acțiuni comune de decizie, proiectare, realizare și monitorizare, ci și eforturi comune în respectarea normelor etice.

1.2. PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL DIN PERSPECTIVĂ SOCIOPSIHOPEDAGOGICĂ

Problema parteneriatului educațional reprezintă un fenomen social, cultural, psihologic și pedagogic, chiar și istoric, legat de apariția și evoluția instituțiilor instructiv-educative; a sentimentalizării relațiilor părinți-copii; responsabilizării familiei și societății cu privire la educația tinerei generații și necesitatea eficientizării competențelor parentale, inclusiv, satisfacerea necesităților familiei și școlii în acordarea unei asistențe sociale de calitate. Între familie, grădiniță și școală întotdeauna au existat raporturi sociale destul de stabile.

În ultimii ani asistăm la intensificarea relațiilor individuale între părinți, administrație și cadrele didactice ale instituțiilor respective. Resemnificarea raporturilor familiei cu grădinița de copii, școala și comunitatea se află într-o dependență directă de noile relații economice și de apariția fenomenului **societății de consum** (E. Stănciulescu, 2002), dar și de cel al responsabilizării tuturor actorilor sociali.

Este evident faptul, că esența societății de consum reprezintă o ideologie a bunăstării și prestigiului: părinții aleg filiera educativă pentru copilul său din considerentele imaginii și co-

modităţii. Astăzi la aceste cerinţe părinţii mai adaugă calitatea şi valoarea serviciilor educative.

Consumatorismul educativ, apărut relativ nu demult, capătă amploare prin deschiderea unui număr mare de instituţii educaţionale private, care pretind la un statut deosebit.

Relaţiile active ale familiei cu şcoala stimulează şi parteneriatul acesteia cu grădiniţa de copii, fiind impulsionate de apariţia unor importante mize familiale ale şcolarităţii de tip: statutar, instrumental, afectiv, cultural, ce se conturează clar spre finele vârstei preşcolare.

Cât n-ar fi de eficientă educaţia familială, ea nu-i poate substitui copilului colectivul preşcolarilor, intercomunicarea şi relaţiile cu semenii.

Odată cu plecarea copilului la grădiniţa de copii, această instituţie devine o componentă reală a vieţii cotidiene familiale.

Părinţii se conformează cerinţelor înaintate de instituţia preşcolară, iar aceasta, la rândul său, ţine cont de unele exigenţe înaintate de familie. Cu cât acest feed-back este mai activ şi eficient, cu atât educaţia copilului este mai diferenţiată şi calitativă.

Analiza relaţiilor familie-grădiniţa de copii-şcoală ne-a permis să observăm câteva etape evolutiv-calitative, care s-au stabilit şi consolidat istoric şi social. De la începutul acestor relaţii, accentul se punea pe educaţia familială, mai apoi a urmat o perioadă când instituţia instructiv-educativă îşi asuma univoc responsabilitatea formării personalităţii, ceea ce, de asemenea, era o exagerare şi o extremă în educaţia copilului.

La etapa actuală, societatea a conştientizat faptul ***responsabilităţii duale, a familiei şi a instituţiei de învăţământ, susţinute de stat şi de comunitate***, accentul fiind pus pe colaborarea şi parteneriatul educaţional familie – şcoală – comunitate. Parteneriatul educaţional se manifestă ca un fenomen social şi peda-

gogic, ce presupune abordarea sistemică și cognitiv-construc-tivistă a educației, care este axată pe respectarea drepturilor copilului; ajutorarea familiei, valorizarea elevilor și părinților.

În scopul pregătirii familiei pentru realizarea unui parteneriat educațional eficient, considerând grădinița și școala componente importante ale vieții de familie, ținem să evidențiem domeniile ce sunt esențial influențate de aceste instituții.

Domeniile vieții de familie, influențate de grădinița de copii și școală

1. Volumul și distribuirea responsabilităților familiale

Ambele instituții influențează acest domeniu. Are loc o precizare a volumului și re/distribuirii responsabilităților familiale.

Atât sarcinile cât și responsabilitățile de supraveghere, susținere, ajutor sau asistare a copilului în procesul pregătirii lecțiilor se complică și se diversifică, se cer revăzute, pentru a fi realizate eficient, ceea ce imprimă o nouă pondere moral-etică relațiilor, rolurilor și funcțiilor parentale și fraterne.

2. Bugetul familial

Plecarea copiilor la grădiniță sau la școală afectează simțitor bugetul familiei. Părinții cheltuiesc anumite sume din bugetul familiei, pentru a achita taxe, a procura rechizitele necesare, echipamente etc.

3. Conținutul educației familiale

Grădinița de copii și școala influențează benefic familia în ceea ce privește formele, metodele și conținutul educației, încercând să ofere copiilor și părinților un capital cultural și intelectual rentabil din unghiul de vedere al exigențelor sociale și al educației morale, care ar atrage o apreciere pozitivă din partea cadrelor didactice. Sub influența instituției de învățământ, părinții modifică și perfecționează conținutul și strategiile educaționale.

4. *Supravegherea și controlul comportamentului copiilor*

Instituțiile de învățământ obligă părinții să exercite un control mai riguros și sistematic intrafamiliar și public al copilului.

5. *Ritmul și orarul familiei*

Funcționând după un orar stabil, grădinița de copii, și mai cu seamă școala, determină ritmurile vieții familiei, exercitând presiuni directe și indirecte asupra orarului cotidian, săptămânal și anual al familiei.

6. *Climatul emoțional al familiei*

Instituțiile de învățământ afectează climatul emoțional al familiei, creând stări de satisfacție, dar și de insatisfacție, tensiune, incertitudine, frustrație sau siguranță, încredere. Activitatea copilului și raporturile cu cadrele didactice plasează familia în fața bucuriilor, performanțelor; oferă prilej și teme de discuții, conversații, modelează relațiile părinți-copii, dar, totodată intensifică starea de nervozitate, stres, oboseală.

7. *Imaginea și reputația familiei*

Evaluând activitatea copilului, managerii școlari și cadrele didactice evaluează, implicit, și eficiența acțiunilor și a competențelor parentale, influențând formarea imaginii familiei, a reputației ei și a copilului.

8. *Modul de viață al familiei*

Tematica adunărilor de părinți, a consultațiilor, lectoratelor și ale altor forme de lucru cu părinții, conțin multe recomandări, sfaturi cu privire la organizarea regimului zilei, regimului alimentar, modului de viață rațional și sănătos, ceea ce sporește nivelul culturii generale a familiei și contribuie la optimizarea condițiilor mediului familial.

9. *Integrarea în comunitate*

Grădinița, apoi școala, pe rând, includ familia într-o rețea de relații noi, favorizând integrarea acesteia în societate.

Această situație conferă adulților un rol și o identitate socială aparte de *părinte al unui anumit copil* (care învață bine, este capabil la matematică, este un bun sportiv etc.).

10. Orientarea profesională

Școala se implică într-o activitate foarte responsabilă de orientare și ghidare profesională a copilului, ajutând familiei să proiecteze viitorul elevului mult mai real și cât mai concret.

Aceste domenii se cer cunoscute, conștientizate; dirijate și monitorizate de către membrii adulți ai familiei, desigur cu ajutorul agenților educativi, care au devenit buni parteneri educativi. Familia, la rândul ei, exercită și ea un ansamblu de influențe asupra instituțiilor respective. Experiența noastră și sinteza literaturii referitoare la relația familie-grădinița de copii-școală, permit să evidențiem mai multe influențe și presiuni din partea familiei asupra instituțiilor de învățământ.

În primul rând, este necesar de menționat faptul că familia, prin participarea sa la activitățile organizate de instituția preșcolară sau școlară, poate pune în discuție orice acțiune și orice componentă a procesului educațional.

Cercetările efectuate recent demonstrează faptul că părinții se interesează nu numai de succesul școlar imediat al copiilor lor, ci și de unele aspecte generale, de specificul și perspectiva funcționării instituției, de formele metodele și tehnicile aplicate în munca instructiv-educativă cu copiii.

În relațiile sale cu grădinița și școala, familia se poate manifesta ca un factor de putere, deoarece are posibilitatea opțiunii pentru *deschiderea* instituției spre familie și posibilitatea de exprimare publică a opiniilor în cadrul asociațiilor de părinți și a mass-media. Contactele cu părinții largesc universul social al cadrelor didactice, al rețelelor lor de sociabilitate. Preferința

pentru întâlnirile informale implică nu numai *deschiderea instituției* spre părinți, ci și o deschidere a familiei spre instituție, și, respectiv a diferitor agenți sociali spre familie și școală.

Deschiderea reciprocă obligă cadrele didactice la o activitate mai intensă asupra autoperfecționării profesionale, iar pe părinți îi obligă la sporirea nivelului cultural și eficientizarea competențelor și influențelor parentale.

Participarea părinților la diverse activități educative, formale și nonformale, asigură calitatea și transparența acestora.

Raporturile directe ale instituției cu familia, mai cu seamă cu acei părinți ce aparțin unor categorii sociale active, creează un factor nou de evaluare și control al activității cadrelor didactice, ceea ce contribuie la formarea unei autorități și reputații pozitive a învățătorului, dar îi provoacă și un anumit disconfort.

Nu întâmplător, 83% din cadrele didactice chestionate, pledează pentru un contact individual și informal cu familia și limitarea acțiunilor colective, mai cu seamă a orelor demonstrative în care sunt implicați deseori și părinții.

Următorul moment important al parteneriatului educațional constă în faptul că implicarea părinților în activitatea școlară a copilului introduce o a treia forță/actor – familia, un intermediar exigent și cointeresat, în raporturile școală-copil.

Această mediere este favorabilă din punct de vedere psihopedagogic, deoarece optimizează cunoașterea copilului, intercomunicarea agenților educaționali, asigurând unitatea cerințelor.

Oricât nu s-ar discuta și/sau acuza de îndeplinirea neeficientă a obligațiilor parentale de unii administratori școlari sau cadre didactice, evident este faptul că părinții manifestă deschidere și interes față de activitatea și inițiativele de dialog ale instituțiilor de învățământ cu familia, însă așteptările acestora nu

întotdeauna sunt satisfăcute. În acest scop este bine de conștientizat tipurile de parteneri în colaborarea școală-familie (Tabelul 1).

Tabelul 1

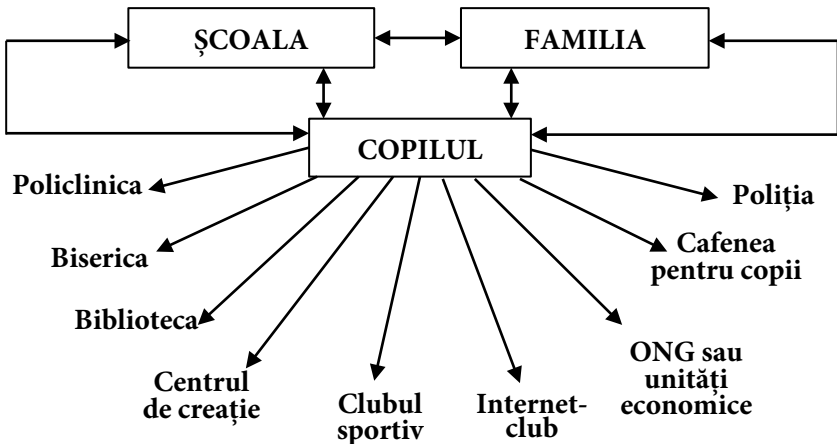
**Tipuri de parteneri în colaborarea
școală-familie**

Nr. d/o	Tipul relațiilor	Tipurile de		Strategii comportamentale
		familiei	instituției de învățământ	
1	2	3	4	5
1.	Relații unidirecționale spre familie. Exigențe față de aspectele organizaționale	Client	Autonomă	- axate pe excluderea intervențiilor din exterior
2.	Relații unidirecționale de tip consultativ din partea instituției de învățământ	Garant	Comunitară	- axate pe implicarea resurselor comunității
3.	Relații bazate pe exigențe exagerate din partea familiei, uneori relații de confruntare	Grup de presiune	Ierarhică	- intervențiile instituției de învățământ sunt orientate spre educația copiilor și a familiei
4.	Relații de colaborare; familia participă în luarea deciziilor școlii	Partener	Centrată pe colaborare	- axate pe colaborare, participare, feed-back

1.3. ȘCOALA ȘI COMUNITATEA CA PARTENERI EDUCAȚIONALI

Se cunoaște faptul că școala propagă și multiplică modelele atitudinale și comportamentale pozitive, susținând modelul educativ și valoric familial, care implică activ pe cele instituționale și pe cele sociale (ale comunității).

În opțiunea noastră, școala trebuie să cunoască toate instituțiile sociale cu caracter educativ și să stabilească relații de vecinătate, adică de colaborare, elaborând și monitorizând un proiect special al rețelei educative, pe care l-am numit **Harta rețelei educative** (Figura 1).

Figura 1. Harta rețelei educative

Harta rețelei educative ar trebui afișată la un loc accesibil în școală. Ea ar putea fi analizată la prima adunare generală de părinți, ca aceștia să cunoască particularitățile și posibilitățile fiecărei instituții sociale/ comunitare privind asistența educativă.

Asistența educativă oferită de instituțiile nominalizate poate avea diverse orientări:

- ✓ de animator;
- ✓ de tutore;
- ✓ de ajutor;
- ✓ de ocrotire a sănătății;
- ✓ de stimulare;
- ✓ de propagare a valorilor moral-spirituale; de propagare a valorilor culturale etc.

Această schemă poate fi completată și aplicată ca un punct de reper pentru elaborarea unor hărți a posibilităților educative din interiorul școlii (indicarea cercurilor pe interese, secțiilor sportive etc.) cu condiția prezentării telefoanelor, conducătorilor și a specificului serviciilor prestate.

Recomandări pentru școală:

- ◆ informarea părinților privind activitatea instituției respective și programul instructiv-educativ la grupa sau clasa concretă (obiective, conținuturi, strategii etc.);
- ◆ informarea sistematică a părinților privind dezvoltarea și performanțele copilului (dezvoltarea intelectuală, fizică, calități de personalitate, comportamente, rezultate la evaluări, competiții și concursuri etc.);
- ◆ organizarea *Școlilor pentru părinți* (bunici, adolescenți etc.), axate pe diverse teme de viață și ocrotire a sănătății, educației de gen, respectării drepturilor copilului etc.;
- ◆ organizarea consilierii psihopedagogice a copiilor și părinților/familiei (sistematic – desfășurarea consilierii centrate pe dezvoltare și prevenție, inclusiv – la necesitate);

- ◆ implicarea părinților în diverse activități ale procesului instructiv-educativ, ce au impact și ieșire în cadrul comunității locale (acte concertate de binefacere, de caritate, expoziții, serate festive, concursuri etc.);
- ◆ organizarea conferințelor și *meselor rotunde*, pentru a discuta și a face schimb de opinii și experiență privind educația copiilor; implicarea în activitatea unor rețele de socializare pe Internet etc.

Comunitatea ca partener educațional

Complexitatea problemelor lumii contemporane cere ca comunitatea să fie un suport și partener eficient al familiei și școlii în ceea ce privește educația copiilor. În pedagogia post-modernă și circuitul științific a început a fi folosit activ conceptul de *comunitate educativă* [13]. *Comunitatea educativă* se definește ca ansamblul instituțiilor și relațiilor sociale din mediul cultural apropiat copilului, cu care acesta contactează direct sau prin intermediul părinților/ familiei, inclusiv al școlii, variatelor centre (S. Cristea; E. Stănciulescu; E. Vrășmaș etc.).

Relațiile și colaborarea familiei cu diferite tipuri de specialiști din domeniul ocrotirii sănătății, pedagogiei corecționale, jurisprudenței, psihologiei etc. nu este o invenție nouă a societăților actuale, ci atestă o istorie relativ îndelungată, marcată de diverse perioade de conlucrare activă sau mai puțin activă, atât din partea părinților, cât și din partea specialiștilor.

Intervenția și influențele din partea comunității/ a instituțiilor acesteia sunt orientate în două direcții:

- a) spre părinți/ familie;
- b) spre copii.

M. Segalen [36] deosebește **intervenția socio-educativă** definită ca ansamblu de acțiuni profesionale ale specialiștilor, pentru a ajuta, susține și consilia părinții în funcția lor educativă. O formă importantă a intervenției socio-educative o reprezintă **educația (formarea) parentală**, care presupune eficientizarea atitudinilor, aptitudinilor, abilităților și competențelor parentale.

Dup cum am mai menționat, intervențiile socio-educative sunt orientate nu numai asupra populației mature (părinții), ci și asupra populației minore (copiii) și tind spre colaborare, parteneriat, spre un comportament structurant și relațional [15].

Instituțiile comunității care pot fi antrenate în parteneriatul educațional cu familia, cu grădinița de copii și școala sunt:

- **mass-media**, inclusiv Internetul, ca promotor al valorilor universale și naționale, a ideilor noi și reformelor, ca suport al programelor educative, distractive pentru copii și părinți;
- **ONG-urile** ca instituții și modalități de participare la viața comunității și forma de promovare a voluntariatului în direcția armonizării relațiilor sociale;
- **biserica** ca pilon esențial de educație și promovare a valorilor religioase și moral-spirituale;
- **centrele de creație a copiilor** care susțin inițiativele copiilor dotați, se ocupă de educația și instruirea lor, propagă frumosul prin toate genurile și speciile de artă etc.;
- **instituțiile curative** ca parteneri importanți și necesari în domeniul ocrotirii sănătății copiilor și adulților ca contribuție la formarea modului sănătos de viață membrilor comunității;
- **întreprinderile economice** ce sunt în stare să sponsorizeze diverse programe educative, să acorde suport material unor familii, copii în dificultate sau instituțiilor de învățământ;

- **poliția** ce se ocupă de educația juridică preventivă a populației și promovează diverse programe privind educația cetățeanului, pietonului etc.;
- **Internet-clubul, Sport-clubul** etc. care îl familiarizează pe copil cu posibilitățile tehnologiilor informaționale, a calculatorului, sportului, culturii fizice etc.

În esență, fiecare instituție din comunitatea locală, apropiată copilului, influențează formarea personalității acestuia într-un anumit mod. În acest sens, să nu uităm că influențele pot fi, uneori, și negative, ca de exemplu: cluburile de noapte, cluburi în care se practică jocurile de noroc, competiții sportive clandestine, care pun în pericol viața tinerilor etc.

Obiectivul major al activității instituțiilor sociale cu caracter educativ coincide cu cel al părinților, al școlii și constă **în formarea și susținerea unui mediu cultural pozitiv, care ar ajuta acestora în dezvoltarea, cultivarea și educația armonioasă a copilului** privind viața privată, cea publică și cea profesională.

Toate tipurile de specialiști cu care familia vine în contact prin intermediul copilului (cadre didactice, psihologi, medici, juriști etc.) exercită influențe educative în mod direct și indirect. Astfel, educația copiilor devine o problemă a comunității, o problemă, chiar de interes național și mondial.

Pe de altă parte, practicile cotidiene demonstrează că influența acestor instituții este foarte mare, dar nu și absolută. Cercetările științifice scot tot mai des în evidență importanța familiei. **A fi părinte astăzi este o profesie care trebuie învățată ca oricare alta** (Pourtois, 1989). Astăzi observăm tot mai mulți părinți care doresc să fie informați, învățați/ instruiți, susținuți în legătură cu creșterea, dezvoltarea și educația copiilor, dar, cu părere de rău, există și părinți care nu-și onorează obligațiile.

În ultimii ani am devenit cu toții martori și participanți activi la o mulțime de proiecte axate pe educația și formarea părinților și copiilor. Populația implicată în proiecte este foarte variată: familii obișnuite și familii ce aparțin categoriilor socio-profesionale defavorizate, familii incomplete (monoparentale) și familii în care au fost identificate comportamente deviante.

Este important să conștientizăm faptul că raportul, colaborarea familiei cu instituțiile nominalizate se îmbină organic cu relațiile stabilite în cadrul rețelelor de vecinătate - **cartierul** (în oraș) și **mahalaua** (în sat), care, la fel, au o mare influență asupra copiilor și adulților, deci, sunt medii educative. Astfel, mediul de rezidență al familiei influențează direct comportarea acestuia și, chiar, strategiile educative ale părinților.

Concentrarea anumitor resurse materiale și umane în școli și alte instituții educative (biblioteci, cluburi, stadioane etc.) permite comunității să intervină benefic și să influențeze educația familiei și a copiilor. În așa mod, comunitatea realizează interacțiunea ofertelor de educație formală, nonformală și informală. Statul este obligat să asigure funcționarea optimă a sistemului educativ formal, dar să nu-l neglijeze și pe cel nonformal și/sau informal, dacă tinde să aibă cetățeni adevărați, cu o păzită activă de viață, care vor participa la edificarea unei societăți prospere și democratice.

În acest context, propunem ca instituțiile de învățământ, împreună cu *Consiliul/ comitetul părinților* să întocmească **Harta rețelei educative** (expusă anterior), plecând de la condițiile comunității concrete, facând-o cunoscută și accesibilă pentru părinți și copii, atrăgând cât mai mulți parteneri comunitari la educația copiilor și părinților, valorificând optim posibilitățile fiecărui agent educativ vs actor.

1.4. FAMILIA CA FACTOR DECISIV AL EDUCAȚIEI DE CALITATE ÎN COLABORAREA ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE

Astăzi ca niciodată familia are nevoie de ajutor din partea statului, școlii și comunității. Problemele cu care se confruntă familia au devenit foarte variate și mult mai complicate decât acum 20-30 de ani în urmă, însă, totuși familia, prin valorificarea funcțiilor sale reprezintă mediul primar, dar și cel fundamental în care se plăsmuiesc și se pun bazele personalității individului. Chiar dacă politicile familiale la nivel statal (Republica Moldova) și la nivelul Uniunii Europene au o istorie modestă și sunt un rezultat al preocupărilor legate de tendințele sociodemografice, ele contribuie, într-o mare măsură, la fortificarea standardului de viață a copilului și familiei [20]. Republica Moldova ca și alte state din variate zone ale lumii, inclusiv cele europene, se confruntă cu probleme sociale complicate, asociate cu fenomenele de îmbătrânire a populației, de sporire a dezechilibrului între generații, de schimbare a condițiilor pe piața muncii; de amplificare a sărăciei și excluziunii sociale, devalorizarea unor comportamente și poluarea valorilor familiale etc. Tendințele demografice, sporirea migrației oamenilor, schimbările comportamentelor familiale și creșterea numărului de familii care nu se isprăvesc cu educația copiilor, se consideră a fi probleme-cheie, puncte de plecare în trasarea politicilor statale respective. Studiul și analiza surselor bibliografice consacrate [6; 32; 42; 43 etc.] arată că nici *la nivelul Uniunii Europene nu există o politică familială comună, mai mult ca atât nu a fost adoptată o definiție oficială a familiei*. Deși articolul 33 din *Carta Drepturilor Fundamentale* legitimează implicarea UE în dezbaterile și deciziile privind poli-

tica familială, definirea și implementarea politicilor se consideră că trebuie să rămână opțiunea statelor membre, a autorităților locale și a serviciilor publice. *Comitetul Economic și Social* recomandă statelor membre și a celor ce urmează să se afilieze la UE, să integreze și să activeze dimensiunea familiei în politicile economice și sociale prin a elabora și a urma o configurație eficientă a sistemului de suport pentru familie și copil [35, p. 153]. În acest context și plecând de la faptul că, în esență, comunitatea cunoaște nivelul real de bunăstare și dificultate a familiei, am decis să stabilim, totuși, care trebuie să fie contribuția concretă a familiei în soluționarea problemelor nominalizate. Cât de mult n-ar fi ajutat familia de stat, ea nu are nici un drept social și moral să rămână pasivă la politicile microstructurale, care parvin din partea școlii și ale altor actori comunitari. În acest sens, familia este obligată să manifeste o atitudine responsabilă, cu atât mai mult că în ultimii ani s-a majorat vârsta de căsătorie, tinerii au devenit mai conștienți cu privire la obligațiunile familiale [35; 36], ei studiază cursuri obligatorii și opționale de psihologie și pedagogie a familiei. Experiența avansată din lume și cea autohtonă demonstrează că parteneriatele sociale în frunte cu școala sunt și pot deveni în continuare mecanisme eficiente de acordare familiei a unui ajutor psihopedagogic funcțional în educația copilului. Cea mai cunoscută formă de ajutorare a părinților pentru a le spori competența parentală este consilierea familiei/ adulților și copiilor, centrată pe dezvoltare și prevenție, care se poate desfășura în cadrul activității *Școlii pentru părinți*, care se organizează și se desfășoară cu succes în contextul parteneriatului educațional (aici școala implică specialiștii săi și alți actori social, ca de exemplu: biserica, bibliotecile pentru copii, variate centre de cultură și de ocrotire a sănătății etc.). Evident

că dezvoltarea sistemului de prestații sociale și economice destinate familiei necesită implicarea serioasă a statului, însă acordarea unui ajutor psihopedagogic/educațional de calitate rămâne prerogativa instituțiilor de învățământ de diferite niveluri. Pledăm pentru această strategie nu numai din considerentele că acestea sunt completate cu specialiști versați în domeniul educației și instruirii, dar și de atât că copilul se află aici mai mult timp. Anume aici se acordă o atenție mai mare dezvoltării potențialului intelectual și moral al acestuia, se lucrează sistematic cu familia, accentul fiind plasat pe sporirea calității de părinte a adulților. În foarte multe instituții de învățământ (grădinițe de copii, școli, licee etc.) în ultimii 10-15 ani s-a intensificat colaborarea cu familia și alți actori sociali; se inițiază și se menține o activitate fructuoasă a parteneriatelor școală-familie-comunitate. Anume acesta este motivul de a arăta și descrie, a convinge practicienii din domeniul educației în faptul că familia astăzi are destul potențial pentru a realiza creșterea și dezvoltarea urmașilor săi. În pofida unor sentințe și pronosticuri pesimiste, observațiile noastre de durată privind educația familială a copiilor, comunicarea și relațiile copii-părinți, interesul pe care îl manifestă părinții în autoperfecționarea sa în cadrul parteneriatelor cu școala, permit să conchidem că marea majoritate a familiilor autohtone sunt orientate spre îmbunătățirea acestor **indicatori a competenței parentale**. Chestionarea a peste 2000 de părinți din ambele medii, urban și rural, au demonstrat conștiinciozitatea acestora în problema vizată. Absolut toți adulții au confirmat că nivelul, calitatea educației copiilor depinde de responsabilitatea și competența părinților, dorința și tendința lor de autoperfecționare, colaborare sistematică și eficientă cu școala. Pe bună dreptate, nu putem neglija importanța familiei în realizarea edu-

cației tinerei generații, în colaborarea ei cu multitudinea actorilor sociali, care, urmărind și ei scopul nobil de participare la formarea personalității copilului, devin parteneri și agenți educativi valoroși. Așadar, vom începe studiul dat de la analiza potențialului și climatului moral al familiei, pe care-l abordăm ca factor decisiv de realizare a educației familiale de calitate și îl considerăm drept catalizator al unui parteneriat social eficient, care ar servi sporirii coeziunii, adaptabilității familiei și ar contribui la fortificarea parentalității; a cultivării unei conduite demne generațiilor în creștere, dar și celor adulte.

În mai multe lucrări am abordat problematica parteneriatului educațional, dar, accentul privind calitatea colaborării dintre instituțiile sociale, a fost plasat prioritar pe instituțiile de învățământ/ școală. Tocmai în cercetările mai recente, elucidate în monografia *Filosofia practică a familiei* (2013), am revăzut această poziție. Cercetările realizate, observațiile noastre și analiza acestora, ne-a permis să conștientizăm că acțiunea morală a tuturor membrilor familiei, sentimentele, valorile și aspirațiile acestora, adică, toate elementele culturii morale ce formează climatul moral al familiei, devin un factor decisiv în inițierea, menținerea și activizarea parteneriatelor sociale, inclusiv a celui educativ de tip **școală-familie-comunitate**, genericul căruia, din considerentele expuse, am putea să-l modificăm în următoarea formulă **familie-școală-comunitate**. În acest sens, ținem să remarcăm importanța și rolul primordial al *ideilor morale pentru conduita persoanei în variate situații de viață și existență umană*. Concomitent cu aceasta, vom concretiza situațiile complexe din cadrul familiei, care provoacă bucurie, fericire, optimism, dar și tristețe, incertitudine, durere și suferințe. După cum știm cu toții, viața omului reprezintă un traseu pe cât de clar și previzibil, pe atât de com-

plicat, sinuos și, deseori imprevizibil în contextul ontologiei, a evenimentelor existențiale ale acestuia în lumea materială/ naturală și în lumea spirituală, subiectivă a conștiinței. Natura/ lumea biologică există obiectiv în afara voinței omului, iar cea psihică, lumea conștiinței omului există subiectiv. Ambele corelând, completându-se ele consolidează unitatea dintre conștiința și conduita persoanei, fenomen important, care începe să se înfiripeze în familie, școală, iar comunitatea fortificându-l și exersându-l pe parcursul vieții individului.

Interogația și discuțiile cu privire la problema, *care este modalitatea de interacțiune ale acestora, adică a lumii obiective cu cea subiectivă a omului* reprezintă o problemă filosofică fundamentală, care, dacă este abordată și valorificată adecvat vârstei în cadrul educației familiale, începând cu cea mai fragedă perioadă de viață a copilului, contribuie, substanțial, la formarea integrității morale, a unității dintre conștiința și conduita morală a individului, inclusiv a climatului moral familial. Această abordare ne plasează în fața specificului existenței umane, deoarece omul aparține concomitent lumii biologice/obiective, ca parte componentă a acesteia și lumii psihice/subiective, care îi determină formarea conștiinței morale, a personalității fiecărui om (ce are la bază cultura morală). Deci, conduita omului depinde de prezența conștiinței, a unității biologicului cu intelectul/ rațiunea și sufletul, ceea ce îi permite acestuia să se manifeste ca ființă socială; să-și formeze prioritățile valorice, să reflecteze, să fie activ, să cerceteze, să creadă; să se autoperfecționeze și să transforme în mai bine lumea înconjurătoare, inclusiv viața sa personală și viața familiei sale. Acest model comportamental îl imită și interiorizează copiii, apoi, crescând și dezvoltându-se îl implementează în propria sa viață, familie și comunitate. Activitatea

omului în socium este marcată de crearea bunurilor materiale și a celor spirituale, destinate nu numai unui individ, ci întregii colectivități umane. Astfel, acest tezaur de valori devine cultură/ethos spiritual al societății. În cazul nostru, specificăm că familia ca o componentă și exponentă importantă a culturii umane (comuniunea cea mai străveche creată de om) a evoluat prin desăvârșirea dimensiunii *materiale*, dar și a celei *spirituale*; a valorilor, *idealului*, *ideilor morale*, pe care vom încerca să le definim în acest studiu și să subliniem importanța lor în educația de calitate a copilului, auto/perfecționarea adultului; a parteneriatelor sociale pro-copil și pro-familie [5; 6; 14; 17; 20]. Acesta este motivul de a cunoaște ideile, opinia părinților, a aborda familia ca actor și factor decisiv în conlucrarea cu școala și comunitatea privind eficientizarea vieții și educației familiale, sporirea manifestării și autoperfecționării parentale.

În aspectul vizat, realizăm o actualizare și delimităm cele două concepte: *opinia* (doxa) și *ideea* (eidos, idein). *Opinia* reprezintă o părere personală despre ceva, iar *ideea* reprezintă o cunoaștere exactă despre ceva, care este general admisă și care vine din rațiune. *Din acest motiv, ele nu numai că nu trebuie confundate, ci, dimpotrivă, trebuie separate în mod clar*, consideră C. Enăchescu [19, p.145] și ne atenționează asupra faptului că ideea unei persoane poate fi cunoscută dacă îi cunoaștem opinia ei. Alăturându-ne la această constatare, realizăm o precizare și completare: omul ce posedă cultura cunoașterii, mai întâi, studiază/cercetează un fenomen, iar mai apoi, expune opinia vizavi de acesta, invocând și argumentările de rigoare.

Să vedem, deci, cum ideile morale influențează viața membrilor familiei. În primul rând, este necesar să înțelegem că după originea lor, ideile pot fi un rezultat al interiorizării culturii

umane, a experienței individului, acestea începând să se formeze în familie, celula elementară a societății, mai apoi se diversifică și se consolidează în școală și comunitate. Astfel, ***copilul, inclusiv părintele, abordat nu ca obiect pasiv al influențelor și educației, ci ca subiect – actor al propriei formări se manifestă prin idei, aspirații și acțiuni morale, prin cunoașterea obiectivă a realității***; manifestându-se și ca un *produs valoric al gândirii/ reflectiei, activității intelectului și al interrelaționării eficiente copiii-părinți*. Ideea, la general și ideile morale, în particular, cuprind două dimensiuni: *cunoștințele* despre morală, *comportarea* umană și *valoarea* care însoțește și susține aceste cunoștințe.

Pentru a conștientiza importanța familiei în parteneriatele sociale cu caracter educativ, diseminarea ideilor morale, realizăm în continuare un excurs în tipurile de idei, analizate de C. Enăchescu în contextul psihologiei morale [19]. După formă și conținutul lor valoric, ***ideile sunt*** de mai multe tipuri: ***științifice*** (rezultă din cunoașterea organizată prin observație și/sau experiment); ***estetice*** (expresia cunoașterii sensibile a frumosului și se formează prin contactul cu natura și operele de artă); ***filosofice*** (categorie specială, definită ca o proprietate a spiritului uman) și ***morale*** (categoria moralei, valori, norme și principii morale). Ideile *morale* reprezintă expresia valorilor derivate din ideea de *Bine*, din care decurg datoriile persoanei umane față de sine, față de ceilalți și față de Divinitate [Ibidem, 19, p.145-146]. *Ideile morale* au origine/ început în conștiința morală a individului, care le elaborează și le urmează în baza asimilării culturii umane. În cadrul societății, ideile morale sunt interiorizate de persoană prin educația morală obținută în familie/ cei șapte ani de acasă, ceea ce contribuie la formarea Supra-eului moral al acesteia. În esență, totul este clar la prima vedere, însă, totuși, apare

întrebarea, dar *ce au ideile morale cu educația copilului și parteneriatul școală-familie-comunitate?*

În continuarea studiului vom încerca să expunem o viziune a noastră, care este foarte aproape de o opinie pe care am perceput-o în comunicarea cu adulții, pe care i-am consiliat pe variate probleme de familie. Aproximativ 70-75% din familiile consiliate consideră că în societate dăinuie un șir de opinii preconcepute și obișnuite cu privire la pasivitatea familiei, incompetența parentală, nedorința și incapacitatea părinților de a-și onora funcțiile sale etc. Cercetările realizate recent pe eșantioane reprezentative arată că situația este una ce înclină mai mult spre indicatorii pozitivi și interesul familiei pentru îmbunătățirea condiției sale, a educației copiilor, armonizarea relațiilor familiale. Evident că nu putem nega faptul că avem și familii dezorganizate, temporar dezintegrate, familii în dificultate și în situații de risc, dar să nu uităm că prevalează, totuși, familiile responsabile și dornice de a învăța ceva nou, a face schimbări în comunicarea și relaționarea familială, în creșterea și educația copiilor. În acest sens să înțelegem că nivelul de trai, condițiile economice, statutul social, cultura persoanei sunt și, de fapt, au fost decisive totdeauna în ideea de colaborare a familiei cu școala și alte instituții sociale în direcția vizată.

Examinarea variatelor tipuri de idei s-a realizat pentru a observa polimorfismul acestora și faptul că și conceptul de *idee* se raportează la intelectul, cogniția și inteligența omului, a familiei sale. Acestea, posedând un caracter obiectiv, specific rațiunii se formează și se dezvoltă datorită educației și, mai cu seamă, a unei educații sistematice, de calitate, care, în viziunea noastră, nu poate fi realizată cu succes în afara familiei sau școlii și a parteneriatelor sociale. Natura obiectelor și a categoriilor pe care

le incumbă ideile sunt variate, dar, totodată, ele includ o componentă morală și una afectivă, ce diferă în funcție de educația primită de persoană în familie, fapt care permite să menționăm aspectul decisiv al lor în formarea personalității umane.

Esența ideilor morale, a fost abordată de Im. Kant, care le-a definit drept imperative categorice ce suscită datoria, responsabilitatea comportamentală a persoanei, inclusiv, obligativitatea respectării și conformării individului la ele [23; 24]. În acest context, noi venim cu promovarea ideii de a axa educația familiei, a copiilor și părinților pe fortificarea cultivării morale și, anume, a dezvoltării capacității persoanei de a formula și promova idei, acțiuni și comportamente morale pretutindeni, în viața personală și cea socială. Literatura de specialitate [3; 2; 4; 7; 9; 21 etc.] elucidează pe larg normele, atitudinile și sentimentele morale, conduitele morale, educația morală, însă corelarea acestora cu elaborarea și promovarea ideilor morale în cadrul familiei este abordată mult mai modest, ceea ce diminuează calitatea educației morale și subminează conștientizarea esenței filosofice și praxiologice a conduitei și existenței umane.

Acum să medităm asupra ideilor morale și rolul lor în educația de calitate a copilului în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate. Dacă, viața familiei ca și viața socială include viața morală a individului cu toate aspectele ei, iar viața morală presupune o centrare pe valorile etice și desigur că înseamnă o anumită ordine în ceea ce privește respectarea priorităților valorice, atunci se face observabilă necesitatea dezvoltării copilului și a familiei în direcția elaborării și promovării ideilor morale. Anume, ideile morale ca și viața morală a omului se raportează la conștiință, viața psihică, considerată ca dimensiune spirituală/sufletească ce corelează cu caracterul, conduita și trăsăturile de

personalitate. Normele morale, transmise prin educație (familia-rizare-interiorizare-exersare) devin funcționale, în condițiile în care persoana le respectă, formându-se și perfecționându-se continuu. Acest moment ne obligă ca școala și celelalte instituții sociale să colaboreze cu familia/ elevii și părinții, constituind parteneriate socio-educative centrate pe promovarea ideii că acțiunea morală trebuie valorificată în toate ipostazele vieții într-un mod consecvent și etic, adică axat pe continuitate, perseverență și respectarea normelor morale (chiar în ciuda unor realități ipocrite și aspecte consumeriste negative). Mai mult ca atât, chiar și aspectelor consumeriste în parteneriatele familie-școală-comunitate ar fi cazul să le oferim posibilități de re/naștere și de re/actualizare a unei colaborări axate pe stimă reciprocă, responsabilizare morală a conduitei partenerilor sociali și în calitatea unor sponsorizări financiare a unităților de învățământ. Ideea vizată o putem ilustra prin următoarea schemă: familia depune efort în nașterea urmașilor și dezvoltarea habitusului primar moral al copilului, școala continuă opera începută de părinți, concomitent, instruind copilul și realizând lărgirea și aprofundarea cunoașterii, inserției sociale a acestuia, paralel, valorificând și educația parentală; iar factorii de decizie, instituțiile statale oferă suport social și economic familiei, copilului și tuturor structurilor sociale, care prestează servicii utile și necesare acestora. Evident că schema este simplistă, dar ea permite să observăm feed-backul și funcția de bază al fiecărui partener social și să conștientizăm importanța lui, inclusiv, responsabilitatea și forța unirii eforturilor în obținerea rezultatelor scontate: omul educat bine, este unul centrat pe ideea și acțiunea morală, o comportare civică demnă.

Așadar, ideile morale se formează și se desăvârșesc ca și sentimentele morale în baza unor structuri interioare ce țin de psihi-

cul uman și specificul lui – rațiunea, dar, depind foarte mult de educație și de mediu, de exersarea permanentă în și prin bine a individului. Prin conținutul și manifestarea lor, ideile morale concentrează în sine și exprimă valorile morale pe care le posedă persoana. În acest context observăm cât de actuală este constatarea realizată de Im. Kant, în conformitate cu care, ideile morale fac parte din categoria celor *transcendentale*, compuse din următoarele subtipuri: *ideea psihologică* referitoare la suflet; *ideea cosmologică* ce se referă la lume și *ideea teologică* referitoare la Dumnezeu. Acestea reprezintă categoriile apriorice ale rațiunii, întrucât anticipează orice fel de act empiric. Ideile morale se suprapun peste valorile morale pe care le exprimă: ideea de bine, de datorie, de responsabilitate – toate având caracter de obligativitate pentru persoană. Numai atunci obligativitatea, impusă de rațiunea omului, se manifestă prin acțiuni morale constante și atunci putem vorbi despre un om cultivat din punct de vedere moral și psihologia morală a persoanei. Fapt confirmat de experiența vieții și de un alt cercetător contemporan, C. Enăchescu, care remarcă că psihologia morală, studiază conexiunea strânsă dintre sentimentele morale, ideile morale și acțiunile morale ale persoanei [19, p.147]. Noi dezvoltăm această lucidă idee prin a menționa că fiecare om și desigur că agent și actor educativ trebuie să cunoască și să se conducă de principiile psihologiei morale, implementându-le activ în viața personală, cea familială, în activitatea profesională și în colaborarea familie-școală-comunitate. Completăm ideea expusă prin a specifica că nu numai interconexiunea, dar și corelația partenerilor sociali, a întregului spectru de acțiuni promovate în cadrul acesteia necesită o ajustare la aspirațiile, ideile și acțiunile morale, inclusiv, la modelele conduitei morale. În aspectul vizat, apare necesitatea de a arăta rolul

moralei și voinței persoanei, a factorilor de decizie, deoarece în lipsa lor, ideile morale nu se vor materializa în acțiuni și comportamente concrete, iar reflecția noastră pe marginea acestora va rămâne doar un vis. În scopul susținerii acestei viziuni, vom veni cu reactualizarea unui gând a filosofului A. Fouillée, care scoate în evidență **importanța ideilor-forță, pe care le caracterizează ca o unitate indisolubilă între a gândi și a acționa, în vederea realizării practice a valorilor.** Forța acestor idei constă în capacitatea lor de a dirija voința, ca energie sufletească în direcția îndeplinirii unor acțiuni de factură morală [21]. Se poate remarca faptul că în centrul intenției axiologice se află o idee morală. *A face ceva*, înseamnă a valorifica o idee ce se raportează întotdeauna la o valoare în care recunoaștem o idee morală. Acțiunea și ideea întotdeauna sunt strâns legate de conștiința morală a persoanei. Iată de ce familia, fiecare membru adult/soții, părinții, bunicii și alte rude; școala și alți actori sociali, parteneri în câmpul educației copilului, sunt obligați să se comporte demn, să fie axați pe gânduri-idei-acțiuni-fapte morale, abordând tânăra generație și pe sine în tripla ipostază de: *partener familial și educativ* centrat pe colaborare; *de agent*, purtător de idei și valori, facilitator al acțiunii și educației morale; de *actor familial, școlar, comunitar* – participant activ la valorificarea tezaurului moral-etic al societății (prin educația copiilor, totodată, manifestându-se permanent ca subiect și actor al propriei formări). Cu certitudine că prin ideile morale înțelegem acele idei care conțin și exprimă o valoare raportată la *Bine*, iar parteneriatele sociale familie-școală-comunitate, organizate și desfășurate pe principii morale, perpetuează acest Bine, fie ca bunăstare morală, spirituală, materială și desigur că o bunăstare existențială generală. Deși aspectul vizat este clar, deseori observăm persoane, mai cu seamă, copii, adolescenți,

uneori chiar adulți, care confundă sau nu înțeleg faptul că în plan ideal, orice atitudine sau acțiune morală cuprinde ideea de bine, acel ***Bine Suprem*** către care tinde orice ființă în plan spiritual, iar prin bine înțelegem tot ce este util și răspunde unei nevoi, unei tendințe ce produce satisfacție de ordin moral, material, spiritual. ***Din punct de vedere metafizic și moral, binele devine măsura ființei umane, după cum, ființa umană, conștientă și educată, este măsura binelui. În felul acesta, ideea de bine se situează în vârful ierarhiei lumii inteligibile*** [19, p.149].

Trebuie să reținem că din punct de vedere etic, ***ideea de bine se conformează normelor morale, devenind chintesența idealurilor persoanei ce aspiră spre fericire***. Corelând ideile morale cu aspirațiile fiecărui individ și a tuturor membrilor societății, abordate ca scop de realizare și satisfacere a stării de fericire a omului, inclusiv a familiei, ideea de bine, va fi purtătoarea și expresia acțiunilor morale a acesteia și se va reflecta optim în colaborarea familie-școală-comunitate.

Evident că din acest moment, putem aborda acțiunea morală ca ***datorie morală***, caracteristicile ei fiind complementare pentru conduita persoanei și a actorilor sociali implicați în variate parteneriate. Ideea de bine va trage după sine acțiunea morală și datoria morală, acestea fiind elemente constitutive ale ***conștiinței morale***. Conștiința morală nu poate exista separat de sentimentele și aspirațiile morale. Toate acestea, aflându-se într-o interconexiune permanentă, vor contribui la formarea conduitei morale a persoanei în devenire și vor contura traseul și mijloacele acțiunii și conduitei, care, la fel, trebuie să fie morale.

În contextul vizat, mica incursiune realizată în istoria culturii civilizației permite să observăm că ideea morală s-a constituit treptat și anevoios, transformându-se pe parcursul secole-

lor și în decursul istoriei gândirii umane, fiind dedusă din acțiunile dezirabile sau indezirabile ale persoanei umane. De exemplu, grecii antici au întemeiat o doctrină morală care reunea frumosul cu binele (*kalos kai agatos*), iar în viziunea lui Im. Kant, *ideea morală asociază binele cu datoria*, făcând persoana responsabilă de acțiunile sale care trebuie să corespundă legilor morale. Filosoful ne atenționează asupra faptului că ideea morală este ideea binelui făcut din datorie și supus responsabilității, anume de aceea individul trebuie să fie conștient de acțiunile sale de la început până la finalizarea acestora [24]. Plus la aceasta, persoana ce posedă conștiință morală, promovează idei, acțiuni și o conduită morală, planifică scopuri, selectează cu grijă mijloacele, pentru a nu se abate de la normele morale. Prin urmare, fiecare familist, pedagog sau alt actor social, dacă dorește fericirea tinerei generații, trebuie să învețe copiii că binele merită să fie realizat numai prin mijloace oneste, în baza unor scopuri și acțiuni morale, deoarece mijloacele imorale explorate, chiar dacă, la prima vedere, par a face pe cineva fericit, dovedesc cu timpul imperfecțiunea sa și pot contribui la degradarea morală a personalității.

Într-o concluzie prealabilă, valoarea persoanei depinde de interiorizarea normelor morale, inclusiv de ideea și acțiunea morală, care se manifestă în acord cu unitatea dintre conștiința morală și comportamentul demn. Centrarea pe valorificarea acordului nominalizat, reprezintă temeiul unei personalități morale, oneste, active și creative din punct de vedere spiritual și etic, iar fundamentul acestor calități este pus în familie.

Chiar dacă se insistă pe ideea că anume ***școala trebuie să prezinte instituția-cheie de realizare a unui parteneriat social și educațional eficient***, deoarece, anume ea dispune de cadre calificate în domeniul educațional, iar familia și ceilalți actori sociali

se aliniază, conlucrează și răspund provocărilor privind colaborarea eficientă în domeniul educației copilului și educației parentale, ***considerăm că toate instituțiile comunitare sunt, pur și simplu, obligate să susțină eforturile ambelor formațiuni/ a familiei și școlii***, abordându-le ca entități sociale responsabile în care activează adulții, părinții în prezent, și, desigur că vor activa adulții de viitor, adică copiii de astăzi. Astfel, școala nu numai că stă la baza sistemului de suport în ceea ce privește instruirea, dezvoltarea armonioasă și integrală a personalității copilului, ea mai este și instituția care educă părinții, îi învață a fi eficienți în funcția sa; îi consiliază, îi incită la autoperfecționare; îi orientează spre fortificarea competențelor parentale.

Acest aspect ne orientează, în final să facem unele precizări vizavi de dezvoltarea și descrierea *acțiunii educative familiale și a celei școlare* în contextul perspectivelor existențiale/ ale vieții și ale eficientizării parteneriatului familie-școală-comunitate. Evident că acest demers are ca scop educația integrală a copilului în cadrul familiei, demers abordat și desfășurat prin prisma *principiilor filosofiei practice a familiei* (care au la bază acțiunea morală), și mai apoi, în cadrul școlii, în baza principiilor și normelor morale, comunitatea, îndeplinind și funcția de spațiu/ mediu de exersare a conduitei morale. Acest lucru ne orientează spre precizarea funcțiilor *acțiunii educative* (în continuare AE). *Funcțiile AE* decurg din realitatea pedagogică și cultura agenților educativi, care, concomitent, reprezintă și mediile în care cresc și se dezvoltă copiii. Ca să înțelegem și să aplicăm adecvat conceptul de *funcție* trebuie să știm că aceasta reprezintă o distincție carteziană, valorificându-se în accepțiunea de cauză, sarcină, destinație, rol. Recurgând la cercetarea faptelor sociale în legătură cu educația, E. Durkheim (1895) utilizează conceptele de:

cauze determinante, condiții ale funcționării acestora și efecte sociale produse. Astfel, funcția apare ca o relație. Prin funcții, educația se pune în legătură cu individualitatea umană, cu trebuințele de ordin individual și social, pe care urmează să le realizeze și satisfacă aceasta pe parcursul vieții sale. Școala, îndeplinește funcțiile sale, familia, treptat, adaptându-se la noile cerințe, susține și colaborează cu ea în favoarea copilului, iar comunitatea asigură diversificarea și consolidarea acestora prin implicarea ansamblului de actori sociali [Apud 17].

Cercetătorii din domeniul științelor educației [8; 12; 15; 25; 35; 36 etc.] disting două categorii de funcții ale acțiunii educative, indiferent dacă acestea au caracter familial sau școlar. Funcțiile acțiunii educative sunt generale și particulare. În primul rând, AE ca și orice acțiune educativă are o **funcție de umanizare a omului**. Mecanismul umanizării copilului este abordat din diferite perspective analitice, dintre care cea *cultural-antropologică*, considerată esențială, deoarece presupune modul de transmitere a produselor culturii, de la care am plecat și noi în cercetare. În contextul vizat, atragem atenția asupra calității îndeplinirii funcțiilor și angajamentelor partenerilor educaționali și desigur că scoatem în evidență importanța *influenței culturale*, care derivă din comportamentul cultural al persoanelor cu care vine în contact copilul. Acest fapt influențează direct învățarea sistematică a modelelor comportamentale, caracteristice unui socium concret. Prin urmare, toate instituțiile sociale, dar mai cu seamă, familia și școala, valorifică în continuu două situații cultural-educative care produc umanizarea copilului:

- a) *situația răspunsurilor emergente*, care rezultă din parcurgerea de către copil a traseului existențial și *ciocnirea* lui cu variate situații și realități concrete, ce asigură soluționarea

acestora și formarea competențelor, a deprinderilor culturale adecvate (în baza influențelor multiple);

- b) *situația răspunsurilor fixe*, care rezultă din traversarea realităților concrete ce se repetă permanent și asigură transferul experienței, a deprinderilor în cel al valorilor și al atitudinilor. Anume aici, importanță decisivă are îmbinarea optimă a acțiunilor și influențelor familiale, școlare și sociale din cadrul colaborării cu actorii enumerați.

După cum putem observa din studiul realizat, ambele situații cultural-educative țin de funcția axiologică a familiei, școlii și actorilor sociali, care, colaborând fructuos cu primele două, se transformă în agenți educativi de calitate. Așadar, parteneriatul familie-școală-comunitate, este și va rămâne centrat pe valorificarea *funcției axiologice*, care are ca scop promovarea, comunicarea și învățarea ideilor morale, a valorilor culturii și civilizației (aceasta rămânând o sursă permanentă a formelor și genurilor acțiunii educative și unul dintre criteriile de selectare și evaluare a conținutului acestora) și a *funcției de socializare*, care desemnează adaptarea și inserția/ integrarea socială optimă a copilului. În această ordine de idei, remarcăm că mecanismul socializării individului este abordat și explicat diferit în literatura de specialitate. Cert, însă rămâne faptul că importanța și esența socializării individului sunt analizate în contextul interrelaționării și colaborării umane, deci și a parteneriatelor sociale. Astfel, J. Piaget abordează socializarea ca pe un proces de dezvoltare autonomă a structurilor cognitive și a trebuințelor de socialitate proprii ființei umane [Apud 11]. D. Stern consideră că socializarea este un rezultat al proceselor de interacțiune umană, care contribuie la formarea conștiinței de sine a personalității, iar P. Bourdieu și T. Parsons explică socializarea omului ca proces

de interiorizare a valorilor și a normelor unei culturi, condiționat de interacțiunea agenților/actorilor sociali [5] etc. După cum se poate observa, toate viziunile au dreptul la viață, sunt importante, diferă după specificarea unor nuanțe, dar fiecare plasează accentul pe cel mai important aspect – valoarea interacțiunii umane. În acest sens, ideile lui P. Bourdieu și J.-C. Passeron, în esență, au un caracter de sinteză și indică asupra faptului că societatea umană, pentru asigurarea perpetuării sale, realizează transmiterea continuă a culturii, experienței umane de viață sub formă de cunoștințe, priceperi și deprinderi necesare omului pe care acesta le capătă în rezultatul colaborării sale cu alți oameni [Ibidem].

Nouă ne rămâne să completăm ideile expuse prin a evidenția rolul decisiv al familiei în formarea fundamentului personalității umane, care mai apoi va fi consolidat și aprofundat de școală și celelalte instituții sociale. În contextul studiului realizat urmează să determinăm specificul și rolul agenților familiali și a celor școlari.

Agenții acțiunii educative familiale îi delimităm în adulți și minori. Adulții cei mai apropiați copilului sunt *părinții, reprezentanți și promotori ai culturii cofigurative*, care-i orientată spre prezent și conține valori și modele comportamentale ce asigură integrarea socială a generației în creștere. **Cultura cofigurativă** în cadrul familiei întreține sentimentul schimbării permanente moderate și controlate [8; 17].

Alți agenți adulți, importanți ai acțiunii educative familiale sunt *bunicii, adică reprezentanții culturii postfigurative*, care conservă și perpetuează valorile și tradițiile etice legate de căsătorie, familie, educația copiilor, organizarea și desfășurarea sărbătorilor etc. **Cultura postfigurativă** conferă culturii umane o mare stabilitate și confort psihologic [17]. În cadrul familiei,

deseori se manifestă în calitate de agenți ai AE și *minorii, adică frații și surorile, ce reprezintă și promovează cultura prefigurativă*. Aceasta le completează pe cele două și aduce cu sine noi valori. **Cultura prefigurativă** devine valoroasă atunci când copiii încep a frecventa instituțiile de învățământ, activitățile nonformale în cercuri, centre de creație; secții sportive etc. Copiii asimilează și promovează cunoștințe, competențe noi, originale, deseori *contaminându-i* pe frați și pe cei adulți cu anumite valori. Evident că obiectul pe care tindem să-l transformăm în subiect al AE este copilul/adolescentul, tânărul, care se schimbă treptat, însă permanent, și, care, reprezintă o personalitate umană în formare și devenire, înzestrată cu un ansamblu de potențialități genetice și comportamentale.

În școală, agenții și partenerii educativi sunt cadrele didactice, părinții, managerii școlari de toate rangurile, începând cu diriginții, directorii-adjuncți, psihologii, administrația și finalizând cu președinții *Consiliilor de elevi și părinți*.

Cu siguranță că parteneriatul familie-școală-comunitate reprezintă un instrument și mecanism socio-educativ decisiv în cultivarea morală și formarea personalității umane. În contextul abordat și descris, pentru a eficientiza parteneriatul educativ, devine primordială respectarea următoarelor **condiții**:

- asigurarea unor relații morale, armonioase și empaticе în cadrul colaborării agenților acțiunii educative;
- respectarea logicii, unității și coerenței acțiunilor educative în cadrul parteneriatului școală-familie-comunitate;
- manifestarea unei conduite etice/morale din partea tuturor agenților educativi;
- respectarea și promovarea modelelor comportamentale pozitive, axate pe un mod demn și sănătos de viață;

- coordonarea și dirijarea responsabilă de către școală a parteneriatelor socio-educative;
- respectarea particularităților psihofiziologice de vârstă, de gen și de personalitate;
- respectarea drepturilor copilului și a omului;
- centrarea pe transformarea obiectului în subiect și actor al propriei formări/orientarea copilului spre autoeducație (centrarea pe cel educat);
- orientarea copilului spre valorificarea eficientă a perspectivelor vieții și analiza acțiunilor pe care le realizează acesta în atingerea scopurilor proiectate.

În final, considerăm că este oportun să remarcăm că **scopurile acțiunii educative**, indiferent de tipul și specificul actorului și partenerului socio-educativ, **pot fi de două feluri:**

- a) *de universalitate* – privește devenirea omului în spațiul unei culturi și al unei istorii, prin interiorizarea valorilor fundamentale/universale;
- b) *particulare*, prin care omul învață să devină om, să se dezvolte din punct de vedere moral, spiritual, intelectual, estetic, psihofizic etc. în cadrul unui neam și a unei societăți concrete.

Scopurile acțiunii educative ne orientează spre analiza *intenționalității* și *finalității* acestora. Caracteristica de bază a scopului în această accepțiune, denotă începutul și ținta, traseul și punctul final al acțiunii educative. În conceperea și realizarea educației, scopul partenerilor sociali are o valoare deosebită, deoarece direcționează procesul vizat și oferă sens educației, existenței și vieții omului. Dacă adulții, sunt capabili de a proiecta și atinge scopuri demne pentru sine, familie, educația copiilor și societate, înseamnă că vor explora modele convingă-

toare de valorificare a ***perspectivelor vieții*** (*realizarea calitativă a funcției de fiu/fică, soț și părinte; autocunoașterea, autoperfecționarea continuă și autodirijarea/autoactualizarea; formarea cunoștinței și conduitei civice; pregătirea pentru viața de familie; orientarea spre realizarea unei cariere școlare, profesionale și sociale în conformitate cu aptitudinile, aspirațiile și particularitățile de personalitate a individului*), ceea ce va contribui la inițierea și funcționarea eficientă a unor parteneriate educative de calitate școală-familie-comunitate și va asigura caracterul prospectiv al formării unei personalități morale. Anume, acest aspect presupune o atitudine foarte serioasă a statului și școlii cu privire la educația de calitate a copiilor și a părinților. Noi percepem această activitate, realizată prin intermediul valorificării unui sistem permanent de consiliere psihopedagogică, centrată pe prevenție și dezvoltarea copiilor și educația pozitivă a părinților.

1.5. PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL CA FACTOR DE EVALUARE ȘI EFICIENTIZARE A IMAGINII INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT, A ELEVULUI ȘI FAMILIEI

Există multiple investigații privind parteneriatul educațional / PE din variate perspective. Noi, însă, am decis să realizăm un studiu teoretico-aplicativ, care ar permite să elucidăm faptul în ce mod acesta poate asigura evaluarea și eficientizarea imaginii instituției de învățământ, a elevului și familiei. Așadar, am plecat de la analiza unor repere teoretice și practice, stabilite și fundamentate anterior de noi [14; 15; 16; 17] și de către cercetătorii: Țoca I. [Apud 8], Braghiș M. [6], Clarke P. [42], Фадеева Е. И. [Apud 8], Calaraș C. [8] etc. Condițiile socio-umane și cele educaționale în care își desfășoară activitatea

managerii școlari și cadrele didactice reclamă o abordare aplicativă a problemei parteneriatului educațional cu familia și comunitatea. Esența acesteia constă nu numai în cunoașterea și analiza unor teorii, dar și în unirea eforturilor actorilor și agenților educativi pentru a spori calitatea educației copilului. PE are o importanță deosebită în realizarea unei evaluări, monitorizări permanente și sporirea calității imaginii instituției de învățământ, imaginii elevului și familiei. Momentul-cheie al acestui proces complex rezidă în operarea, coordonarea și asigurarea coerenței dintre *formarea imaginii instituției de învățământ, a imaginii elevului și a imaginii familiei* lui. De fapt, toate fenomenele elucidate țin de *managementul imaginii* [8]. Sondajele realizate pe câteva eșantioane stratificate (elevi, studenți, profesori-diriginți și directori-adjuncți, responsabili de munca instructiv-educativă) ne-au determinat să evidențiem punctele vulnerabile ale managementului imaginii în parteneriatul educațional școală – elev – familie, printre care am identificat și problema vizată. Astfel, diriginții și directorii-adjuncți consideră că pregătirea specială inițială la facultate în acest domeniu este insuficientă (83,4%), iar pregătirea continuă prin intermediul cursurilor de reciclare, a seminarelor metodologice, a conferințelor științifico-practice, trebuie să contribuie la re/actualizarea cunoștințelor cu privire la PE și managementul imaginii agenților și actorilor educativi. Reieșind din exigențele pedagogiei postmoderne, a psihologiei pozitive [8], mizele practicii și experienței pedagogice, am completat direcțiile nominalizate cu conceptul *managementul imaginii instituției de învățământ, a imaginii elevului și a imaginii familiei*. Conștientizarea legăturilor dintre personalitatea, starea, profilul comportamental al elevului și imaginea lui, percepută de opinia publică a semenilor, rudelor, cadrelor didactice, cunoscuților, impune

amplificarea acțiunilor orientate spre formarea și gestionarea fenomenului în cauză. Acțiunile ce vor fi întreprinse de diriginți, pedagogi în parteneriat cu elevul, familia lui și ceilalți actori educativi trebuie să fie realizate prin prisma mecanismului de formare a imaginii, care cuprinde următoarele etape: *percepții* ↔ *reprezentări* ↔ *evaluare* ↔ *opinii* ↔ *motivație* ↔ *convingeri* ↔ *atitudini/ comportament*. După cum observăm, formarea imaginii de sine la elevi este un proces constructiv, ce implică un ansamblu de elemente ale actului atitudinal-volitiv și a celui social și relațional, ce contribuie la consolidarea comportamentului individual, care fiind structurat și cizelat de-a lungul timpului, creează imaginea individului [8, p. 101-102]. Cercetătorii din domeniul vizat consideră că imaginea elevului capătă în mentalitatea familiei, colectivului de elevi și a pedagogilor un anumit prestigiu, de care are nevoie fiecare individ pentru a se autoafirma și a se simți împlinit și fericit [6; 8; 14; 15 etc.]. În cazul dat observăm că imaginea elevului este strâns legată de imaginea familiei, clasei de elevi și instituției de învățământ, ceea ce influențează în mod direct încrederea în propriile forțe, relația socială la nivelul elev-familie-școală-comunitate. În continuare prezentăm ***strategiile valorificate și validate într-un șir de PE, care pot servi și drept criterii de evaluare a imaginii elevului de către agenții educativi*** implicați în proces. **Strategiile vs criteriile de evaluare a procesului de formare a imaginii elevului**, pe care trebuie să le exploreze partenerii educaționali sistematic în educația tinerei generații au fost elaborate în baza reperelor teoretice studiate și a elementelor de identificare a particularităților de personalitate, abordate ontogenetic (pe parcursul dezvoltării copilului). ***Strategiile desemnate mai denotă și criteriul respectiv de evaluare***, după cum urmează:

- *Strategii de stabilire a scopurilor și obiectivelor elevului:* reprezintă rațiunea formării personalității acestuia prin învățarea acestuia a stabili scopuri și obiective în cariera școlară și viața cotidiană.
- *Strategia aprecierii și valorificării resurselor intelectuale și a creativității* este una definitorie pentru dezvoltarea și formarea inteligenței elevului;
- *Strategia valorificării resurselor moral-spirituale* ale individului reprezintă calitățile morale și spirituale care se manifestă în comportamentul elevului;
- *Strategia valorificării resurselor psihofizice* ce țin de particularitățile psihologice și fizice, care, prin diverse acțiuni și activități, trebuie dezvoltate permanent;
- *Strategia cunoașterii și monitorizării dezvoltării trăsăturilor pozitive de personalitate* ce includ cunoașterea și munca asupra particularităților proceselor psihice cognitive, a proceselor volitive, afective, asupra trăsăturilor de temperament, caracter etc.;
- *Strategia valorificării culturii conduitei* (în familie, școală, societate), ce se manifestă în ținuta și comportarea elevului în cadrul societății;
- *Strategia valorificării atitudinii pozitive față de activitatea de învățare*, care este reprezentată prin poziția de convingere a elevului cu privire la activitatea de învățare;
- *Strategia valorificării succesului și performanței școlare*, ce contribuie la formarea încrederii în sine;
- *Strategia valorificării atitudinii pozitive față de semenii și adulții*, ce se manifestă în relațiile interpersonale cu semenii și adulții;
- *Strategia valorificării eficiente a preocupărilor și activităților ce țin de consumarea timpului liber*, care îi oferă ele-

vului posibilități de a practica un hobby, a se autoperfecționa în diverse aspecte și a se relaxa/ odihni.

- *Strategia valorificării performanțelor obținute în diverse domenii* (sport, artă etc.), care îl ajută pe elev să-și aleagă viitoarea profesie, să posede o anumită autoritate și credibilitate în mediul familial, școlar și comunitar;
- *Strategia valorificării eficiente a climatului moral al familiei și relațiilor cu părinții*, ce contribuie la formarea unei imagini pozitive de sine și a familiei, consolidând formarea personalității elevului;
- *Strategia valorificării raționale a posibilităților economice ale familiei*, care facilitează educația elevului în cazul când resursele respective se folosesc rezonabil, adică, bine gândit, fără excese;
- *Strategia valorificării atitudinii pozitive a elevului față de sine*, ce se observă prin responsabilitățile ce și le asumă și le realizează individul [8].

Analiza elementelor propuse arată cât de profunde și vaste trebuie să fie cunoștințele și competențele pedagogilor, diriginților, părinților și a elevilor în domeniul psihopedagogiei și managementului personal/autoeficienței.

Imaginea familiei, de asemenea, este importantă pentru elev, familie și pentru activitatea educativă în PE. În acest context de reflecție, elucidăm *elementele de identificare a particularităților familiei elevului*, cunoașterea cărora va contribui la consolidarea *imaginii familiei*, imaginii elevului și la optimizarea colaborării școală – familie.

După cum am menționat anterior, elementele expuse în activitatea PE, pot servi drept strategii și, totodată, drept **criterii de evaluare a imaginii familiei** și eficienței ei ca agent, actor și partener educativ:

- *scopurile și obiectivele familiei*, ce vor permite determinarea orientării acesteia;
- *resursele moral-spirituale*, ce reprezintă valorile morale și spirituale, credințele, convingerile familiei ca unitate socială și actor cu caracter educativ;
- *resursele umane și structura familiei*, care permit să determinăm componența ei, capacitatea de a valorifica rolurile familiale și a stabili particularitățile adaptabilității, coeziunii familiale și a posibilităților educative;
- *cultura/ethosul pedagogic familial* [15], ce îi oferă familiei posibilitatea să se manifeste prin sistemul de valori obiective și subiective în educația și creșterea tinerei generații;
- *climatul moral și relațiile interpersonale ale familiei*, care se pot determina prin forța exemplului membrilor adulți și forța de atragere a copilului, a dorinței lui de a comunica cu părinții, frații, rudele și de a se afla în anturajul acestora;
- *resursele intelectuale și creativitatea familiei*, ce se manifestă prin cultura membrilor săi și interesele/aspirațiile cu care trăiește familia;
- *preocupările și activitățile ce țin de timpul liber al membrilor familiei* și se manifestă în organizarea acestuia în scop de relaxare, odihnă, culturalizare, dezvoltare etc.
- *posibilitățile/resursele economice* ce facilitează condițiile de trai, optimizează creșterea și educația copilului, oferă o stabilitate economică și psihologică membrilor săi;
- *reputația familiei ca actor / sistem educativ*, care se manifestă prin interesul, efortul și mijloacele aplicate de familie în creșterea și educația tinerei generații;
- *participarea activă a familiei în parteneriatul educativ*, ce se realizează prin colaborarea eficientă a acesteia cu copi-

lul, școala și alți actori educativi, care contribuie la formarea personalității elevului [8].

Observațiile noastre și investigația realizată au demonstrat faptul că conștientizarea strategiilor vs criteriilor de evaluare a PE permite cadrelor didactice să cunoască mai bine elevul, să implice și să valorifice eficient familia în crearea imaginii acestuia; educația lui și să contribuie la consolidarea imaginii instituției de învățământ, a familiei, fenomene extrem de importante pentru formarea personalității elevului, a imaginii de sine a acestuia și optimizarea educației familiale. Să reținem că imaginea *se exprimă sub formă de opinii, viziuni, atitudini, convingeri, credințe, mentalități și simboluri socio-culturale*. Ca urmare, imaginea instituției educaționale, la fel, se determină în baza unor criterii, reguli și interpretări, care se structurează de-a lungul timpului, modificându-se și îmbogățindu-se succesiv cu elemente noi, acceptate și asimilate de comunitate. În acest sens, trebuie să ținem cont de faptul că imaginea instituției de învățământ mai depinde și de sistemul informațional al comunității și de organele superioare de conducere. Pentru a stabili calitatea imaginii instituției educaționale propunem un *ansamblu de elemente de identificare a acesteia: scopul instituției educaționale, obiectivele instituției educaționale, structura ei, resursele umane de care dispune și cultura organizațională* [8]. Scopul instituției educaționale reprezintă rațiunea constituirii și existenței acesteia, adică orientează activitatea ei, ce se obiectivează în parametrii necesari de realizat în procesul educațional. *Obiectivele* transpun în practică scopul instituției, operaționalizând pașii ce trebuie realizați prin intermediul activităților concrete. *Structura instituției educaționale* include mărimea, resursele umane, numărul nivelurilor ierarhice, numărul structurilor funcționale,

complexitatea muncii. Structura instituției reprezintă concomitent un element de identificare și o caracteristică a imaginii ei [Ibidem]. *Resursele umane ale instituției educaționale* includ persoanele ce activează în diverse ipostaze de elev, profesor, psiholog, manager, personal tehnic etc. De competența și calitatea resurselor umane depinde decisiv imaginea instituției. **Cultura organizațională** cuprinde un ansamblu complex de factori și parametri ce determină etica dirijării, conducerii, organizării și evaluării acțiunilor managerilor școlari. Considerațiile reflectate ne-au orientat spre formularea următoarelor **concluzii**:

- Conștientizarea legăturilor dintre starea individului/elevului, familiei lui, colectivului clasei în care învață acesta, a instituției educaționale și imaginea acestora percepută de ei înșiși și opinia publică a determinat strategia studierii elementelor de identificare a acestora la actorii nominalizați.
- Imaginea elevului se află într-o interrelație și interdependență cu cea a familiei, clasei, instituției de învățământ și are o influență decisivă asupra formării personalității acestuia, mai cu seamă asupra formării Eu-lui propriu și a responsabilității personale și sociale a elevului.
- Imaginea instituției educaționale se constituie din imaginea substructurilor sale și este foarte importantă, deoarece ea dezvăluie calitatea activității, funcționarea eficientă și performantă a acesteia în vederea educației tinerei generații.

Capitolul 2

ASIGURAREA COEZIUNII SOCIALE ÎN OFERIREA EDUCAȚIEI PARENTALE DE CALITATE

2.1. FUNDAMENTE TEORETICO-APLICATIVE ALE PRACTICILOR DE EDUCAȚIE PARENTALĂ ÎN CONTEXTUL PSIHOLOGIEI POZITIVE

Trăim cu toții într-o lume ce abundă în schimbări și transformări fără precedent la nivel social, economic tehnic, marcată de provocări climaterice și culturale majore, de evoluții și redimensionări migraționale, educaționale și comunitare permanente.

Fenomenul central pentru o regândire de perspectivă îl reprezintă copilul, mai precis educația lui, adică valoarea viitorului adult, care reprezintă potențialul unei societăți prospere. De nivelul dezvoltării acestuia, de modul în care individul va reuși să facă față provocărilor existențiale cu care se va confrunta, de nivelul lui de competență, de maturitatea morală, socială și cognitivă, de încrederea în forțele proprii, de autorealizarea și fericirea personală etc., depinde cum va arăta comunitatea umană și societatea de viitor.

Cercetătorii din toate domeniile, dar mai cu seamă cei din sociologie, psihologie și pedagogie/ triada științelor ce ghidează formarea personalității omului, își unesc eforturile în căutarea strategiilor eficiente de soluționare a conflictelor umane; de studiere și determinare a condițiilor și proceselor care contribuie la funcționarea optimă a mecanismelor sociale de colaborare a oamenilor (grupurilor și instituțiilor comunității).

Investigațiile științifice și cele empirice demonstrează elocvent că oamenii doresc să-și sporească calitatea vieții, să se axeze pe starea de bine, speranță și optimism: mulțumire și satisfacție, încredere într-un viitor prosper și sigur pentru sine și copiii lor, militează pentru echilibru și fericire, echitate socială. În acest context, ținem să menționăm că psihologia și pedagogia sunt științele care tot mai des îndreaptă privirile societății spre umanism, pozitivism, binele moral, atunci când se caută soluții de educație și culturalizare a omului.

Aceasta a stimulat apariția *psihologiei pozitive*. Conform Dicționarului de psihologie Oxford [11], conceptul de psihologie pozitivă a fost inclus în circuitul științific și definit de către **M. Seligman** într-un discurs ținut în cadrul unei ședințe ale *Asociației Psihologilor Americani* (1998).

Analizei și explicației conceptului vizat a fost consacrat un număr special al revistei *Journal of Psychology* al Asociației Britanice de Psihologie [Coliman, 2006].

Bineînțeles că teoreticienii, fundamentând și *cartografiind harta psihologiei pozitive* [Ryff, p. 158] au ajuns la concluzia că *școala este un mediu propice pentru punerea în practică a unor concepte-cheie ale psihologiei pozitive, totodată, au determinat rolul pe care îl poate juca aceasta în stimularea dezvoltării copilului cât mai mult crescându-i starea de bine emoțională, psihologică socială* [40, p. 8].

Sintetizând studiile realizate privind perspectivele psihologiei pozitive, abordate până în prezent în literatura de specialitate, ținem să menționăm că această știință se centrează asupra dezvoltării personale, îi ajută pe elevi să gestioneze situațiile problematice și să reacționeze optim la soluționarea lor; să stabilească aspectele prioritare la care trebuie să lucreze sistematic și

continuu în spațiul școlii; să dezvolte o atitudine pozitivă față de viață pe termen lung și o atitudine pozitivă față de școală. Alți cercetători conduși de Cloman S. [10] au descoperit că implementarea pozițiilor de bază a psihologiei pozitive în școli a contribuit nu numai la optimizarea abilităților personale a elevilor, la sporirea succesului acestora, ci a servit și la dezvoltarea instituției, ceea ce fortifică performanțele celor ce învață aici.

În acest context, venim să configurăm valorile psihologiei pozitive concentrate în lista celor 6 virtuți și 24 de puncte forte ale caracterului persoanei, propuse de Seligman M. și colaboratorii săi (Tabelul 2).

Tabelul 2. Virtuți și puncte forte caracteriale promovate de psihologia pozitivă [37]

Virtuți	Puncte forte ale caracterului
Înțelepciune și cunoaștere	Creativitate, curiozitate, flexibilitate în gândire, dragoste de învățătură, perspectivă
Curaj	Bravură (curaj), autenticitate, perseverență motivație (avânt)
Umanitate	Bunătate, dragoste, inteligență socială
Spirit de justiție	Corectitudine, leadership, spirit de echipă
Cumpătare	Capacitate de a ierta, modestie, prudență, autocontrol
Transcendență	Aprecieria frumuseții și excelenței, recunoștință, speranță, umor, religiozitate

Lucrând asupra elaborării unei teorii a fericirii, M. Seligman a specificat inițial trei elemente (bucuria, implicarea și semnificația evenimentelor), iar mai apoi delimitează cinci elemente importante care provoacă și mențin starea de bine a persoanei. Autorul le-a îmbinat și elucidat în cel mai cunoscut model al său, consemnat cu acronimul **PERMA**, unde: **P** înseamnă **posi-**

tive emotional/ emoții pozitive: percepția trecutului, prezentului și viitorului; *E – engagment/ angajament, implicare*; *R – relationship/ relații interpersonale*; *M – meaning/ înțeles*; *A – accomplishments/ realizări*.

După cum putem observa accepțiunile și valorile psihologiei pozitive trebuie să stea la baza educației în general și a educației copiilor și adulților, în special. Punctul de plecare ar fi să fie familia, părinții care cunosc și promovează permanent aceste valori prin acțiunile și modelele sale pozitive. Ștafeta trebuie preluată și continuată la un nivel net înalt de școală/instituțiile de învățământ și cele din comunitate. În acest sens, parteneriatele sociale cu caracter educativ, ar fi cazul să se axeze pe o strategie de promovare a modelului **PERMA**.

O altă idee pe cât de importantă pentru formarea personalității umane, pe atât de interesantă și frumoasă, care rezidă în evidențierea necesității de a *învăța copilul să conștientizeze, să aprecieze și să celebreze succesul*, fiindcă conform investigațiilor realizate, copilul și desigur că și adultul, trebuie să pună accent nu numai pe rezultatul final, realizări/ succese (acesta nu poate fi tot timpul), dar și pe savurarea procesului prin care trece individul. Aceasta contribuie substanțial la dezvoltarea emoțională și morală a individului

Cercetătorii din domeniul psihologiei pozitive demonstrează că sporirea calității vieții depinde de starea de fericire a persoanei, indiferent de vârsta ei, iar dezvoltarea axată pe criteriile și indicatorii modelului PERMA, cultivă de timpuriu flexibilitatea cognitivă, abilitatea de a aborda variate perspective și scopuri existențiale într-un mod optim/ eficient, competența de autocontrol și monitorizare pentru dezvoltarea posibilităților de *coping* în situații dificile [37; 40; 42 etc.].

În această ordine de idei ținem să subliniem faptul că școala și familia la nivel microstructural și statul cu toate instituțiile superioare de resort, la nivel macristructural, trebuie să fie actorii cei mai importanți în cultivarea și promovarea optimismului social. Evident că pentru aceasta sunt necesare politici și practici de fortificare a economiei, a strategiilor de democratizare reală a societății, de îmbunătățire a condițiilor de trai și respectare a drepturilor omului în toate sferele vieții.

Tot mai mulți cercetători [2; 4; 7; 10; 17; 26 etc.] demonstrează un fapt cunoscut de toți. În sec. al XXI-lea, numai centrarea tuturor acțiunilor și activităților existențiale pe *paradigma umanistă* poate asigura succesul în formarea unei societăți de oameni fericiți, care vor fi satisfăcuți de calitatea vieții sale, vor fi optimiști și vor promova binele moral. În continuare vom aborda formarea personalității elevului în calitate de actor și partener în colaborarea educațională.

În acest scop, precizăm chintesența teoriilor umaniste ale învățării, care au contribuit la formularea păzițiilor de bază și la conturarea postulatelor paradigmei umaniste, ce rezidă în:

- formarea la individ a unei poziții constructive, axate pe optimism și creativitate;
- formarea concepției/atitudinii pozitive față de viață și necesitatea abordării sale drept model moral/etic;
- formarea conștiinței valorii individului;
- axarea pe homeostazie ca element motivant și vector teleologic al întregii vieți umane;
- centrarea pe obiectivul major al vieții umane, care constă în manifestarea demnității și a curajului vital;
- fortificarea permanentă a sinelui, abordat că o caracteristică esențială a personalității;

- axarea pe valorile etern-umane și relațiile pure;
- fortificarea calităților/ virtuților umane, a autoactualizării și exersarea lor permanentă;
- aprecierea persoanei din perspectiva libertății, moralei, demnității și autoeficienței sale;
- axarea pe pozitivismul social și pe optimism.

În viziunea cercetătorilor din domeniul științelor educației [9; 10; 22; 27; 29 etc.] paradigma umanistă afișează o interconexiune strânsă cu pozițiile de bază a paradigmei cognitiv-construțiviste. Chiar numai o succintă analiză a teoriilor umaniste a învățării, pe care o vom prezenta în continuare permite să observăm această corelație.

Astfel, *teoria libertății de a învăța* (C. Rogers) prin dezvoltarea învățării cognitive și a celei empirice în baza experienței de descoperire și înțelegere a contribuției aduse la sporirea calității parteneriatelor educaționale

Învățarea trebuie construită și orientată spre planul umanist, valorificată în baza situațiilor ce permit o anumită libertate de a învăța și pe condiții ce facilitează/ ușurează învățarea, asigură descoperirea cunoștințelor. Scopul învățării umaniste este ***formarea personalității complet performante*** (the fully functioning person). Ideile vizate au fost expuse în lucrarea fundamentală a lui C. Rogers, ***On Becoming a Person*** (1942). În baza sistemului terapeutic fundamentat (client centered therapy), cercetătorul a creat teoria de învățare umanistă.

C. Rogers a declanșat *revoluția umanistă* prin întemeierea și dezvoltarea unui sistem de psihoterapie nondirectivă/ nondirective psychotherapy [Apud 33, p. 118].

Tot în cadrul paradigmei umaniste se evidențiază teoria facilitării învățării, care are la bază ***Decalogul rogersian al învă-***

țării umaniste, însoțit de numeroase reguli, metode și modele *cvasipsihoterapeutice ale învățării* [Ibidem, p. 126-127]. Realizăm o trecere rezumativă în revistă a liniilor de forță ale metodologiei vizate. Așadar, învățătorul se numește facilitator și, evitând conotațiile autoritare ale didacticii clasice, respectă **principiile învățării umaniste**, asigurând următoarea situație:

- *stabilirea dispoziției, climatului facilitator, de experimentare a clasei*, prin manifestarea încrederii în forțele și aptitudinile deosebite ale elevilor;
- *clasificarea scopurilor fiecărui individ și a scopului general al grupului/ clasei* prin a preciza scopurile particulare și cele generale și/sau complementare;
- *sprijinirea dorinței elevului de a îndeplini scopul care conține pentru el, inclusiv a forței motivaționale ce se află în spatele învățării semnificative*;
- *organizarea și accesibilitatea unei categorii cât mai mari posibile de resurse pentru învățare*. Pentru atingerea scopurilor învățării vor fi folosite materiale, echipamente, mijloace audiovizuale, orice resurse, inclusiv asistența psihologică, care vor contribui la facilitarea autodepășirii cognitive și susținerii procesului de culturale a personalității elevului;
- *facilitatorul trebuie să se abordeze pe sine ca pe o resursă flexibilă de învățare, înțeleaptă, care se face disponibilă ca un consilier, dascăl, sfătuitor, o persoană cu experiență în domeniu (utilă fiecărui elev și grupului în întregime)*;
- *facilitatorul acceptă și valorifică atât formele intelectuale cât și cele afective de interrelaționare*. El trebuie să fie deschis la acțiuni de susținere, motivare, acceptă și dezvoltă raționalizările, incită și ghidează intelectualizările, precum și sentimentele reale;

- pe măsură ce se stabilește climatul acceptat de clasă, facilitatorul trebuie să fie capabil să învețe participativ, ca membru al grupului, exprimându-și propriile păreri;
- facilitatorul va împărtăși cu grupul gândurile, ideile și sentimentele trăite, fără a impune ceva. În contextul vizat, este important ca facilitatorul să nu realizeze acțiuni de judecată și evaluare;
- facilitatorul rămâne foarte atent la expresiile și sentimentele elevilor din clasă. Sigur că acestea pot fi pozitive, dar și negative, facilitatorul ajută elevii ca acestea să elaboreze o înțelegere și comportare constructivă în folosul învățării și a grupului;
- în funcția sa de facilitator, pedagogul trebuie să re/cunoască și să accepte limitele. Interrelaționarea sa cu grupul elevilor trebuie să includă acceptarea, dăruirea, ghidarea, observarea și organizarea atentă de parcă totul ar veni din sine (as something coming from within himself). Relaționarea de acest tip (interchange) cu elevii va contribui la facilitarea și nu la impunerea învățării și, desigur că va fi de folos pentru învățarea colaborării și a calităților de partener [Apud 33].

Deci, după cum se poate observa din decalogul rogersian al învățării, acesta reprezintă componenta practică a viziunii sale, corelează cu *teoria finalității educaționale absolute*. În viziunea cercetătorului, educația are o finalitate absolută și eternă: ***formarea personalității la cote maxime*** (the fully functional person). Evident că această finalitate C. Rogers a proiectat-o și a propus-o pentru ***terapia centrată pe client*** (elucidată în secțiunea The Global of Learning „The Concept of the Fully Functioning Person”, în Psychotherapy: Theory Reserach and Practice, nr. 1, pp. 17-26).

Cu certitudine că în terapie și consiliere putem valorifica la cote maxime principiile rogersiene, pe când în cadrul procesului de învățământ nu putem absolut exclude componenta *evaluare* din cele trei aspecte cunoscute și explorate obligatoriu predare-învățare-evaluare. Totodată, esența accepțiunilor învățării umane, dezvoltarea-formarea unei personalități la cote maxime, conștientă de sine, prinsă în procesul permanent de a fi și a deveni, și-au găsit sol fertil pentru resuscitare în mileniul trei. I. Negreț-Dobridor formulează o întrebare rezonabilă: idealul educațional propus de C. Rogers este similar celui renescentist, dar fără ambițiile titaniste ale aceluia. Atunci, apare întrebarea, oare nu cumva acest ideal ar putea fi adoptat și promovat în cel de-al treilea mileniu creștin, de întreaga omenire? [33, p. 128].

Analiza concepțiilor și teoriilor secolului trecut demonstrează că în anii '50 în SUA a apărut psihologia umanistă. Aceasta este categoric diferită de psihologiile freudiste și comportamentale, care către anii '60-'70 conturează noi scopuri ale societății, profilând o nouă economie, o nouă concepție politică și desigur că o nouă concepție despre educație.

Un alt cercetător reputat, A. Maslow consideră că noua concepție de învățare ar trebui să aibă la bază *noua filosofie umanistă*. Simplu și precis formulată o asemenea concepție ne orientează spre faptul conștientizării că funcția și scopul educației rezidă într-un scop uman și unul umanistic. ***Scopul ce privește ființele umane în definitiv este actualizarea de sine a persoanei, devenirea complet umană/ becoming fully human***, adică dezvoltarea la cotele cele mai mari pe care omenirea le poate atinge sau la care poate ajunge un individ, ceea ce presupune ajutarea persoanei să atingă optimul posibil. Astfel, plecând de la ideile lui C. Rogers și cele expuse de A. Maslow (1968), noua filosofie este o

filosofie a înțelegerii omului (a comprehensive philosophy of man). Ea a generat o teorie a artei, a religiei societății, a educației, o teorie pentru aproape toate marile străduințe ale omului [31].

Așadar, imperativul paideutic maslowian, a învăța să fii o persoană, presupune o învățare intrinsecă, axată pe cunoașterea și învățarea *sinelui intrinsec/ the intrinsec self*, prin intermediul celor mai importante experiențe din viața sa, sau cum le-a numit cercetătorul *experiențe culminante/ peak experiences*. Teoria psihologică a valorilor, esența actualizării sinelui, învățarea intrinsecă, fondate și explicate de A. Maslow, se întrepătrund cu principiile rogersiene ale educației umaniste și desigur că pot constitui fundamentele teoretico-aplicative ale realizării și eficientizării practicilor de educație a copiilor și părinților prin fortificarea colaborării și a parteneriatelor educative.

Dacă astăzi ***școala are ca scop să devină prietenoasă copilului***, cu certitudine că ea trebuie să manifeste aceeași poziție și față de părinți, de familia copilului.

Această supoziție nu mai este doar o metaforă, ea tot mai mult este conștientizată și explorată practic de pedagogi, familie și comunitate.

2.2. STRATEGII DE RESPONSABILIZARE A ACTORILOR SOCIALI ÎN VEDEREA REALIZĂRII UNUI PARTENERIAT EFICIENT ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE DIN PERSPECTIVA EDUCAȚIEI PERMANENTE

Plecând de la cunoscutul fapt conform căruia educația reprezintă un fenomen sociouman, care are ca scop transmiterea valorilor și experiențelor de viață generațiilor tinere de către cele adulte, ne dam seamă că fiecare persoană matură în cadrul socie-

tății este un *actor social*, realizabil prin variate roluri sociale, inclusiv și cel de educator. În această ordine de idei, conceptul pedagogic operațional *actor social* preluat din domeniul *sociologiei*, în viziunea lui S. Cristea [13, p. 71-72], oferă un model de înțelegere sociologică și pedagogică a statutului social al profesorului, exprimat prin diferite roluri asumate de el ca actor principal al educației, impuse structural sau inițiate la nivelul dinamicii raporturilor sale cu celălalt actor principal al educației – elevul, studentul, adultul, familia – toți implicați în variate activități de inițiere profesională, formare profesională continuă/perfecționare profesională, reciclare profesională și, desigur că inițiere și formare socială, inclusiv parentală etc.

Perfecționarea activității profesorului și a elevului (studentului etc.), ca actori principali ai educației, angajați permanent la scara sistemului și a procesului de învățământ, este dependentă de cunoașterea și valorificarea, la nivel pedagogic, a conceptelor sociologice de statut social și rol social [Ibidem]. În acest context, familia, care este un actor social și un agent esențial al educației copilului este responsabilă de formarea habitusului primar al personalității copilului. Anume de ea depinde zestrea biologică/ereditară a individului, contextul, adică condițiile, mediul și desigur că educația pe care o va primi acesta. Dacă cei trei factori enumerați vor fi adecvați, vor fi de calitate, apoi copilul va avea toate șansele pentru a se integra optim în societate, a deveni o persoană și personalitate valoroasă, integral și armonios dezvoltată. Aceasta, axându-se pe pozitivismul social va fi aptă de actualizarea de sine continuă, deci și de învățarea pe parcursul întregii vieți. Bineînțeles că familia are și va avea nevoie nu numai de ajutor social, economic, ci și de suport moral, psihologic și intelectual în ceea ce privește creșterea și educația copilului. Astfel, se contu-

rează clar necesitatea valorificării unui parteneriat activ și o colaborare eficientă școală-familie-comunitate în scopul asigurării coeziunii sociale pentru oferirea unei educații de calitate.

Societatea postmodernă (postindustrială, informațională, axată pe cunoaștere) stimulează procesul de multiplicare a rolurilor sociale realizate de elevi, părinți, cadre didactice, manageri educaționali și colaboratori ale variatelor instituții sociale, ca de exemplu: mass-media, rețeaua de biblioteci, muzee, centre de creație, centre sportive, centre medicale; biserica etc. În esență, comunitatea reprezintă un spațiu, dar și un agent cultural decisiv, care creează condiții favorabile și un context propice de viață și educație pentru toți membrii ei. Totodată, fiecare membru a comunității, venind în contact reciproc, învață unul de la altul, aceasta devenind un spațiu eficient de inter/ cunoaștere, inter/ comunicare și inter/ relaționare, inclusiv un spațiu de educație permanentă. Acțiunile umane nominalizate demonstrează că fiecare individ sănătos, în cadrul comunității devine și se manifestă ca actor, adică ca subiect al cunoașterii, capabil de receptare producere, prelucrare, transformare și valorificare a informației și valorilor [12; 15; 30; 39 etc.].

În acest context, ținem să menționăm două fațete importante, prima rezidă în faptul ca educația permanentă reprezintă un *concept pedagogic fundamental de tip integrator, care înglobează toate aspectele actului educativ* [23, p. 209], ce pot și trebuie să fie valorizate de către individ pe parcursul întregii vieți; iar a doua fațetă constă în evidențierea altei poziționări importante: educația permanentă este abordată și ca *concept pedagogic operațional*, care denotă extinderea și individualizarea, diferențierea aplicațiilor sale concrete prin și asupra tuturor dimensiunilor, formelor și practicilor educației.

La nivel de politică a educației, plecând de la asumptiile teoretice și deschiderile practice, educația permanentă/ învățarea pe parcursul vieții, devine un factor și un principiu de acțiune, care proiectează și transformă societatea într-o comunitate, *cetate educativă* [Apud 6, p. 54-58], iar pe om îl formează ca actor eficient al propriei deveniri și perfecționări continue.

Conceptul *cetății educative* încă urmează a fi studiat și fundamentat științific în contextul pedagogiei postmoderne, ceea ce va contribui la sporirea responsabilității pedagogice a tuturor instituțiilor sociale (familia, școala, universitatea, mass-media, biserica etc.), a comunității umane (etni, popoare) la general, și a fiecărui individ în particular.

P. Lengrand, încă în anii '70 a secolului trecut [Ibidem], scria că plasarea educației pe o poziție de desăvârșire permanentă a persoanei înseamnă orientarea acesteia și poziționarea ei dincolo de limitele instruirii școlare și universitare în paralel cu angajarea scopurilor formative la nivelul tuturor instituțiilor sociale. Aceasta presupune o transformare radicală a structurilor societății, care ar favoriza dezvoltarea personalității în funcție de necesitățile momentane și permanente de natură cognitivă, afectivă, morală, profesională, general-umană ale acesteia. Așadar, **educația permanentă**, în viziunea noastră, reprezintă un fenomen social firesc în condițiile actuale și cele de perspectivă, fiind, totodată și o *operație politică*, situată dincolo de reforma sistemelor școlare, care incită și angajează aspirația pedagogică, dar și cea comunitară, civică, economică și, mai ales, cea *culturală*, axată pe edificarea *societății educative*.

În această ordine de idei urmează să scoatem în evidență politicile mondiale la care aderă încetul cu încetul statele lumii. Astfel, *Agenda Globală 2030* ce prevede un șir de *Obiective de Dezvoltare Durabilă*, la care Republica Moldova s-a afiliat,

include așa obiective ca: asigurarea unei educații incluzive și echilibrate de calitate; promovarea oportunităților de învățare pe parcursul vieții; promovarea egalității de gen și împuternicirea economică a femeilor și fetelor; consolidarea instituției familiei, concilierea vieții de familie cu cea profesională și sporirea competențelor și responsabilității parentale privind creșterea și educația copilului [5; 6; 13 etc.].

Politicile statale privind protecția socială a familiei în ultimii ani au fost revăzute și modificate în baza exigențelor Agendei Globale 2030. Acestea se obiectivează și se valorifică printr-un ansamblu de acțiuni practice structurate în coduri, strategii și programe. Astfel, Codul educației al RM, Codul familiei RM, Strategia pentru protecția copilului 2014-2020, Strategia de dezvoltare a educației pe anii 2014-2020; Programul de educație parentală Mellow Parenting – toate sunt axate pe susținerea și consolidarea familiei, prevenirea situațiilor de risc în vederea creșterii și educației copilului; concilierii vieții de familie cu activitatea profesională; sporirea responsabilității și competenței parentale; prevenirea violenței, neglijării și exploatării copiilor; reducerea efectelor negative ale migrației părinților asupra copiilor rămași în țară. În esență, politicile statale, promovate prin decizii la nivel de guvern, coduri, strategii și programe, conțin orientările și mecanismele primare de inițiere și conjugare a eforturilor în vederea activizării acțiunilor, a întemeierii și valorificării parteneriatelor sociale școală – familie – comunitate pentru asigurarea unei educații de calitate, oferită generațiilor în creștere, dar și celor adulte. Nu în zădar mulți cercetători din domeniul științelor educației [6; 8; 15; 36; 36 etc.] accentuează un aspect important, chiar central, **parentalitatea**, definindu-l ca profesie, meserie foarte complexă. În viziunea noastră, a fi părinte nu este simplu, adultul este obligat să

cunoască nu numai psihologia copilului, dar și psihologia adultului, să fie la curent cu etapele și crizele dezvoltării personalității, să cunoască particularitățile anatomo-fiziologice ale dezvoltării copilului/omului, să fie informat și apt pentru a respecta și crea condiții familiale sănătoase de viață; să fie în stare a comunica, relaționa și educa optim copilul etc.

Acesta este motivul forte de a obliga instituțiile de învățământ, începând cu grădinița de copii și finalizând cu universitățile (de toate tipurile) să elaboreze strategii și programe pe termen scurt și pe termen lung/ de perspectivă, centrate pe eficientizarea parteneriatului școală – familie – comunitate în vederea optimizării practicilor de educație parentală.

Suntem convinși că aceste obligațiuni necesită inițierea unor pârgii – mecanisme de monitorizare, ce ar permite asigurarea competenței, dar și a unirii eforturilor, consolidarea coeziunii actorilor sociali, care sunt concomitent și agenți educativi.

În continuare propunem implementarea următoarelor ***mecanisme la nivel macro- și microstructural de management educațional al parteneriatului școală – familie – comunitate:***

- În criteriile de verificare frontală, atestare a cadrelor didactice și acreditare a instituțiilor de învățământ să se includă indicatori de apreciere a activității parteneriatelor școală – familie – comunitate privind îmbunătățirea practicilor de educație parentală.
- Desfășurarea sistematică a unor controale și evaluări inopinate privind diagnosticarea și stabilirea gradului de coeziune și eficiență a colaborării instituțiilor de învățământ cu familia și alți agenți educativi comunitari.
- Monitorizarea permanentă din partea organelor de resort pentru a cunoaște și spori eficiența parteneriatelor sociale

cu caracter educativ, care sunt centrate pe ocrotirea, ajutorarea și susținerea socială a familiei și copilului.

- În scopul inițierii, menținerii și dezvoltării parteneriatului educațional axat pe eficientizarea educației nonformale a elevilor, valorificarea practicilor de educație a părinților și pentru a evita activitatea episodică, aparența și mimarea colaborării permanente a școlii cu familia și comunitatea, ***de inclus în statele instituțiilor de învățământ funcția de consilier școlar, care ar fi responsabil de relațiile cu agenții sociali și consilierea familiei.***
- În fișele de post a managerilor școlari de prevăzut un șir de obligațiuni, conform cărora aceștia vor crea condiții favorabile pentru menținerea și dezvoltarea parteneriatelor educaționale școală – familie – comunitate.
- Crearea în instituțiile de învățământ a ***Consiliilor/Comitetelor de dirijare și coordonare a parteneriatului educațional***, în vederea eficientizării și consolidării activității agenților educativi, inclusiv în scopul desimnării și promovării experienței avansate în domeniul vizat.

2.3. EDUCAȚIA PARENTALĂ ÎN CADRUL PARTENERIATULUI ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE

Ideea educației parentale în științele educației și sociologia familiei nu este nouă. Ea poate fi delimitată dintr-o teză generalizatoare expusă de M. Segalen în lucrarea sa fundamentală *Sociologia familiei* (2011), care, de fapt, marchează începutul studierii acestui fenomen. Cercetătorul menționa că *secolul al XIX-lea este orientat spre a înțelege și a corecta familia* [36, p. 15] prin acțiuni și activități de educație și consiliere parentală.

Evident că premisele unei sociologii a familiei s-au conturat către sf. sec. al XVIII-lea, acestea se reduceau, mai întâi, la un șir de observații, iar mai apoi s-au materializat în formularea regulilor și a strategiilor generale, construirea unor ipoteze susceptibile pentru explicarea faptelor colective, pentru elaborarea unor modele de studiere și construire a acestora.

Întrucât, multă vreme educația nu a fost asigurată de către familie, transmiterea cunoștințelor, a regulilor de conduită, a ideologiilor și a credințelor se făcea în afara familiei, prin intermediul grupului de vârstă, deoarece viața persoanei, până în sec. al XVII-lea, se defășura în public. Densitatea socială nu lăsa loc familiei, intensitatea raporturilor exterioare de sociabilitate făcea ca raporturile intrafamiliale, inclusiv cele dintre copii și părinți, să fie *diluate* [39, p. 32]. Astfel, *teza indiferenței parentale* o aflăm la mulți cercetători din domeniul sociologiei și pedagogiei familiei. De exemplu, Ed. Shorter [38] susține că în societățile tradiționale preindustriale grija și dragostea maternă față de copil (așa cum este astăzi înțeleasă) lipseau, menționând că mamele bune sunt o invenție a modernității [Ibidem, p. 209].

Așadar, toate fenomenele și argumentele aduse de etnologi și antropologi legate de plasarea sugarului la o doică în afara familiei, contactele extrem de rare între părinți și copii în primii ani de viață; condițiile dificile de trai a copiilor și adulților; mai târziu, fenomenul *uceniciei*, își au originea în *pedagogia implicită*, caracteristică primelor stadii de evoluție a societății, unde socializarea era înfăptuită de întreaga comunitate [20, p. 178-179], mai cu seamă, de cei adulți și vârstnici.

Întemeietorul pedagogiei Jan Amos Comenius, în cunoscuta sa capodoperă, *Didactica Magnă* (1657), pledează și scrie despre o *școală pentru toți, care trebuie să fie frecventată de toți copiii, băieți și fete, atât a celor bogați, cât și a celor săraci* (capi-

tolul IX, subcapitolul I). Savantul evidențiază faptul că femeile trebuie învățate nu în virtutea curiozității lor, ci pentru o comportare bună, onestă și fericire. E necesar de învățat femeile acele lucruri care le vor servi pentru a-și organiza cu demnitate propria viață și viața domestică, pentru a avea grijă de sine și bunăstarea soțului, copiilor și a familiei [44, p. 81-82].

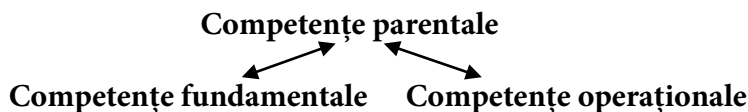
Idei interesante și foarte progresiste pentru sec. al XVII-lea, dar, care au început a căpăta valoare practică în societate doar concomitent cu apariția și dezvoltarea *sentimentului copilăriei și sentimentului familiei*, fenomen studiat și analizat de Ph. Ariès (1973). Potrivit opiniei istoricului francez, *sentimentul copilăriei* apare treptat, în două etape: în secol. Al XVI-lea (un prim sentiment al copilăriei/ mignotage) și în sec. al XVII-lea, când se consolidează cel *de-al doilea sentiment al copilăriei*, care și a provocat modificări esențiale în funcțiile familiei, devenind o miză importantă pentru părinți [3].

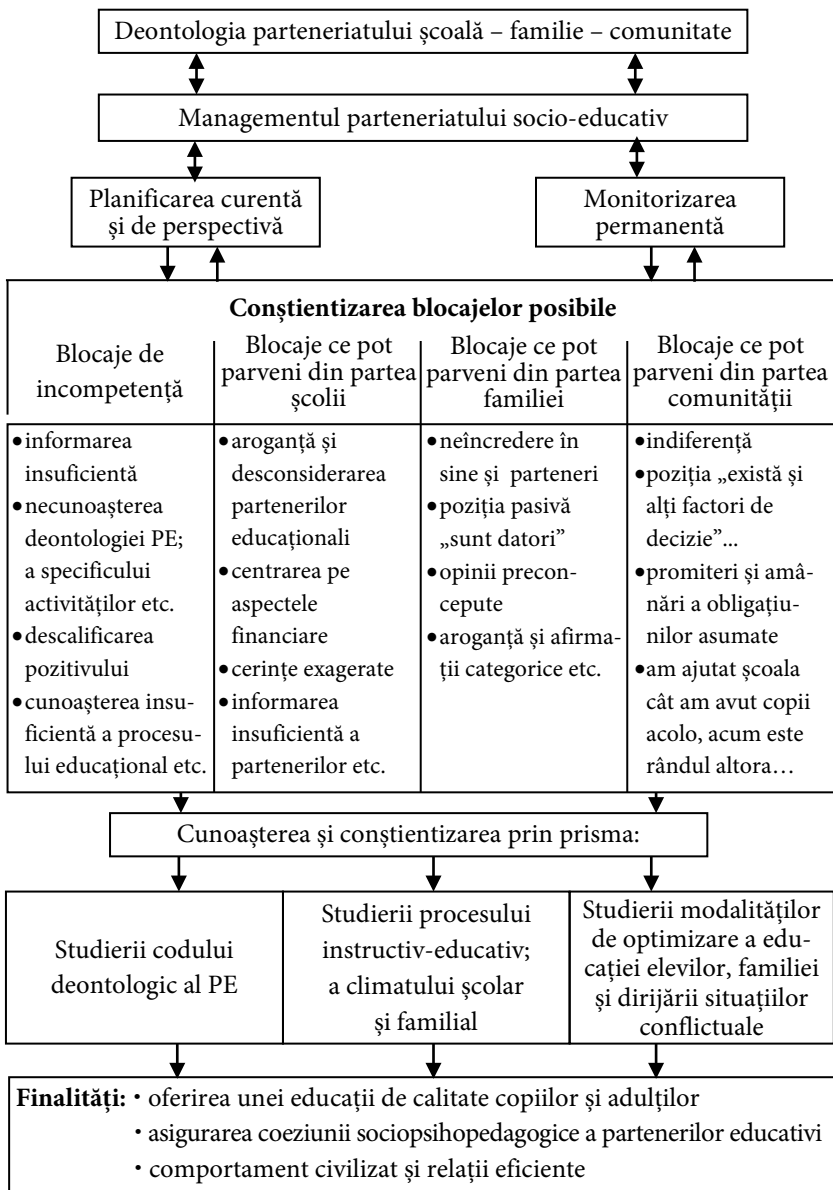
Cercetătorul francez scoate în evidență încă un fapt istoric important pentru problema investigată de noi, interesul părinților pentru educația copiilor sunt istoric simultane cu dezvoltarea educației școlare. Copilul devine treptat centrul familiei sale. Familia patrimonială este înlocuită de familia centrată pe copil, iar viața cotidiană gravitează în jurul femeii, căreia îi revine sarcina educării lui [Ibidem, p. 50-51].

Sintetizând un șir de cercetări realizate de Ph. Ariès, Ed. Shorter, J.-L. Flandrin, De Mause ș.a., sociologul român Elizabeth Stănculescu menționează că sec. al XVIII-lea a fost definit ca unul al *triumfului copilului*, iar sentimentul copilăriei, în diferitele sale forme, reprezintă o expresie particulară a sentimentului mai general, care este *sentimentul familiei*. Astfel, *sentimentalizarea progresistă a relațiilor intrafamiliale a contribuit la psihologizarea acestora*, ceea ce în familiile contemporane se

manifestă prin implicarea morală, intelectuală și emoțională în creșterea și educarea copiilor [39].

După cum ne putem da seama această situație a și creat condiții propice pentru perfecționarea adulților în ceea ce privește realizarea funcției de părinte și desigur că a servit drept suport pentru apariția și dezvoltarea teoriei și practicii **educației parentale**. În a doua jumătate a secolului XX, instituțiile de învățământ au început a alfabetiza familia cu privire la realizarea optimă a educației familiale (adunări de părinți cu o tematică anumită; întâlniri a părinților, organizate de școală, cu specialiști din variate domenii/ medici, juriști etc.). Concomitent cu acestea au început a funcționa, lectorate, școli pentru părinți, care își desfășurau activitatea în cadrul colaborării, a parteneriatelor cu școala și comunitatea. În continuare propunem un **Model de eficientizare a parteneriatului școală-familie-comunitate**, care va servi drept punct de reper în sporirea calității colaborării tuturor actorilor sociali, asigurând conștientizarea elementelor de bază și prevenirea blocajelor posibile în PE. **Competențele parentale**, care pot fi consolidate în procesul colaborării școală-familie-comunitate, în linii generale au fost elaborate și structurate în două categorii: **competențe fundamentale** și **competențe operaționale**. Sistemul de competențe operaționale le-am clasificat în: competențe la nivel de cunoaștere cu privire la particularitățile de vârstă și de personalitate; competențe de aplicare privind educația copilului în cadrul familiei și sistemul de competențe la nivel de integrare privind valorificarea strategiilor, formelor și metodelor de educație la diferite etape de vârstă a copilului.

Figura 2. Modelul de eficientizare a parteneriatului școală – familie – comunitate

2.4. FACTORII EDUCAȚIONALI ȘI UNELE FORME DE TIP INTERCONEX DE COLABORARE CU PĂRINȚII ȘI ELEVII

Factorii educaționali

După cum am mai menționat, parteneriatul educațional școală-familie-comunitate devine un concept central pentru abordarea de tip curricular, flexibilă și deschisă pentru soluționarea problemelor educative, dar și o formă de comunicare și colaborare în sprijinul copilului la nivelul procesului educativ. El presupune o unitate de cerințe, opțiuni, decizii și acțiuni educative între *factorii educaționali*, care colaborează cu partenerii acțiunilor educative în cadrul parteneriatului școală-familie-comunitate. Acest lucru îl putem observa în sinteza realizată și prezentată în tabelul 3 de către cercetătoarea autohtonă Braghîș M. [6].

**Tabelul 3. Factorii educaționali în cadrul parteneriatului
școală-familie-comunitate**

Instituțiile educației	Influențele pedagogice /educative exercitate în anumite momente asupra copilului	Agenții educaționali
1	2	3
1. Școala 2. Familia 3. Comunitatea: - biblioteca municipală; - biserica; - teatrul; - muzeul; - centrul - de creație a copiilor;	1. Intervențiile exercitate spontan și continuu asupra personalității umane la nivelul familiei, comunității locale, teritoriale, naționale, (micro) grupului social, mediului social (cultural, economic, politic, religios etc.), mass-mediei; 2. Efectele imprevizibile rezultate din contextul unor situații, care nu-și propun în mod deliberat	1. Profesorii 2. Părinții 3. Elevii 4. Membri ai comu- nității cu influență asupra creșterii, educării și dezvoltă-

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> - grădinița de copii; - primăria; - Direcția Generală, Educație, Tineret și Sport; - policlinica; - poliția; - inspecția pentru minori etc. 	<p>atingerea unor scopuri de ordin educativ;</p> <p>3. Presiunile directe și indirecte parvenite dinspre „o masă informațională enormă, dar eterogenă și inegală”;</p> <p>4. Facilitățile de comunicare imediată oferite prin extinderea diferitelor rețele mass-media, cu implicații pedagogice multiple pozitive (dar și negative);</p> <p>5. Stimulentele sau perturbările provocate în anumite contexte ambientale interne și /sau externe, la nivelul acțiunii educative.</p>	<p>rii copilului (medici, factori de decizie, reprezentanți ai bisericii, ai poliției; bibliotecari, educatori, psihologi, consilieri, psihopedagogi etc.)</p>

Activitățile în parteneriat se desfășoară permanent, împreună și paralel cu actul educațional propriu-zis. Ele presupun ca: proiectarea, decizia, acțiunea și evaluarea în educație să fie realizate în colaborare cu *elevul, familia și instituțiile educaționale, influențele educative și agenții educaționale*. Parteneriatul educațional are valoare de principiu când se axează pe regula unității cerințelor pedagogice, care se adresează părinților, învățătorilor și agenților comunitari, în aceeași măsură referindu-se la acțiunile comune. O altă relație importantă, în parteneriatul educațional, care trebuie să fie stabilă, mutuală și complexă este relația dintre educator și copil.

Astfel, relația învățător-elev este o relație de colaborare și, desigur, de parteneriat, datorită aspectului său democratic și a flexibilității în luarea deciziilor. Din această relație au de învățat ambii: *educatorul*, care, acceptând schimbarea, rezolvă probleme educative și astfel își formează competențe noi, și *elevul*, care, fiind participant activ la actul educativ, își formează competența de comunicare, integrându-se mai ușor în societate [6].

Anterior ne-am referit la ideea că astăzi se cere tot mai mult înțelegerea și abordarea parteneriatului educațional drept o formă de unificare, sprijin și asistență, coordonare a influențelor educative formale. Colaborarea între părinții și învățătorii elevului, specialiștii din domeniul educației, comunicarea permanentă, cooperarea – sunt condițiile de bază ale eficienței învățării școlare. Experiența de mai mulți ani și investigațiile realizate recent au demonstrat că o relație fructuoasă de susținere reciprocă și o atmosferă binevoitoare, interactivă a agenților educaționali favorizează educația de calitate și sprijină formarea și completarea culturii pedagogice a familiei.

În aspectul vizat, promovăm ideea noastră, conform căreia se precizează că anume *cultura familiei reprezintă totalitatea valorilor materiale și spirituale pe care le posedă aceasta ca instituție socială. Valorile spirituale rezidă în cunoștințele multiple și variate pe care le posedă membrii familiei, virtuțile, convingerile, tradițiile, modelele comportamentale ale părinților, copiilor, bunicilor. Cultura familiei se îmbogățește și din colaborarea familiei cu instituțiile de învățământ* [15, p. 99].

Scopul nostru constă în determinarea, aplicarea și validarea modalităților și strategiilor de formare a competențelor parentale privind asigurarea educației elevilor, dar și de a găsi modalități eficiente de a învăța actorii sociali să devină parteneri

apți de colaborare cu școala, familia și copilul, nu numai în contextul acordării suporturilor financiare.

Cercetarea realizată M. Braghiș [6] confirmă faptul că școala primară reprezintă prima treaptă a sistemului de învățământ căreia îi revine principala sarcină de a organiza un parteneriat sistematic, competent; de a colabora activ nu numai cu școala, ci și cu comunitatea, educația fiind realizată în baza valorificării principiului cunoscut de transformare a obiectului în subiect conștient/ actor al propriei formări. O importanță deosebită o are parteneriatul cu familia, unde se insistă pe formarea anumitor competențe și deprinderi de pregătire a copiilor pentru viața școlară și cea socială, iar părinților pentru asigurarea unei educații de calitate copiilor. *Familia este considerată prima școală a copilului care constituie un agent și actor educativ social ce necesită o atenție deosebită, permanentă din partea instituțiilor de învățământ.* În esență, majoritatea familiilor sunt cointeresate într-o colaborare strânsă cu școala. Cu părere de rău, școala nu întotdeauna valorifică potențialul intelectual și creator al părinților, mai frecvent se apelează la familie în situații dificile legate de acordarea unui suport financiar pentru școală, probleme de disciplină existente sau însușită insuficientă, devieri comportamentale ale elevilor. În acest sens, comunitatea trebuie să conștientizeze că Instituția de învățământ și familia reprezintă pilonii de bază ai umanizării, integrării sociale și formării individului, iar familia, ca nucleu fundamental al societății, este prima care începe formarea intelectuală și morală a copilului. Ea necesită ajutor competent din partea întregii societăți pentru a-și onora obligațiunile la nivel.

Practica pedagogică demonstrează că, pe lângă procesul didactic, este necesară o colaborare eficientă între învățător, părinți și elevi, bazată pe principii democratice, participative și

crearea unui mediu cultural favorabil acasă, în clasă, în școală, în comunitate, fapt care nu poate fi conceput în afara unui parteneriat educațional eficient.

Cercetând activitatea de colaborare a învățătorilor din municipiul Chișinău cu familia (în cadrul asistărilor la lecții, discuțiilor, analizei situațiilor create, dezbaterilor) [6; 14; 157] am stabilit că pentru o relație optimă a acestora cu părinții este nevoie de a îmbina variate **forme și metode de colaborare a școlii cu familia și comunitatea**. Unele dintre acestea sunt:

- *portofoliul* pentru fiecare colectiv de părinți, care include teme speciale destinate educației copilului și prevenirii eșecului școlar;
- *caietul cu notițe* pentru fiecare elev privind organizarea orelor de lectură în familie;
- *ședințele tradiționale cu părinții*, dar și practicarea altor forme de lucru cu aceștia: ateliere de formare parentală; mese rotunde, lectorate pentru părinți etc.;
- *implicarea părinților în activități cognitive și educative* în cadrul demersurilor didactice, la amenajarea sălilor de clasă, confecționarea materialului didactic, organizarea și desfășurarea activităților extracurriculare, realizarea discuțiilor cu un caracter psihopedagogic; luarea deciziilor cu privire la organizarea procesului educațional în instituție, procurarea literaturii pentru copii; amenajarea standului mobil *Buletinul informativ pentru părinți* etc.

În cadrul cercetării au fost apreciate *panourile mobile* din sălile de clasă create de învățători și părinți. Acestea facilitează accesul elevilor la informația nouă, pe care o memorează, utilizând-o ulterior în comunicare, fapt ce contribuia nemijlocit la formarea competențelor educative.

În instituțiile implicate în cercetare, părinții au fost prezenți în sala de clasă în calitate de: *părinți-voluntari/ ajutori* ai

învățătorului; *părinți-sursă* complementară de informații pentru cadrul didactic despre copilul său; *părinți-resursă educațională*, care împărtășesc copiilor propriile lor interese cognitive, pasiuni, evenimente profesionale, experiența lor; *părinți-suporteri ai imaginii pozitive* privind instituția de învățământ [Apud 6]. Părinții conștientizează că cerințele unice față de copil trebuie menținute de către toți actorii implicați în educația copilului. Participanții la parteneriat au învățat că implicarea fiecăruia și colaborarea sistematică, planificată este importantă pe întreg parcursul studiilor școlare. Implicarea tuturor părților în luarea deciziilor, având aceleași repere educaționale, face să faciliteze învățarea și dezvoltarea copiilor.

La etapa de inițiere a părinților în procesul educațional, implicit, în formarea personalității copilului, aceștia participau doar la ședințele cu părinții, comunicau prin telefon cu învățătorul, verificau și semnau agendele elevilor, vizitau uneori școala, în special, o făceau membrii comitetului/ senatului clasei. Asistau la ore doar acei părinți a căror copii aveau rezultate modeste la învățătură sau acei care nu erau de acord cu aprecierea dată de către învățător. Subiectul vizat a fost discutat în cadrul seminarelor municipale la care au participat manageri școlari, învățători, psihologi, părinți și alți agenți educativi, drept rezultat, situația s-a schimbat.

Evident că profesionalismul și erudiția învățătorului, responsabilitatea familiei sunt facilitatorii procesului educațional și a parteneriatului școală-familie-comunitate de calitate.

Învățătorii și diriginții, utilizând diverse strategii pedagogice, inclusiv cele de optimizare a PE, *aduc* și mențin părinții în școală, îi implică în variate activități educative, demonstrându-le că familia este la fel de importantă în educația elevului precum instituția de învățământ.

Cercetătorii autohtoni [6; 8; 9; 14; 15] au demonstrat că pentru asigurarea calității PE, cadrul didactic are misiunea de a implica părinții și agenții comunicării într-o activitate partenerială permanentă, cum ar fi *colaborarea multiaspectuală de durată cu familia /actorii educativi*. Poziția ambelor instituții trebuie să fie una axată pe parteneriat, colaborare și sprijin reciproc în acțiunile orientate spre formarea personalității elevului.

În temeiul celor expuse, se face evidentă necesitatea restrukturării și optimizării colaborării actorilor sociali (*familia, școala și agenții comunitari*). Astăzi se resimte acut nevoia unor politici coerente de sprijinire a familiilor și de realizare a PE între școală, familie și comunitate. Concluziile Simpozionului UNESCO, care a avut loc în Portugalia (1991), având ca temă școlarizarea, au exprimat clar faptul că nu este posibil să se valorifice, în mod pozitiv, școlarizarea fără o participare activă a părinților și a agenților comunitari. În această ordine de idei, precizăm că responsabilitatea autorităților publice este de a crea condiții favorabile, instituționale și materiale pentru a facilita menținerea relației organice între școală, familie și comunitate.

Există o varietate mare de activități care se pot desfășura în școli cu părinții în parteneriat. Noi, propunem o strategie pedagogică de eficientizare a PE prin valorificarea și îmbinarea optimă a ansamblului de acțiuni ale școlii desfășurate cu familia și comunitatea, care includ unele *categorii* de activități, ce au ca scop formarea competențelor parentale. Acestea s-au dovedit a fi eficiente. De exemplu:

- *atelier de lucru cu părinții*, în cadrul cărora părinții sunt familiarizați cu standardele de eficiență a învățării/ finalitățile învățământului, conținuturile, formele și metodele strategiile aplicate, programul de activitate a școlii;

- *ședințele cu părinții* în cadrul cărora se pun în discuție diverse teme educative;
- *traininguri* organizate pentru părinți și agenții comunitari unde acesta sunt participanți activi în realizarea unor sarcini concrete în cadrul PE;
- *activități de spargere a gheții*, care se referă la primele întâlniri cu părinții, concepute anume pentru a realiza o comunicare eficientă și de durată;
- *informarea părinților și a agenților comunitari privind activitățile școlare* (obiective, conținuturi, metode, orare, mijloace etc.);
- *consiliere psihopedagogică* care constă în acordarea unui suport special în rezolvarea unor situații – problemă cu copiii lor;
- *orientare și informare despre servicii de sprijin periodic și/sau permanent* (anumite școli și trepte de școlaritate, colaborare și implicare în procesul instructiv-educativ, dar și în viața comunității locale);
- *mese rotunde*, la care părinții și învățătorii, alți actori comunitari fac schimb de opinii și experiență educațională;
- *conferințe științifico-practice* în cadrul cărora învățătorii, dar și părinții țin comunicări cu privire la educația copiilor în școală și în familie;
- *asistări la lecții*, unde părinții pasiv sau/și activ iau parte la realizarea actului educativ;
- *întâlniri semestriale cu toți părinții din clasă*, în cadrul cărora sunt discutate aspectele generale referitoare la politicile și strategiile educaționale ale școlii, curriculum, evaluare, organizarea unor evenimente speciale etc.;

- *buletinul informativ al școlii*, ediție lunară ce conține informații despre activitățile instituției; prezentarea unor evenimente; laude aduse unor copii exemplari și familii demne, anunțuri despre activitățile ce urmează a fi etc.;
- *Ziua ușilor deschise*, în cadrul căroro părinții și alți actori comunitari asistă la orele de curs și la alte activități, completează chestionare de evaluare. De asemenea, au loc discuții cu administrația școlii, personalul didactic, psihologul școlar și alți specialiști invitați etc.
- *acordul de colaborare școală-familie*, în care sunt stipulate responsabilitățile școlii, actorilor comunitari și a părinților în procesul parteneriatului educațional;
- *Școala părinților*, care ar organiza variate lectorate, cursuri cu caracter psihopedagogic pentru părinți;
- *activități pentru copii organizate în comun de către învățători, părinți și agenți comunitari.*

Un rol deosebit, atât pentru colaborarea școală-familie și participarea la gestiunea școlii, cât și pentru educația părinților îl au *asociațiile de părinți*, a căror finalitate este, în principiu, *protecția copilului prin educație*. Se pot deosebi ***asociațiile de părinți și după scopurile lor, astfel deosebim: grup de susținere a școlii***, în probleme needucaționale; ***grup de cooperare*** care consideră educația un proces comun în care părinții și învățătorii sunt parteneri ce decid împreună viitoarele programe; ***grup de apărare a intereselor***, copilului și familiei. Cele mai frecvente obiective ale asociațiilor autohtone de părinți sunt: a) sensibilizarea părinților privind drepturile și îndatoririle lor, influența comportamentului lor asupra copilului; b) informarea părinților prin publicații, radio și televiziune privind problemele specifice; c) formarea părinților prin cursuri destinate acestora, consultații (la sediu, telefonic, prin

publicații) pe probleme de interes pedagogic (medical, juridic, psihologic etc.); d) reprezentarea părinților (reprezentanții sunt obligați să apere interesele părinților și agenților comunitari, să raporteze periodic acestora situația privind problemele analizate și dezbătute în consiliul de participare școlară).

Categoriile de activități care fac posibilă educația de calitate a părinților în realizarea unui parteneriat eficient și durabil între școlară, familie și comunitate au fost experimentate circa 10 ani. O strategie care va asigura atragerea și responsabilizarea părinților, a agenților comunitari și implicarea lor în colaborare cu școala, include următoarele *forme, metode, tehnici și mijloace de implicare a acestora în procesul educațional*:

- *Discuțiile scurte* cel mai bine e să se realizeze dimineața sau atunci când copiii pleacă acasă. Învățătoarea îi face pe părinți să se simtă bineveniți în școală, discutând despre activitățile zilei, succesele sau insuccesele copilului în această zi. Informația primită de părinți se transmite într-o manieră empatică, cordială și binevoitoare.

- *Avizele scrise și notițele de comunicare* succinte și foarte specifice descriu o reușită, o nouă deprindere sau un comportament; deseori cadrul didactic mulțumesc familiilor pentru ajutorul acordat clasei. Această tehnică este eficientă în cazul părinților care se simt în largul lor când își exprimă ideile, gândurile, propunerile în scris.

- *Avizul este* un alt mijloc de transmitere a informației către familie (într-o manieră informală). Informația de avizare poate fi adresată direct părinților, incluzând: anunțuri ale unor întâlniri cu părinții, notițe cu descrieri ale dezvoltării copilului sau alte subiecte relevante (informații legate de orarul zilei, o listă pe care să se semneze cei care se oferă voluntari pentru o anumită sarcină etc.

- *Rapoartele periodice* reprezintă o altă cale utilă prin care pedagogul poate comunica cu familia. În general, un raport periodic descrie evenimentele și activitatea clasei. Sunt incluse apoi sugestii de continuare a acestora la domiciliu. Alte rapoarte sunt tematice, descriind activitățile și ideile care se axează pe un anumit subiect. Părinții sunt invitați să contribuie la raportul periodic, care trebuie să fie scurt și clar.

- *Vizitele la domiciliu* promovează dialogul dintre școală și familie. Scopurile vizitelor diferă, dar de obicei ele ajută pedagogul să cunoască mai bine copilul, membrii familiei lui, mediul în care acesta crește și se educă.

- *Consiliul de consultanță familială* este o subdiviziune necesară și o componentă activă și esențială a PE. Consiliul este format din membrii familiilor, deseori și din membrii comunității. Scopul înființării consiliului este de a colabora cu managerii școlari, cu pedagogi și de a le oferi sfaturi referitoare la procesul educațional. Consiliul funcționează cu titlu consultativ, oferind consultanță familială, ca de exemplu, la temele:

- planificarea sărbătorilor și a evenimentelor;
- organizarea excursiilor și a vizitelor;
- colaborarea cu membrii comunității;
- planificarea zilelor sanitare în clasă etc.

- *Oficiul de formare a părinților, inclusiv a agenților comunitari* – spațiu special amenajat, unde părinții pot citi articole, cărți, reviste despre educarea copiilor și dezvoltarea acestora. Aceste oficii au o funcție auxiliară, dar, totodată, esențială și de formare a unor competențe parentale. Ele sublimază importanța pe care o au părinții/agenții educativi pentru instituția de învățământ și contribuția lor în educația copiilor și incită părinții la o autoevaluare și autoperfecționare permanentă. Mulți părinți sunt timizi la început, considerând oficiul părinților ca fiind *spațiul*

pedagogului, altfel spus, un loc inaccesibil pentru ei, însă, fiind pri-miți binevoitor în clasă/ școală, fiindu-le solicitată opinia și ascultați cu atenție, ei se implică cu plăcere în procesul educațional.

- *Fami-liile în sala de clasă* sunt abordate ca o formă de educare colectivă. Părinți acordând ajutor copiilor în sala de clasă, află mai multe despre activitățile ce se desfășoară aici. Încurajarea membrilor familiilor la așa o activitate îi motivează să vină în ajutor cadrelor didactice pentru că este plăcut să fii prezent într-o sală de clasă în care învață propriul copil. Peda-gogii pot include în programul zilei activități speciale, care necesită implicarea mai multor persoane adulte; părinții obser-vând ocupațiile copiilor în clasă, înțeleg valoarea activităților educaționale; deprind lucrurile efectuate împreună în clasă, ajutând învățătorul și copiii lor.

- *Aprecierea și recunoașterea meritelor membrilor fami-liilor* pentru a-i ajuta să se simtă bine în sala de clasă, părinții trebuiesc apreciați pentru lucrul efectuat împreună cu copiii lor. În acest scop, propunem câteva sugestii privind activitatea părinților și a altor adulți în clasa de elevi: se aduc mulțumiri fiecărui părinte pentru ajutorul acordat; se alocă un spațiu spe-cial amenajat părinților pentru a-și pune lucrurile personale sau pentru a se odihni; se completează un poster informativ pentru părinții-voluntari; se înmânează *diplome* sau *certificate* speciale de apreciere a părinților pentru ajutorul acordat în clasă/în școală etc.

În concluzie, menționăm că unele instituții de învățământ lucrează sistematic în direcția optimizării parteneriatului cu familia și comunitatea, altele, spre regret, destul de numeroase, desfășoară o activitate de mimare episodică, doar pentru a menține ideea de colaborare cu acestea.

Capitolul 3

DIMENSIUNEA ETICĂ ȘI CEA STRATEGICĂ A COLABORĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE

3.1. BLOCAJE POSIBILE IN PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL

Respectarea eticii relațiilor în raporturile și parteneriatul educațional familie-grădiniță-școală-comunitate ar permite consolidarea colaborării și ar asigura unitatea acțiunilor educative.

Cercetările efectuate au demonstrat că majoritatea dificultăților parvin din ***blocajele de comunicare dintre parteneri***. În cea mai mare parte ele depind de nivelul cultural, moral al partenerilor, de atitudinea civică, competențele profesionale, cele parentale și inteligența partenerilor educaționali. Analiza acestora a permis să stabilim că blocajele reprezintă niște structuri de gândire distorsionată, exteriorizate în acțiuni, fapte și comportamente cu caracter distructiv.

Blocajele de comunicare, odată apărute, produc tensionări, apoi și conflicte între partenerii educaționali.

Cauzele apariției blocajelor sunt:

- incompetența partenerilor (profesională și/sau parentală);
- insuficiența sau lipsa informațiilor necesare;
- necoincidența așteptărilor partenerilor;
- colaborarea insuficientă sau unilaterală;
- neacceptarea unor particularități de conduită;
- experiența negativă anterioară în relația familiei cu prima instituție educativă (grădiniță de copii);

- diferențele la nivel de cultură și competențe;
- intoleranța la modul de viață și opiniile familiei;
- comunicarea pripită, limitată sau episodică;
- conținutul și formele colaborării depășite, neinteresante;
- stilul neadecvat sau imoral al comportării partenerilor;
- nivelul scăzut de cultură și inteligență al partenerilor.

Corelând rezultatele cercetărilor cu observațiile noastre, studiul literaturii de specialitate, putem scoate în evidență următoarele blocaje de comunicare și relaționare, frecvent întâlnite în raporturile partenoriale [4; 5; 6; 14; 15; 20; 30; 36; 46 etc.].

1. Exagerarea sau minimalizarea care se observă în conduita tuturor partenerilor. Uneori, sunt exagerate unele evenimente și fapte, acțiuni și comportamente ale copiilor atât de către familie, cât și de către instituțiile de învățământ. Alteori se minimizează unele acțiuni, eforturi ale familiei sau a școlii de către familie, ceea ce provoacă subaprecierea individului în cadrul familiei sau a instituției de învățământ.

Acest blocaj este foarte frecvent și constituie 57% din numărul total de blocaje. Anume exagerarea sau minimalizarea reprezintă fenomenul negativ care provoacă nu numai conflicte acute între partenerii educaționali, ci subminează întregul proces educativ, deoarece dereglează obiectivitatea aprecierii.

2. Filtrul mental ce presupune selectarea unui singur detaliu care, deseori, poate fi negativ și insistarea exclusivă asupra acestuia, ceea ce diminuează reflectarea obiectivă și de ansamblu a realității. Acest blocaj constituie 27% din numărul total al blocajelor. Acest blocaj *colorează* conduita persoanei numai în *alb* sau *negru*.

Cercetările efectuate au demonstrat că adulții nu au anumite criterii de selectare a detaliilor, însă observăm că familia se *agață* (deseori nu fără motiv) de programele prea complicate,

taxele prea mari, incompetența și duritatea învățătorilor etc. și insistă asupra acestuia, transformându-l într-un blocaj relațional. Instituțiile, la rândul lor, de asemenea, selectează, pun accent și vehiculează cu anumite detalii negative.

3. *Supergeneralizarea* constă în tendința unui partener de a observa și evidenția un singur eveniment cu caracter negativ ca fiind reprezentativ pentru întreaga activitate a copilului, familiei sau a școlii, ceea ce consolidează situațiile de insucces.

4. *Gândirea de tipul „tot sau nimic”*. Evenimentele și comportamentele sunt văzute și apreciate prin prisma categoriilor „bine-rău”. Dacă scopurile nu sunt atinse de copii în totalitate, familia sau alt partener educațional are tendința de a considera apariția unui eșec ca absolut. Blocajul subminează încrederea persoanei în propriile forțe

5. *Saltul direct spre concluzii* care presupune efectuarea unor interpretări negative pripite, chiar dacă nu există fapte sigure ce ar susține convingător concluzia respectivă. Acest blocaj se mai manifestă și ca o eroare a presupunerii. Uneori, cineva din parteneri presupune că evenimentele vor lua o anumită întorsătură, în baza unei concluzii arbitrare, și, trăiesc anticipat convingerea de parcă această predicție este deja un fapt stabilit.

Această situație subminează înțelegerea reciprocă între partenerii educaționali provocând nervozitate, tensionare, conflicte și stări frustrante.

6. *Desconsiderarea partenerului* presupune o atitudine negativă, preconcepută, care înjosește persoana și împiedică considerabil comunicarea și colaborarea acestora.

7. *Afirmațiile categorice*. Încercarea partenerilor de a se automotiva cu: „trebuie”, „nu trebuie”, „este corect”, „nu este corect”, „sunt competenți”, „nu sunt competenți” etc. – creează

dificultăți de comunicare și colaborare, deoarece nu lasă spațiu pentru studiere, observație și reflecție.

8. Etichetarea urmează, de fapt, după afirmațiile categorice și presupune un „nume” eronat care supără pe partener.

9. Descalificarea pozitivului care presupune respingerea experiențelor pozitive. Unul sau doi (toți) parteneri insistă asupra faptului că acțiunea sau evenimentul „nu contează”, „nu este serios” ș.a.

În acest fel, se menține o convingere negativă față de valoarea acțiunilor, ceea ce contribuie la apariția anxietății și neîncrederii în puterile proprii.

10. Reactualizarea trecutului ce presupune o reamintire a faptelor și evenimentelor din trecut. Sunt reactualizate, mai frecvent, faptele și evenimentele cu un caracter negativ, conflictele cu caracter distructiv. Trecutul poate avea și un caracter pozitiv, însă nu se face abuz de aceste amintiri (ele irită când se face abuz).

11. Reproșul poate parvine după o reactualizare a trecutului și constă într-o verbalizare a acțiunii. Pot fi reproșuri din partea unui partener, a câțiva sau a tuturor. Fiecare partener își are optica și poziția sa, prin care apreciază evenimentele și le verbalizează, uneori învinuind sau desconsiderând efortul partenerului cu care colaborează.

12. Gândirea distorsionată de tipul „grădinița/ școala suni responsabile de educația copilului” devine un blocaj periculos, ce subminează colaborarea eficientă a instituțiilor în cauză cu familia și induce în eroare părinții.

Acest blocaj se observă frecvent în relațiile partenerilor educaționali, anume în instituțiile de învățământ în care părinții achită taxe mari.

13. Gândirea distorsionată de tipul „familia e responsabilă de educația copilului”. Acest blocaj, de asemenea, nu este nou în istoria raporturilor respective. El încurcă colaborării și chiar comunicării eficiente între parteneri.

14. Raționamentul afectiv ce se explică prin aceea că partenerii percep emoțiile negative ca pe un echivalent al unor acțiuni și evenimente, considerând că ele reflectă, în mod sigur, lucrurile așa cum sunt: „Dacă simt așa, înseamnă că este adevărat”.

15. Ignorarea sau neglijarea partenerului presupune o atitudine negativă sau indiferentă, care se manifestă în comportarea relațională a partenerilor prin acte de ignorare sau neglijare a unor opinii, propuneri, cerințe.

Activitatea noastră desfășurată în cadrul laboratoarelor „Educație preșcolară” (I.Ș.E.) și „Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice” (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”), a demonstrat faptul că anume cunoașterea și conștientizarea structurilor de gândire distorsionată privind comunicarea și raporturile familie-școală-comunitate, reprezintă un pas cert, real și eficient al partenerilor educaționali în direcția dirijării și optimizării acestei colaborări.

3.2. CODUL DEONTOLOGIC AL PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL

Ritmul accelerat al schimbărilor socio-economice stresează permanent omul, care, la rândul său, încearcă să optimizeze relațiile socioumane (factorul uman), ceea ce ar diminua consecințele nefaste ale tensionărilor cronice. Acesta ar fi motivul renașterii deontologiei profesionale, în Republica Moldova. Deontologia pedagogică a fost abordată de către V. Mândăcanu. Savan-

tul a elaborat jurământul și codul deontologic al pedagogului în baza celor **șase principii esențiale**, ce reflectă problematica lumii contemporane (UNESCO). În continuare ne vom referi la ele.

Principiul I Principala datorie a pedagogului este de a informa, dezvoltă și educa personalitatea copilului la nivelul potențialului maxim, în spiritul democratic, al valorilor morale și în baza idealului educațional modern.

Principiul II. Pedagogul și părinții au sarcina de a modela idealul fiecărui elev în conformitate cu idealul educațional ales de societate și în conformitate cu moralitatea etică, civică, spirituală, bazată pe valorile autentice.

Principiul III. În activitatea profesională, pedagogul ocupă o poziție publică, implementând moralitatea și etica profesională, care asigură interacțiunea eficientă profesor-elev-părinți.

Principiul IV. Pedagogul este obligat să promoveze *Modelul uman de personalitate morală, etică și spirituală*, capabilă să acționeze în spiritul valorilor autentice.

Principiul V. Pedagogul este dator să cunoască mentalitatea elevului și să poată elabora curriculum-ul de bază al instruirii și educației modeme, utilizând cele mai variate forme și tipuri de activitate creativă, cu scopul de a realiza idealul educației prin valori și pentru valori.

Principiul VI. Specificul activității pedagogice constă în unicitatea poziției față de problematica lumii contemporane, exprimată prin descoperirea și dezvoltarea creativității, vocației, talentului.

Corelând principiile cu esența valorilor, cu regulile și normele specifice activității profesionale, e posibil să stabilim **Codul deontologic** sau altfel spus, **ansamblul de norme privind activitatea și interacțiunea partenerilor educaționali**.

Codul deontologic al parteneriatului educațional

1. Respectați Drepturile Copilului. Protejați și susțineți copilul, ocrotiți-l de nedreptăți și stimați personalitatea lui.
2. Accentuați calitățile pozitive ale copilului și partenerilor educaționali. Mizați pe ele, dezvoltați-le, pentru a le neutraliza și/sau a le anihila pe cele negative.
3. Fiți corecți, toleranți, flexibili și răbdători. Nu uitați regula de aur a comportării: *purtați-vă cu partenerul precum ai dori să se comporte el cu tine.*
4. Nu dăunați procesului educațional. Dați dovadă de tact, empatie, dinamism, creativitate, competență și veți câștiga respectul și stima partenerului.
5. Studiați-vă reciproc. Axați acest proces pe autoevaluare și autoeducație ca elemente esențiale de cunoaștere și reglare a comportamentului.
6. Ascultați atent și străduiți-vă să înțelegeți partenerul. Împărtășiți interesele partenerilor și susțineți inițiativele acestora.
7. Fiți creativi. Variați conținutul, modalitățile și mijloacele de colaborare cu partenerii.
8. Fiți deschiși spre colaborare, fiți atenți, cordiali și obiectivi.
9. Nu contrapuneți copiii și adulții, aveți încredere în ei.
10. Nu etichetați copiii și alți parteneri. Nu emiteți judecăți pripite sau aproximative, care ar ofensa partenerul (inclusiv, copilul).
11. Dacă ați comis o greșală sau o nedreptate, aveți curajul a vă cere scuze de la partener și străduiți-vă ca situația să nu se repete. Respectați promisiunile și realizați la timp ceea ce vi s-a încredințat.

12. Analizați situațiile dificile împreună, pentru a fi în stare a le dirija mai eficient. Nu fiți părtinitori când apreciați partenerul.
13. Organizați și participați sistematic la variate activități și discuții privind educația copilului și sporirea acțiunii agenților educaționali, perfecționarea competențelor de elaborare.
14. Rețineți; copilul are nevoie de dragoste, stimă și colaborare. Fiți binevoitor și exigent, dar nu vă purtați ca un *comandant*, ci ca un consilier; nu ordonați, ci îndemnați, încurajați, convingeți și rugați.

Partenerii educaționali trebuie să cunoască și să respecte acest cod.

3.3. REPERE PRACTICE ȘI PRINCIPII DE EFICIENTIZARE A COLABORĂRII ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE. TEHNOLOGIA COLABORĂRII PARTENERIALE PRIVIND EDUCAȚIA DE CALITATE A PĂRINȚILOR ȘI COPIILOR

Analizând literatura referitoare la colaborarea școlii cu familia și instituțiile educative din comunitate, precum și cercetările efectuate de-a lungul anilor privind tematica vizată, am constatat că din cele mai străvechi timpuri a existat tendința înaintașilor (Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Ioan Hrisostom, Augustin, Aristotel, Platon, Ieronim, Carol cel Mare etc.) spre o trecere de la educația realizată în familie, la organizarea educației de către stat, comunitate, în instituții speciale. Fiecare cetățean aparține statului/ comunității. Pentru ca fiecare în parte și toți împreună să constituie elementele/ cetățenii statului, educația dată trebuie să fie corelată cu calitatea și cea oferită tuturor, de aceea educația

trebuie să se realizeze de persoane special pregătite în conformitate cu coordonatele unei colaborări eficiente.

În fiecare mediu, rural sau urban, lipsa sau nivelul scăzut al colaborării în cadrul parteneriatului educațional, provoacă dificultăți în educația elevilor de diferite vârste, a celor din clasele primare, gimnaziale și liceale. Actualmente, realizarea unui PE autentic reprezintă un scop major al activității tuturor actorilor sociali din țară.

Evident că formarea și dezvoltarea integrală a personalității elevului va fi eficientă dacă se va realiza cultivarea și educația părinților în cadrul PE, iar coordonatele acestei colaborări ar avea la bază axarea pe atingerea următoarelor obiective:

- abordarea științifică contemporană de creare din orașe și sate a *cetăților educative* [Apud 13]; de colaborare a familiei cu instituțiile educative din comunitatea educativă pentru a cultiva părinții și copiii;
- acceptarea și valorificarea noilor condiții, forme, metode, tehnici și mijloace de realizare a colaborării/ parteneriatului școală-familie-comunitate;
- corelarea strategiilor de eficientizare a PE școală-familie-comunitate cu particularitățile de vârstă ale copiilor, cu capacitățile lor de învățare, cu sporirea competențelor parentale și posibilitățile de colaborare cu mediul apropiat/ comunitatea;
- modernizarea și sporirea calității educației abordată prin prisma implementării strategiilor de eficientizare a parteneriatului între *școala prietenoasă copilului, membrilor familiei și agenților educativi din mediul apropiat*;
- promovarea noii imagini ale unei școli prietenoase copilului și a familiei eficiente în cadrul parteneriatului educațional.

Luată în ansamblu, obiectivele nominalizate presupun depășirea barierelor și a dificultăților în realizarea acestui dezi-derat din perspectiva dezvoltării formelor, strategiilor și con-ținutului parteneriatului educațional.

Pornind de la concepția PE, care presupune un proces de colaborare dintre actorii sociali, care, acționând împreună, devin agenți și parteneri în câmpul educației pentru realizarea intereselor și scopurilor axate pe formarea personalității elevului, integrarea lui eficientă în societate, am stabilit că **inițiativa de colaborare pot interveni de la orice partener, însă important este ca instituția de învățământ, ce are specialiști calificați, să devină un centru de conducere și dirijare a activităților partenerilor pentru a-i direcționa asupra aspectelor ce necesită intervenția acestora, acceptându-le propunerile și participarea la luarea și realizarea eficientă a deciziilor privind educația părinților și copiilor.** În cazul în care părinții, cadrele didactice, managerii școlari și ceilalți membri ai comunității devin și se consideră parteneri în educație, în jurul copiilor se formează o comuniune, care poate funcționa ca o coaliție pozitivă de suport educativ și cultural. Astfel, parteneriatele educaționale constituie o componentă esențială în organizarea și desfășurarea colaborării cu întreaga comunitate, pentru ca aceasta să beneficieze de membri – cetățeni, conștienți, culti și responsabili.

Colaborarea școlii cu familia și cu alte instituții edu-cative a fost întotdeauna în atenția cadrelor didactice și ma-nageriale, însă eficientizarea parteneriatului școală-familie-comunitate constă în trecerea de la demersurile declarative, episodice sau cele centrate pe activitățile festive, la o activitate de cooperare și interacțiune suportivă, proiectată, desfășurată

și monitorizată sistematic între instituțiile educative și actorii educativi, abordată ca parteneri constanți, activi și de durată.

Cercetătorii din domeniul științelor educației: E. Stănculescu [39]; C. Calaraș [8]; T. Callo [9]; T. Cosma [12]; S. Cristea [13]; Larisa Cuznețov [14; 15]; V. Goraș-Postică [Apud 6]; R. Popescu [35], susțin că o condiție de bază pentru realizarea unei educații de calitate a copiilor și părinților, care se poate efectua doar ca rezultat al unei colaborări între familie, școală și comunitate, prin constituirea unui parteneriat axat pe principii democratice. Tendințe de colaborare a școlii cu familia și instituțiile educative din comunitate au existat dintotdeauna. Cercetările denotă că aproximativ **83%** din instituțiile de învățământ preuniversitar din republică colaborează episodic de mai mulți ani cu anumiți agenți educativi comunitari.

Împreună cu Direcția Generală Educație, Tinereti și Sport/DGETS, sectorul responsabil de treaptă învățământului primar (condus de M. Braghiș) au fost realizate observații, cercetări experimentale și un ansamblu de activități de eficientizare a PE. Astfel, la început, elevii vizitau doar bibliotecile pentru copii; împreună cu învățătorul mergeau uneori organizat la spectacole; o singură dată pe an venea polițistul de sector pentru a le aminti elevilor despre regulile de circulație; unii copii frecventau cercurile de la centrul de creație (**19-27%**); la biserică mergeau doar episodic elevii cu părinții. Șirul acesta poate fi continuat. În acest context putem menționa că implicarea școlărilor mici în variate activități nonformale se realiza mai coerent, erau încadrați și părinții în activitățile extracurriculare. Tematica ședințelor cu părinții era axată pe însușită și disciplină, pe finanțarea și renovarea sălilor de clasă. La ședințe se prezenta un grup anumit de părinți, cei mai interesați de succesele copiilor

sau cei invitați special de diriginte. Toți cunoaștem că un așa scenariu și conținut de parteneriat, de fapt nu este nimic nou în colaborarea școală-familie. Minusul cel mai mare era caracterul episodic al acestuia.

În perioada anilor 2009-2017, după un șir de întruniri metodice și conferințe practice municipale la acest subiect situația s-a schimbat. Problematika PE a fost abordată la conferințele teoretico-practice, mese rotunde, seminarii metodice, la care au participat învățători, manageri școlari, părinți și alți agenți comunitari. În cadrul acestor activități au fost implicați, de asemenea, scriitori, actori, muzicieni, compozitori, medici, juriști, slujitori ai bisericii, artiști, bibliotecari, specialiști de la centrele de creație, reprezentanții inspectoratelor pentru minori – toți având un singur obiectiv: să contribuie la eficientizarea parteneriatului școală-familie-comunitate, centrat pe formarea și dezvoltarea personalității armonioase/integrale a elevului. Înțelegerea rolului pedagogic al comunității educative locale presupune abordarea și implicarea sistematică a **următorilor actori sociali** (ale căror acțiuni devin complementare celor specifice școlii și familiei): implicarea organelor de stat ale puterii locale (primăria); școlii, centrelor de creație pentru copii și tineri; mass-media; a instituțiilor culturale; unităților economice; bisericii; sectoarelor de poliție; asociațiilor nonguvernamentale etc.

Sintetizând rezultatele cercetărilor și observațiilor realizate, am constatat că:

– *Primăria* astăzi tinde să devină *un bun partener al sistemului educativ*, cu o responsabilitate și scopuri formulate clar și conștient. Responsabilitățile Primăriei implică un ansamblu de probleme, care pot fi desprinse din analiza PE, abordate în sociologia educației:

- responsabilități *sociale*, care includ susținerea fondului de resurse pedagogice ale școlii (materiale, financiare, umane, informaționale) necesare pentru *a asigura copiii (și familiilor acestora) cele mai bune șanse de reușită școlară și socială*; stimularea elevilor și a familiilor în direcția înțelegerii rolului social al școlii, care nu depinde numai de cantitatea și calitatea specialiștilor resurselor pedagogice existente la un moment dat; implicarea tuturor *actorilor sociali* din localitate și zonă în susținerea materială a școlii în calitate de parteneri interesați de calitatea/ valoarea produselor acestora;
- responsabilități *pedagogice generale*: aprecierea și stimularea managerilor școlari, a învățătorilor, plecând de la concepția conform căreia aceștia reprezintă esențialul agent educațional în cadrul sistemului și procesului de învățământ; consolidarea rețelelor de informatizare în interiorul sistemului școlar și în afara lui; perfecționarea resurselor de instruire nonformală, valorificate mai ales în domeniul petrecerii timpului liber, educației artistice, sportive, științifice, tehnologice, morale, ecologice, religioase, politice, civice etc.;
- responsabilități *specifice*: procurarea mijloacelor utile pentru procesul instruirii; susținerea elevilor și familiei în legătură cu procurarea rechizitelor de bază: manuale, ghiduri, materialele didactice, mijloace tehnice; amenajarea spațiului școlar etc.;
- responsabilități *economice*: organizarea repartiției resurselor pe școli, familii în dificultate, elevi etc.

Un alt agent și partener educativ *mass-media*, care poate deveni un factor important în edificarea comunității educative locale, datorită capacității sale specifice de difuzare a unei infor-

mații de actualitate. Mass-media promovează valorile general-umane universale și naționale, ideile noi și reformatoare, programele educative, cognitive, distractive pentru copii și părinți. Mijloacele de informare în masă au o deosebită forță de modelare a personalității prin varietatea și bogăția informațiilor, prin specificul și potențialul lor. Funcția educativă a mass-media nu substituie rolul instituțiilor de învățământ, ci îl fortifică, contribuind la realizarea obiectivelor educaționale.

Instituțiile culturale reprezintă un partener destul de activ al școlii, dar și al familiei. Însă calitatea contribuției instituțiilor culturale depinde de resursele financiare disponibile la nivel local, teritorial și național. Insuficiența acestora face ca instituțiile culturale să nu-și realizeze, în mod adecvat, obiectivele specifice, perturbate uneori prin preluarea și realizarea unor imperative comerciale/consumatoriste și chiar ideologice, propagandistice, populiste etc. [6].

Unitățile economice pot avea un rol decisiv în PE, sporirea standardului pedagogic și social al comunității educative locale, în măsura în care stabilesc anumite relații contractuale și consensuale cu școala și, în mod implicit, cu familia. Acestea sunt în stare să sponsorizeze diverse programe educative, să acorde suport material unor familii, copii sau unor instituții de învățământ.

Asociațiile nonguvernamentale pot influența procesele formative angajate la nivelul comunității locale prin inițiativele civice, culturale, dar și cele de tip social.

Biserica reprezintă un *agent educogen* implicat în viața comunității prin forța tradiției sale moral-spirituale și prin resursele de formare-dezvoltare a comportamentului moral, religios, necesar personalității umane în contextul re/adaptării sale permanente la solicitările și la tensiunile obiective și subiective ale

existenței sociale și individuale. Integrarea bisericii în comunitatea educativă locală implică clarificarea raporturilor de complementaritate cu ceilalți *agenți educogeni* (școala, familia, instituțiile de stat, instituțiile economice etc. Biserica este, de asemenea, un pilon esențial de educație și promovare a valorilor etern-umane.

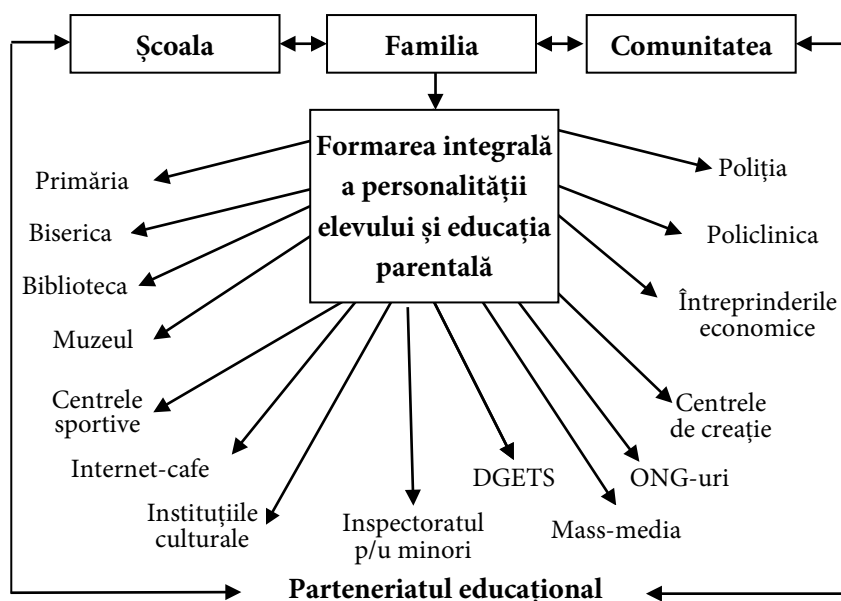
Pachetul de resurse pentru cadrele didactice (UNESCO, 1995) propune un adevărat parteneriat la nivelul relației învățător-elev-părinte pentru realizarea unor școli eficiente, în care toți elevii să învețe bine și să fie valorizați. O școală eficientă încurajează cadrele didactice, oferindu-le: conducere adecvată și calitativă; încredere; un sentiment de optimism; sprijin moral și material. Școala eficientă este o școală, agent educativ și partener cu elevul prin valorizarea și respectarea colaborării cu familia; prin recunoașterea importanței ei și atragerea acesteia în procesul educațional. Școala face tot posibilul ca familia să rămână mediul afectiv firesc, cel mai viabil de securitate și stimulare a copilului. Se recunoaște tot mai mult și influența altor instituții din comunitate asupra informării și formării individului, cum ar fi: centrele de consultanță psihopedagogică, asociațiile formale și informale, societatea civilă în sine, mass-media cu diversitatea de influențe prin radio, reviste, ziare, cărți, televiziune, Internet etc. Observăm cu toții că școala simte tot mai mult nevoia de a realiza un parteneriat activ cu familia și comunitatea în care se dezvoltă copilul.

Pentru a realiza un parteneriat viabil, e nevoie ca școala să fie inițiatoarea unor programe educaționale comunitare, să promoveze așa valori precum: responsabilitatea; cooperarea; participarea; transparența; comunicarea; interacțiunea și colaborarea.

În acest scop este binevenită elaborarea unui simplu mecanism, care și-a dovedit funcționalitatea, definit *Harta rețelei*

educative a parteneriatului și colaborării educaționale. Schema dată trebuie propusă și analizată chiar la prima ședință generală cu părinții, pentru ca aceștia să cunoască toate instituțiile sociale din comunitate cu un caracter educativ și să stabilească relații de colaborare.

Bineînțeles că harta (Figura 3), o putem completa, diversifica și lărgi cu indicarea adresei concrete a resurselor și instituțiilor implicate și serviciile prestate de acestea.

Fig. 3. Harta rețelei educative a parteneriatului și colaborării educaționale

În acest context, noi, împreună cu cercetătoarea și inspectoarea de la Direcția Generală Educație, Tineret și sport, Braghîș M. [6] am realizat o investigație amplă experimentală cu privire la optimizarea parteneriatului școală-familie-comunitate. Astfel, factorii de decizie din municipiul Chișinău (Primăria, Preturile din sectoare, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport și direc-

țiile respective din sectoarele orașului, Centrul de Diagnosticare și Reabilitare Armonie, Centrul de Educație moral-spirituală *Arta de a deveni Om*, Centrele de creație a copiilor din sectoare, unitățile școlare din subordinea Direcției Generale Educație, Tineret și Sport) au activat în baza unui *Plan complex de perspectivă*, ce includea un șir de subiecte care vizau PE, colaborarea cu instituțiile educative locale, republicane și internaționale, inclusiv cu familia și școala. În perioada anilor 2008-2012, secțiile, părți componente ale Direcției Generale Educație, Tineret și Sport (subdiviziune a Primăriei municipiului Chișinău) au planificat și au realizat un șir de activități care au îmbunătățit real situația unor unități de învățământ și familii. În acest sens, au fost organizate seminare (5), mese rotunde (4), reuniuni metodice, conferințe (2), în activități fiind implicați manageri școlari, învățători, părinți și actori comunitari din municipiu și republică.

În cadrul cercetării s-a constatat că colaboratorii instituțiilor de învățământ, fiind principalii coordonatori ai parteneriatului, implică părinții și agenții comunitari în variate activități educative, utilizând diverse metode și forme active de lucru. Pentru a stimula procesul de optimizare a PE, părinții au fost implicați în rol de experți, de ghizi, de monitori în atelierele de lucru cu elevii, de prezentatori a proiectelor individuale și de grup; de participanți la activitățile comune cu bibliotecile pentru copii, de evaluatori a portofoliilor elevilor; de organizatori a diverselor expoziții de carte, vizite la teatru, muzeu, locuri publice; de organizatori a șezătorilor, spectacolelor literar-artistice etc.

Cercetarea realizată a permis să conchidem că implicarea părinților și ale altor actori educativi în dezvoltarea PE, impactul favorabil pe care-l are aceasta la formarea competențelor parentale a sporit calitatea educației familiale a elevilor. Colaborarea dintre școală și familie confirmă interesul sporit pentru optimi-

zarea acesteia și creează condiții de colaborare cu ceilalți actori ai câmpului educațional (biblioteca pentru copii, biserica, teatrul de păpuși, casa de creație a copiilor etc.).

Cultivarea unor relații pozitive de parteneriat eficient între școală, familie și comunitate, vine în sprijinul educației și dezvoltării generației în creștere, constituie cheia succesului în adaptarea și integrarea socială a copilului. Parteneriatul școală-familie-comunitate se referă la edificarea și dezvoltarea unor relații pozitive, cu caracter formativ și axiologic, care contribuie la promovarea sistemului de valori, care are repercusiuni benefice atât asupra copiilor, părinților, cât și asupra promovării valențelor școlii prietenoase familiei.

În temeiul analizei și precizării reperelor teoretice elucidate (S. Cristea; V. Guțu; Ю. К. Бабанский etc.); principiilor educației în spiritul moralei (I. Nicola; C. Cucuș; V. Mândăcanu); a coordonatelor, principiilor și codului deontologic al PE (Larisa Cuznețov); forme și metode de organizare a PE (M. Braghiș; T. Cosma etc.), al analizei experienței avansate în domeniul vizat, am stabilit necesitatea elaborării unor ***principii de eficientizare a PE școală-familie-comunitate***.

În consens cu cele relatate, **principiile de eficientizare a parteneriatului școală-familie-comunitate**, în esență, reprezintă un ansamblu de norme, concentrate în șase teze esențializate, a căror cunoaștere și valorificare orientează și sporește calitatea interacțiunilor de colaborare între școală, familie și alți agenți educativi comunitari.

1. Principiul definirii caracterului, sferei și modului de funcționare a PE școală-familie-comunitate asigură delimitarea criteriului valoric de funcționare a acestuia (cultural, artistic, de asistență socială, juridică; ajutor economic etc.); a criteriului

de respectare a sferei de acțiune (parteneriat intern și extern) și a criteriului de stabilire a modului de funcționare (de promovare), bazat pe variate rețele educative, proiecte etc.

2. Principiul elaborării și abordării permanente a unui cadru eficient de reglementare a acțiunilor partenerilor educației, care presupune elaborarea unui contract și a unui program concret, în care se determină scopul, funcțiile, coordonatele, finalitățile, modalitățile de colaborare și evaluare ale acestuia, pentru a asigura responsabilitatea și instituționalizarea acțiunilor partenerilor educaționali. Partenerii sunt îndemnați să participe la elaborarea și realizarea unui proiect de parteneriat, a unui plan concret de acțiuni, a unui curriculum nonformal pentru formarea competențelor părinților și agenților educativi din comunitate.

3. Principiul respectării codului deontologic al PE și al obligațiilor asumate presupune o cultură înaltă de la toți agenții educativi și conformarea la normele etice și la cele din codul deontologic. Părinții și agenții comunitari sunt orientați să respecte drepturile copilului, să-l ocrotească, să-l susțină, să-l stimeze; să accentueze calitățile pozitive ale copilului, dezvoltându-le; să fie corecți și toleranți cu elevul; să dea dovadă de tact, empatie, competență; să asculte și să susțină inițiativele partenerilor; să fie deschiși spre colaborare; să respecte promisiunile și să realizeze la timp ceea ce li se încredințează; să analizeze împreună și să dirijeze eficient situațiile dificile; să se comporte ca niște consilieri, să îndemne, să convingă, să roage; să fie binevoitori și exigenți.

4. Principiul abordării sistemice și sistematice al acțiunilor proiectate în cadrul colaborării, orientează agenții implicați în colaborare spre acțiuni sinergice, bine gândite și proiectate, abordate sistematic, coerent în complexitatea lor. Părinții și agenții comunitari sunt îndrumați spre respectarea unor principii și metode raționale, a unui plan chibzuit în realizarea fun-

cțiilor educației, în conformitate cu abordarea interdependenței tuturor componentelor acestora: actori, condiții, posibilități, norme, finalități, conținuturi, metode și mijloace, diverse activități și variate forme de evaluare.

5. Principiul axării pe calitatea și varietatea acțiunilor, formelor și metodelor de colaborare școală-familie-comunitate presupune valorificarea eficientă a modalităților și acțiunilor partenariale. Școala și părinții trebuie să ajusteze parteneriatul educațional la interesele și nevoile elevului de prezent și viitor.

6. Principiul centrării pe formarea integrală a personalității elevului și educația de calitate a părinților; transformarea acestora în parteneri și actori ai propriei formări. Partenerii stimulează părinții și agenții educativi, precum și elevii, în dezvoltarea personală, formularea scopurilor pentru moment și de perspectivă; să analizeze informațiile din exterior, raportându-le la perspectivele strategice de educație, de acțiune. Este importantă formarea competenței specifice de a lua decizii privind dezvoltarea personală, a grupului și a comunității, de a indica surse de informare necesare cadrului decizional, cunoașterea punctelor forte și a punctelor slabe ale sale și ale grupului; analizează nivelul de dezvoltare personală/ a grupului și prezintă idei de dezvoltare personală a acestora; elaborează, prezintă și aplică planuri de acțiune privind formarea părinților – actorilor comunitari.

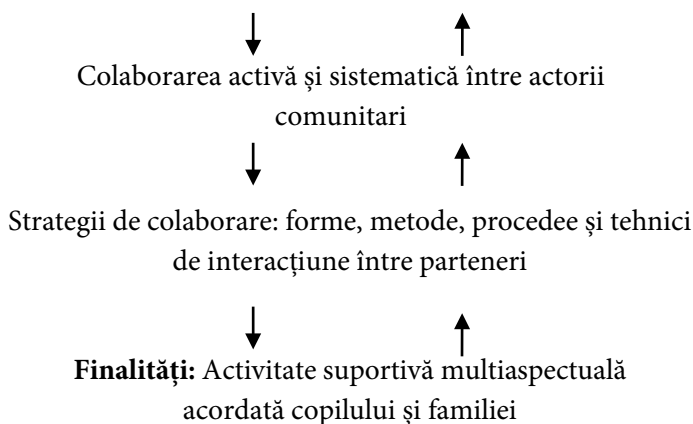
După cum se poate observa, principiile elucidate se află într-un raport de conexiune inversă, se completează reciproc și pot fi dezvoltate în continuare, deoarece deschid perspective noi de cercetare a funcției fiecărui agent și partener educativ.

Aplicarea principiilor a demonstrat că ele constituie câteva puncte de reper pe care se întemeiază și se structurează procesul educațional în direcția optimizării parteneriatului școală-familie-comunitate. Ca rezultat al activizării colaborării școală-fami-

lie-comunitate și axării relațiilor acestora pe principiile unui parteneriat educațional amplu, verificat în cadrul formal-nonformal-informal, se observă o responsabilitate mai mare din partea părinților și agenților comunitari cu privire la educația elevului. Practica educațională a instituției de învățământ continuă să se îmbogățească, devine mai variată, originală și tot mai acceptată și solicitată de aceștia, mai ales în situații dificile.

Principiile de eficientizare a parteneriatului școală – familie – comunitate

Postulatele educației de calitate a elevilor în cadrul parteneriatului educațional:

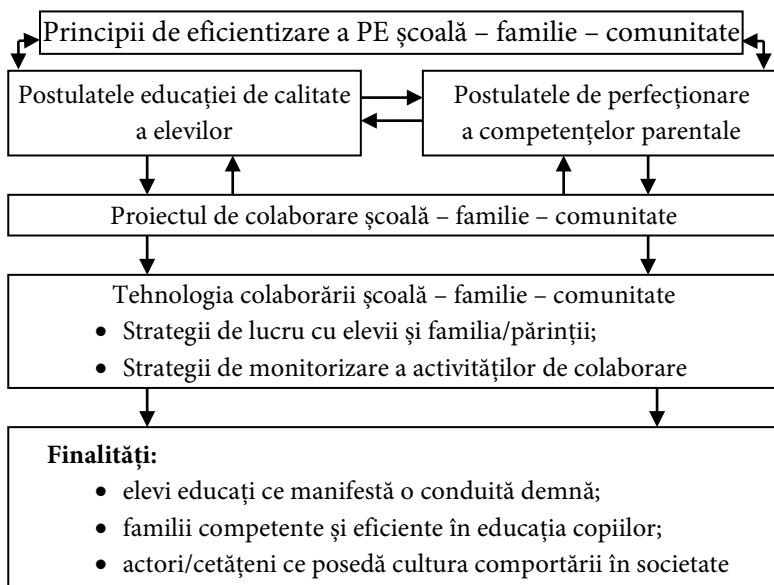
- consolidarea tuturor eforturilor agenților educativi și centrarea acestora asupra cultivării personalității elevului;
- valorificarea sistematică și sistemică/ holistă a idealului și conținuturilor generale ale educației (ed. morală; intelectuală; estetică; tehnologică și psihofizică);
- respectarea drepturilor omului, a copilului în îmbinare cu învățarea și exersarea obligațiilor (de elev, membru al familiei, a unui colectiv de muncă; cetățean etc.);

- crearea posibilităților de cunoaștere, exersare a virtuților umane și asigurarea unei autonomii în funcție de vârstă și situația concretă de viață;
- orientarea elevului spre a-și planifica și realiza perspectivele activității și vieții personale (scopuri, obiective);
- ghidarea elevului în realizarea carierei școlare cu accent pe orientarea profesională;
- implicarea permanentă a elevilor în variate activități cu caracter familial, școlar, comunitar, social/civic (de ajutorare a membrilor familiei, a colegilor de clasă; a persoanelor în etate; a celor cu nevoi speciale; acte de caritate etc.);
- aprobarea, încurajarea și formarea comportamentului pozitiv și faptele demne ale elevilor;
- efectuarea unor analize, aprecieri ale conduitei active, creative și demne ale elevilor și a partenerilor educațional prin promovarea acestor experiențe la nivelul comunității.

Postulatele perfecționării competențelor parentale în cadrul parteneriatului educațional:

- implicarea familiei într-un PE de calitate și menținerea unor relații de colaborare productive/eficiente;
- axarea pe implicarea ambilor părinți – a mamei și tatălui în interacțiunile de colaborare școală – familie – comunitate;
- valorificarea tuturor aspectelor PE (etic/moral; economic; intelectual; cultural; educativ; civic/social-util etc.);
- crearea și menținerea de către instituția de învățământ a unui mediu/anturaj interesant și valoros pentru părinți și copii, din punct de vedere al necesității învățării pe parcursul vieții/educația permanentă;
- activitățile organizate-desfășurate de școală, destinate familiei, să fie concentrate asupra perfecționării competențelor

- de cunoaștere, receptare a informației, de prelucrare, transformare și valorificare a acesteia în educația familială;
- unirea eforturilor partenerilor educaționali în jurul soluționării problemelor esențiale de educație și formare armonioasă a personalității copilului;
  - menținerea unei colaborări eficiente pe parcursul realizării studiilor elevilor în instituțiile preuniversitare;
  - responsabilizarea părinților privind îngrijirea și educația de calitate a copiilor;
  - stimularea părinților pentru succesele obținute în educația familială a copiilor;
  - editarea unor ghiduri practice pentru părinți, centrate pe problematica educației familiale și perfecționarea competențelor parentale; valorificarea diferitor pârgăhii de influențare.

Figura 4. Modelul sintetic al PE centrat pe educația de calitate a elevilor și părinților

ANEXE:

UNELE MODELE DE EFICIENTIZARE A EDUCAȚIEI COPIILOR ȘI PĂRINȚILOR ÎN CADRUL COLABORĂRII ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE

1. EDUCAȚIA PENTRU FAMILIE ÎN CADRUL PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL

Modelele conceptuale ce articulează influențele pe care le exercită diferiți factori asupra copilului sunt numeroase, noi însă plecăm de la *Modelul ecologic al dezvoltării umane*, elaborat de **U. Bronfenbrenner** (1979) din perspectiva teoriei sistemelor. În cadrul acestui model *copilul este plasat în centrul ecosistemului structurat în patru niveluri:*

- *nivelul microsistemic*, alcătuit din instituțiile cu influență educativă directă, fiecare, la rândul său, formând și un microsistem educativ integrator al copilului: familia, grădinița de copii, grupul de similitudine, școala etc.;
- *nivelul mezosistemic*, constituit din variatele și multiplele interacțiuni ce parvin de la instituțiile microsistemului;
- *nivelul exosistemic*, ce integrează într-un tot întreg sistemele, mezosistemul și grupurile de apartenență a părinților: rude, grupuri profesionale, pe interese, rețele de socializare etc.;
- *nivelul macrosistemic*, constituit din modelele culturale care structurează rolurile parentale, care conferă sens, coerență și continuitate mediului educativ în care crește copilul.

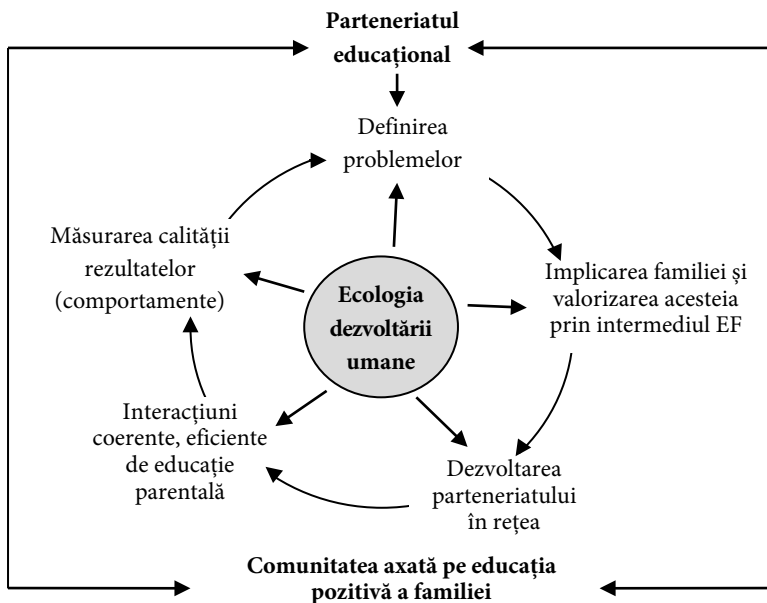
Modelul vizat a fost comparat de noi cu teoria sistemică de rol privind formarea personalității copilului, elaborată de cercetătorul rus **Н. М. Таланчук** (1991), conform căruia individul este plasat *în cinci tipuri de socium*, unde acesta învață a realiza rolurile sociale.

Astfel, în familie individul învață rolurile fraterne, de familist, soț, părinte; în *colectivul de studii și în cel de muncă* învață rolul de elev, student, profesionist; în *mediul comunitar*, învață a se ocupa de activitățile social-utile; în *mediul geosocial* învață a fi cetățean al Lumii și în *egosferă*, învață a se cunoaște pe sine, a se autoperfecționa, auto-actualiza, automotiva; a lucra cu reflecția și dialogul interior; a se autoeduca [15].

Modelul ecologic al dezvoltării umane și teoria sistemică de rol în educația pentru familie ne orientează spre abordarea calității interacțiunilor partenoriale familie – instituție de învățământ.

Această perspectivă se conturează tot mai clar în ultimii ani, când educația permanentă și *schimbarea au devenit caracteristici obișnuite a vieții școlare și a vieții familiale*.

Stabilind prin cercetările de sinteză a literaturii de specialitate și a cadrului experiențial faptul că *Cercul calității folosit pentru perfecționare* [Ibidem] poate servi drept punct de reper în redimensionarea calității parteneriatului educațional, elaborării conținuturilor curriculare și realizării tehnologiilor privind educația integrală a elevului și educația pentru familie, am constituit un mecanism pe care l-am numit *Cercul calității interacțiunilor familie – instituție de învățământ – comunitate* (Figura 5). Modelul a fost dezvoltat și expus esențializat. El este elucidat detaliat în monografia *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*, 2008 [15]. Elementele structurale ale modelului vizat ajută la conștiințizarea, organizarea și monitorizarea eficientă a procesului de colaborare, orientată spre eficiențizarea parentalității.

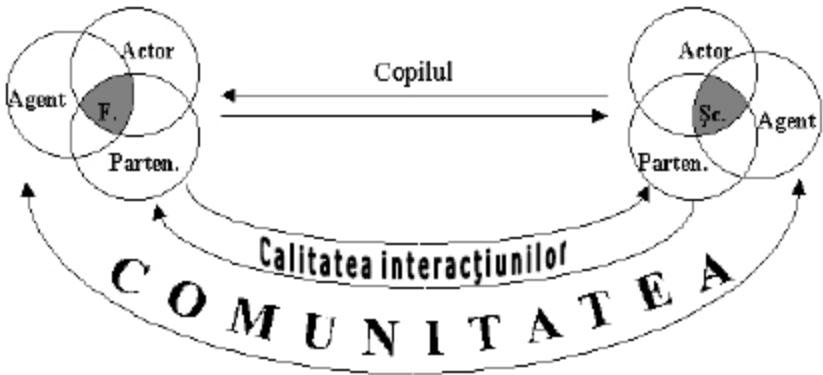
Figura 5. Cercul calității interacțiilor familie-instituție de învățământ-comunitate

Nucleul cercului include de fapt modelul ecologic al dezvoltării umane elaborat din perspectiva teoriei sistemelor, abordat în contextul PE și al comunității axate pe educația pozitivă a familiei.

Evident că în cadrul cercetării, familia a fost abordată ca *actor și agent social*, aptă de comportamente sistematice, coerente, relativ stabile, previzibile; ca subiect al cunoașterii de *simț comun* și capabil de a-și acomoda continuu conduita la situațiile reale, reconstruind permanent rolurile sale. Ca *agent social*, abordăm familia drept subiect al practicii, experienței cotidiene și ca *partener educațional* în calitate de participant la activitățile comune, organizate și realizate din propria inițiativă sau inițiativa instituției de învățământ.

În esență, toți agenții sociali/ educativi sunt cointeresați și au posibilități de pregătire a tinerei generații pentru viața de adult în calitate de familist eficient și de perfecționare continuă a actorilor sociali, rolul prioritar deținându-l familia și școala.

Această situație am prezentat-o schematic în felul următor:

Figura 6. Acțiunile sinergice în parteneriatul educațional [15, p. 147]

Familia și școala reprezintă cele mai importante instituții sociale, care se ocupă de realizarea educației pentru familie în cazul când acestea valorifică potențialul său într-o triplă ipostază: în calitate de actor, în calitate de agent educativ și în calitate de partener, axându-se pe funcția de deschidere și orientare spre formarea personalității copilului și cea de acțiune sinergică de eficientizare a parentalității, desfășurată și susținută în și prin comunitate (Figura 6).

Un posibil model de parteneriat familie – grădiniță de copii axat pe educația părinților

- **Obiectivul major:** formarea unității dintre conștiința și conduita educativă a părinților privind viața de familie și dezvoltarea armonioasă a copilului.
- **Obiectivele generale:**
  - Formarea atitudinii pozitive față de parteneriatul educațional familie – grădiniță de copii – școală.
  - Umanizarea și democratizarea educației prin participarea și pregătirea părinților la luarea deciziilor și realizarea acestora cu privire la educația familială a copiilor.

- Optimizarea comunicării copii – părinți prin prisma armonizării relațiilor familiale.
- Informarea părinților în problemele fundamentale de îngrijire, educație a copilului și în domeniul armonizării relațiilor familiale.
- Asistarea psihopedagogică, consilierea și ajutorarea familiei în care apar situații conflictuale și/sau de criză.
- Familiarizarea părinților cu specificul, conținutul și metodele educației familiale și a educației pentru familie a copiilor de vârstă preșcolară.
- Formarea și cizelarea competențelor parentale privind educația de gen a copiilor de vârstă preșcolară.
- Formarea competențelor privind cultivarea unui mod sănătos de viață la copii.
- Formarea abilităților și deprinderilor de autoperfecționare, autoactualizare și autoevaluare a comportamentului familial.
- Consolidarea motivării și deschiderii pentru învățarea/interiorizarea modelului comportamental de familie și părinte eficient.

Strategii de educație a părinților

Metodistul și educatorul poate implica părinții în alegerea strategiei. Acestea pot fi: inductive, deductive, aplicative, euristice, teoretico-aplicative etc.

Formele de organizare:

- ședințe;
- conferințe;
- ateliere de formare;
- training-uri;
- *mese rotunde*;
- adunări cu părinții;
- consultații individuale și în grup etc.

2. ACTIVITĂȚI CU PĂRINȚII, COPIII CĂRORA FRECVENTEAZĂ GRĂDINIȚA DE COPII / GRUPA MARE ȘI CEA PREGĂTITOARE

Model

Plan – program de EF

Obiective de referință	Conținuturi	Activități educative
1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să conștientizeze propria valoare și importanța respectului față de sine pentru autoperfecționare și auto-educație ● să interpreteze drepturile esențiale ale omului și ale copilului ● să recomande modalități și remedii educative pentru propria perfecționare și pentru cultivarea respectului de sine a responsabilității și onestității la membrii familiei 	<p>I. Respectul de sine și respectul față de alte persoane – fundamentul umanismului și al toleranței</p> <p>Cunoașterea de sine și respectul de sine. Autoactualizarea și autoperfecționarea. Personalitatea umană și respectarea drepturilor omului. Drepturile copilului. Autoeducația și partenerii familiali. Respectul de sine, responsabilitatea și onestitatea în cadrul familiei.</p>	<p>Strategia expositiv- euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicarea ● Prelegerea- discuție ● Convorbirea ● Portofoliul familiei ● Lectura comentată ● Brainstorming-ul ● Discursul ● Chestionarea ● Explicația și demonstrarea materialului intuitiv (schema structurii personalității)

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să identifice condițiile unei comunicări familiale eficiente ● să determine blocajele de comunicare în familie ● să distingă stilurile de comunicare în familie ● să interpreteze regulile comunicării eficiente ● să elaboreze un plan de acțiuni pentru armonizarea comunicării și a relațiilor familiale 	<p>2. Comunicarea și relațiile în familie</p> <p>Comunicarea și viața de familie. Blocaje / distorsiuni de comunicare în familie. Dragostea – factor important al comunicării familiale eficiente. Stiluri de comunicare în familie. Regulile comunicării intrafamiliale: soț – soție; părinți – copii; bunici – nepoți etc. Armonizarea comunicării familiale.</p>	<p>Strategia inductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Masa rotundă ● Comunicările ● Schimbul de opinii ● Completarea fișei familiei ● Brainstorming-ul ● Training-ul ● Explicațiile ● Lectura ghidată, independentă ● Portofoliul familiei
<ul style="list-style-type: none"> ● Să identifice funcțiile familiei și rolul ei în educația copilului ● să caracterizeze dragostea maternă, dragostea paternă și cea fraternală ● să distingă diferite tipuri de relații, stiluri de comportamente și tipuri de familii ● să stabilească locul copilului în cadrul familiei și contribuția părinților în educația lui 	<p>3. Familia și copiii</p> <p>Funcțiile familiei. Familia o școală a dragostei. Dragostea maternă. Dragostea paternă. Dragostea fraternală. Relațiile familiale eficiente. Rolul tatălui în familie și relația lui cu copiii. Rolul mamei în familie și relațiile ei cu copiii. Diferite tipuri de familii și locul copiilor în cadrul acestora. Educația copiilor în familie.</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Conferința tematică ● Concursul eseurilor părinților și desenelor copiilor la tema familiei ● Comunicările ● Schimbul de experiență ● Portofoliul familiei ● Brainstorming-ul ● Completarea fișei părintelui eficient ● Explicația

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să cunoască factorii și condițiile educației eficiente a copiilor de 5-7 ani în familie ● să identifice stilurile și strategiile de educație a copiilor de vîrstă preșcolară mare în familie ● să analizeze aplicarea metodelor de educație din perspectiva respectării drepturilor copilului 	<p>4. Parteneriatul familial și educația copiilor în familie</p> <p>Educația copiilor de vîrstă preșcolară mare. Parteneriatul familial – factor de stabilizare a relațiilor familiale. Stiluri și strategii de educație familială. Metode de educație aplicate în familie. Respectarea drepturilor copilului în educația familială.</p>	<p>Strategia experimentală</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Schimbul de experiență ● Comunicările ● Lectura comentată ● Brainstorming-ul ● Sinectica ● Portofoliul familiei ● Training-ul ● Concursul eseurilor părinților și desenelor copiilor “Eu și familia mea” ● Demonstrarea materialului intuitiv și explicația.
<ul style="list-style-type: none"> ● Să cunoască finalitățile educației (ideal, scop, obiective) ● să distingă dimensiunile educației ● să conștientizeze că realizarea dimensiunilor educației vor contribui la formarea culturii copilului și la cultivarea comportamentului civilizat al întregii familii 	<p>5. Educația prin și pentru cultură și civilizație</p> <p>Formarea atitudinii pozitive față de viață și cultură. Dimensiunile educației:</p> <ul style="list-style-type: none"> - educația morală; - educația intelectuală; - educația tehnologică; - educația estetică; - educația psihofizică. 	<p>Strategie expozitiv- euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicările ● Prelegerea-discuție ● Brainstormingul ● Portofoliul familiei ● Lectura comentată ● Sinectica ● Explicația

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● să distingă elementele de bază ale culturii individului: patriotism, libertate personală, responsabilitate ● să elaboreze un program de educație pentru cultură și civilizație a propriei familii 	<p>Libertatea personală și responsabilitatea socială. Patriotismul și cultura individului.</p> <p>Educația prin valori și pentru valori. “Noile educații” și conținutul educației familiale și pregătirea copilului pentru viață. Educația cognitivă în cadrul familiei.</p> <p>6. Educația pentru sănătate în familie</p> <p>Modul sănătos de viață. Educația ecologică și sănătatea. Cultura și morala – fundamentele ale sănătății omului. Regimul zilei. Somnul. Alimentația rațională. Căli-rea organismului. Igiena personală și igiena locuinței. Profilaxia maladiilor infecțioase și a celor transmisibile sexual SIDA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Comentarea unor secvențe din periodice ● Agenda cu notițe paralele ● Controversele constructive <p>Strategie deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Discursul ● Discuția dirijată ● Chestionarea ● Masa rotundă ● Portofoliul familiei ● Expunerea și instructajul ● Exercițiul ● Controversele constructive ● Agenda cu notițe paralele

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să interpreteze importanța organizării timpului liber în familie ● să enumere modalitățile de petrecere a timpului liber în familie ● să descrie tradițiile familiei în ceea ce privește timpul liber, odihna, sărbătorile ● să elaboreze un program de odihnă a familiei pentru o zi, o săptămână, concediu etc. 	<p>7. Educația pentru timpul liber</p> <p>Cultura odihnei în familie. Implicarea copiilor în organizarea sărbătorilor, plimbărilor, șezătoarelor etc. TV și organizarea timpului liber. Lectura în familie. Discuțiile în familie. Sfatul familiei în elaborarea unui plan de odihnă; de schimbare a unor aspecte ale vieții de familie.</p>	<p>Strategie expositiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicarea ● Povestirea ● Explicația ● Masa rotundă ● Brainstorming-ul ● Discuția “Panel” ● Lectura selectivă ● Controversele constructive ● Portofoliul familiei
<ul style="list-style-type: none"> ● Să interpreteze noțiunea de fericire ● să distingă valorile general-umane și cele naționale ● să interpreteze însemnătatea familiei, a părinților în formarea personalității copilului ● să explice sentimentul dragostei în maturitate și tinerețe ● să elaboreze un program de armonizare ale relațiilor interpersonale în familie 	<p>8. Educația pentru familie în cadrul familiei</p> <p>Însemnătatea familiei pentru om. Familia – curea de transmisie a valorilor naționale. Cultura bunicilor și părinților în contextul vieții de familie. Familie armonioasă. Modelul familiei armonioase. Familist eficient. Fericirea și dragostea în familie.</p>	<p>Strategie deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicarea ● Discursul ● Tehnica: formulează-comunică-ascultă-crează ● Exercițiul ● Chestionarea ● Brainstorming-ul ● Păianjenul ● Agenda cu notițe paralele ● Graficul T ● Masa rotundă

I	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să explice importanța credinței pentru om ● să interpreteze fenomenul credinței prin prisma culturii propriei familii ● să stabilească legături între porunci biblice și regulile de comportare ● morală ● să distingă sărbătorile religioase principale ● să reproducă rugăciunile destinate copiilor și să explice însemnătatea lor în educația copiilor 	<p>9. Educația prin credință și formarea calităților moral-spirituale</p> <p>Credința și educația moral-spirituală. Vizitarea lăcașelor sfinte (biserici, mănăstiri), educația moral-spirituală și civică. Sărbătorile religioase și însemnătatea lor în educația preșcolară. Biblia pentru copii. Rugăciunile pentru copii.</p>	<p>Strategie expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Discursul ● Discuția ● Lectură comentată ● Tehnica “Gîndește-perechi-prezintă” ● Agendă cu notițe paralele ● Graficul T ● Portofoliul familiei ● Masa-rotundă
<ul style="list-style-type: none"> ● Să distingă cauzele conflictelor interioare ● să stabilească legătura dintre conflictele interioare și cele interpersonale ● să elaboreze un program de profilaxie a conflictelor în familie 	<p>10. Cultura dirijării conflictelor familiale</p> <p>Conflictul interior și conflictul interpersonal. Cauzele conflictelor intrafamiliale. Conflictul soț – soție, copii-părinți. Cultura conduitei și profilaxia conflictelor familiale.</p>	<p>Strategie inductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Studiul de caz ● Brainstorming-ul ● Comunicarea ● Analiza situațiilor din viață ● Training-ul ● Portofoliul familiei ● Agenda cu notițe paralele

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să argumenteze rolul grădiniței de copii în pregătirea copilului pentru școală ● să identifice principalele componente ale Curriculumului Educației Copiilor de 5-6-7 ani ● să descrie rolul familiei în pregătirea copilului pentru școală 	<p>11. Pregătirea copilului pentru școală Rolul grădiniței de copii în pregătirea copilului pentru școală. Curriculumul Educației Copiilor de 5-7 ani. Tehnologiile didactice. Contribuția familiei în pregătirea copilului pentru școală.</p>	<p>Strategie deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Chestionarea ● Comunicarea ● Studii de caz ● Brainstorming-ul ● Analiza produselor activității copiilor ● Lectura selectată ● Portofoliul familiei ● Masa rotundă
<ul style="list-style-type: none"> ● Să distingă partenerii principali cu care trebuie să colaboreze familia ● să estimeze funcțiile familiei și a grădiniței de copii în colaborarea familie-instituție preșcolară ● să interpreteze codul deontologic al parteneriatului educativ ● să elaboreze un plan de acțiuni al familiei pentru optimizarea colaborării cu grădinița și școala 	<p>12. Parteneriatul familie – grădiniță – școală Colaborarea familiei cu grădinița de copii. Funcțiile familiei și a instituției preșcolare. Codul deontologic al parteneriatului grădiniță-familie. Regimul de lucru al grădiniței de copii și respectarea lui de către părinți. Adunările de părinți, Consiliul părinților, școlii pentru părinți.</p>	<p>Strategie expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Chestionarea ● Masa rotundă ● Brainstorming-ul ● Discursul ● Dezbaterile ● Portofoliul familiei ● Convorbirea ● Agenda cu notițe paralele

3. ACTIVITĂȚI PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU FAMILIE A PĂRINȚILOR ȘI A ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Obiective generale vs competențe

La nivel de cunoaștere:

- să cunoască particularitățile de vârstă, gen /sex și particularitățile individual-psiologice ale copilului de 7-10 ani;
- să identifice condițiile, conținutul și metodele educației pentru familie a copiilor de vârstă școlară mică;
- să interpreteze funcțiile familiei și rolurile sociale ale membrilor adulți în corelație cu formarea abilităților și deprinderilor necesare pentru un familist și părinte eficient.

La nivel de aplicare:

- să aplice regulile de comportare civilizată în familie;
- să modifice condițiile și strategiile de comportare, de organizare a modului de viață familial;
- să evalueze realizarea obligațiilor și a responsabilităților familiale;
- să argumenteze nevoia de educație pentru familie a copiilor și părinților.

La nivel de integrare:

- să modeleze diverse situații cu caracter formativ / educativ în cadrul familiei;
- să planifice acțiunile sale în contextul optimizării comunicării și relațiilor familiale;
- să elaboreze diverse programe de eficientizare a relațiilor familiale, a autoeducației și educației copiilor.

Plan – program de EF

Obiective de referință	Conținuturi	Activități educative
<p>I</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Să conștientizeze propria valoare și importanța respectului față de sine pentru auto perfecționare și autoeducație ● să interpreteze drepturile esențiale ale omului și ale copilului ● să elaboreze modalități și remedii educative pentru propria perfecționare și pentru cultivarea respectului de sine a responsabilității și onestității la membrii familiei 	<p>2</p> <p>1. Respectul de sine și respectul față de alte persoane – fundamentul umanismului și al toleranței</p> <p>Cunoașterea de sine și respectul de sine.</p> <p>Cultura umană și auto perfecționarea.</p> <p>Autoactualizarea și auto perfecționarea.</p> <p>Personalitatea umană și respectarea drepturilor omului. Drepturile copilului.</p> <p>Autoeducația și partenerii familiali.</p> <p>Respectul de sine, responsabilitatea și onestitatea în cadrul familiei.</p> <p>Formarea caracterului și familia.</p>	<p>3</p> <p>Strategia expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicările ● Prelegerea-discuție ● Convorbirile ● Portofoliul familiei ● Lectura comentată ● Brainstorming-ul ● Discursul ● Chestionarea ● Explicația și demonstrarea materialului intuitiv (schema structurii personalității) <p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Brainstorming-ul ● Masa rotundă ● Training-ul
<ul style="list-style-type: none"> ● Să identifice condițiile unei familii eficiente privind educația copiilor ● să elaboreze modelul unui părinte eficient (mamă/ tată) 	<p>2. Familia și copii</p> <p>Familia și funcțiile familiei.</p> <p>Familia și dinamica dezvoltării ei.</p> <p>Relația părinți – copii.</p>	

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> • să elaboreze un program de armonizare ale relațiilor părinți-copii 	<p>Personalitatea copilului și educația lui la diferite vârste. Crizele de vârstă ale părinților și crizele de vârstă ale copiilor. Rolul mamei în familie și relațiile ei cu copiii. Rolul tatălui în familie și relațiile lui cu copiii. Diferite tipuri de familii și locul copiilor în cadrul acestora. Educația copiilor în familie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Completarea fișei și portofoliul familiei • Lectura independentă • Schimbul de opinii
<ul style="list-style-type: none"> • Să distingă particularitățile și posibilitățile dragostei umane • să analizeze elementele constitutive ale comportamentului civilizat în dragoste • să elaboreze un program de acțiuni pentru optimizarea imaginii familiei 	<p>3. Familia o școală a dragostei Dragostea, curtea, căsnicia și familia. Dragostea și relațiile civilizate soț-soție – fundamentul etic al culturii copiilor. Dragostea maternă și dragostea paternă. Sentimentul propriei demnități și dragostea. Iubirea de sine și dăruirea iubirii altor persoane. Imaginaea propriei persoane și imaginea familiei.</p>	<p>Strategia experimentală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schimbul de experiență • Brainstorming-ul • Lectură comentată • Training-ul • Completarea portofoliului familiei • Agenda cu notițe paralele
<ul style="list-style-type: none"> • Să distingă finalitățile și dimensiunile educației • să promoveze valorile generalumane/universale și valorile naționale 	<p>4. Educația pentru cultură și civilizație în cadrul familiei Educația morală și formarea comportamentului civilizat la micii școlari. Modalități de formare la copii a atitudinii pozitive față de cultura poporului nostru.</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuția • Brainstorming-ul • Masa rotundă • Controversele cosnstructive

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> • să elaboreze un program de educație a propriei familii 	<p>Dimensiunile educației: educația morală, intelectuală, estetică, tehnologică, psihofizică. Educația prin valori și pentru valori. Patriotismul și educația civică. Educația ecologică în familie. Educația pentru democrație și familie. Valorile neamului și valorile familiei</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Agenda cu notițe paralele
<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice componentele unui mod sănătos de viață • să interpreteze sănătatea din diverse perspective: morală, ecologică, economică, psihologică, estetică etc. • să elaboreze un program de sănătate pentru familie. 	<p>5. Educația pentru sănătate în cadrul familiei Familia și modul sănătos de viață. Educația pentru sănătate a copiilor de 7-10 ani. Regimul zilei ale elevului din clasele a I-a, a II-a, a III-a, a IV-a. Igiena muncii intelectuale a micului școlar. Alimentația rațională și somnul. Igiena personală și igiena locuinței. Profilaxia bolilor infecțioase. Educația sexuală și de gen în familie. Combaterea și profilaxia viciilor (tabagism, narcomanie etc.). Ocroțirea sănătății – element esențial al culturii</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comunicările • Discuțiile • Chestionarul • Graficul T • Agenda cu notițe paralele • Mapa transmisibilă • Portofoliul familiei. • Brainstorming-ul. • Masa rotundă.

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să analizeze modalitățile de petrecere a timpului liber în familie (adultii, copii) ● să descrie tradițiile familiei privind organizarea odihnei ● să elaboreze un program complex de organizare a odihnei în familie (vara, iarna) 	<p>6. Educația pentru timpul liber Cultura odihnei în familie. Odihna activă. În ospețe la bunici și rude. Sărbătorile tradiționale și cele naționale. Plimbarea și excursia. Odihna la mare. Emisiunile TV și odihna. Discuțiile familiale. Lectura în familie. Sfatul familiei și odihna.</p>	<p>Strategia inductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Studiul de caz ● Discuția "Panel" ● Chestionarul ● Controversele constructive ● Exercițiul ● Brainstorming-ul ● Masa rotundă
<ul style="list-style-type: none"> ● Să comenteze despre importanța credinței prin prisma culturii propriiei familii ● să distingă corelația între preceptele biblice și normele, regulile de comportare morală ● să-și expună propria părere despre însemnătatea religiei în educația copilului 	<p>7. Educația prin credință și formarea calităților moral-spirituale Biblia – Cartea Cărților. Credința și educația moral-spirituală. Preceptele biblice și educația școlarului mic. Rugăciunile pentru copii. Credința și morala – fundamentul culturii omului. Sărbătorile religioase și rolul lor în educația școlarului mic.</p>	<p>Strategia exozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lectura comentată ● Explicația ● Comunicările / referatele ● Discuția "Panel" ● Masa rotundă ● Portofoliul familiei ● Agenda cu notițe paralele
<ul style="list-style-type: none"> ● Să identifice condițiile și posibilitățile educației estetice în cadrul familiei 	<p>8. Frumosul începe din familie Dezvoltarea gustului estetic în cadrul familiei. Natura și arta – izvor nesecat al frumosului. Moda și stilul vestimentar.</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicările ● Referatele ● Expoziția obiectelor confecționate în cadrul

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> • să descrie aspectul estetic al casei, vestimentației, mesei de sărbătoare din propria familie • să elaboreze un program de educație estetică a copiilor 	<p>Cultivarea gustului și simțului estetic în cadrul familiei. Amenajarea locuinței. Pregătirea pentru sărbători: locuința, masa, vestimentația.</p> <p>Frumosul se poate crea cu minele proprii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Masa rotundă • Demonstrarea diaporizivelor • Comentariul • Brainstorming-ul
<ul style="list-style-type: none"> • Să interpreteze conținutul și modalitățile educației sexuale a copiilor de 7-10 ani • să determine condițiile creării unei familii armonioase • să elaboreze modele comportamentale eficiente pentru soț, soție, copii 	<p>9. Educația pentru familie și parentalitate în cadrul familiei</p> <p>Particularități de gen / sex și educația pentru familie. Familia armonioasă este o construcție a ambilor parteneri și a tuturor membrilor ei. Însemnătatea familiei pentru om. Familia monoparentală și educația pentru familie. Familia tradițională și noi tipuri de familii. Modelul egalitar și complementar al familiei.</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conferința tematică • Comunicările • Completarea portofoliului familiei • Explicația • Brainstorming-ul • Schimbul de experiență • Training-ul
<ul style="list-style-type: none"> • Să expună diverse strategii, modalități de repartizare și îndeplinire a obligațiilor de muncă în familie; • să identifice condițiile de educație prin muncă a copiilor de 7-10 ani; 	<p>10. Educația prin muncă în cadrul familiei</p> <p>Obligațiuni și responsabilități în cadrul familiei. Repartizarea și îndeplinirea obligațiilor și sarcinilor de muncă: strategii morale, mecanisme, modalități.</p> <p>Cultivăm copiii un spirit creator și responsabil. Parentalitatea eficientă.</p>	<p>Strategia expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discuțiile • Controversele constructive. • Comunicările • Explicația. • Exercițiul. • Demonstrarea

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● să elaboreze un program de eficientizare a educației prin muncă a copiilor. ● Să identifice condițiile educației intelectuale eficiente în cadrul familiei ● să determine barierele / blocajele intelectuale de comunicare în familie ● să elaboreze un program de stimulare a intereselor cognitive (pentru copiii de 7-10 ani) 	<p>Igiena muncii în familie. Ajutorul reciproc: claca, șezătoarea. Orientarea profesională în cadrul familiei.</p> <p>11. Dezvoltarea intelectuală a copilului și familia Tipurile de intelect și educația familială. Barierele intelectuale de comunicare în familie. Profilul intelectual al comunicării părinți – copii și educația copilului. TV și educația intelectuală. Biblioteca familiei și biblioteca copilului. Învățăm a învăța. Cum să învățăm mai eficient. Lectura în cadrul familiei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● diapozitivelor ● Masa rotundă. ● Completarea portofoliului familiei <p>Strategia expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicările ● Explicația ● Povestirea ● Lectura comentată ● Brainstorming-ul ● Sinectica ● Masa rotundă
<ul style="list-style-type: none"> ● Să determine eficiența gestionării bugetului familial ● să evalueze funcțiile fiecărui membru al familiei privind completarea bugetului acesteia ● să elaboreze un program de educație economică a copiilor de 7-10 ani 	<p>12. Cultura economică a familiei Gospodăria familiei și gestionarea ei. Bugetul familiei: constituirea, planificarea și administrarea acesteia. Coșul minim de consum al familiei. Strategii de realizare a funcțiilor de „gospodar” / „gospodină” în cadrul familiei. Statul familiei și funcția lui economică.</p>	<p>Strategia deductivă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Studiul de caz ● Analiza comparativă ● Jocul de rol ● Brainstorming-ul ● Portofoliul familiei ● Controversa constructivă

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> ● Să distingă cauzele conflictelor interioare ● să interpreteze cauzele conflictelor familiale ● să elaboreze un program de dirijare a conflictelor familiale 	<p>Educația copiilor și problema „banilor de buzunar”.</p> <p>Suntem economi, dar nu zgârciți și soluționări.</p> <p>13. Cultura și arta dirijării, aplanării conflictelor familiale</p> <p>Autocunoașterea și conflictul interior. Conflictelor interpersonale în cadrul familiei. Dificultăți de înțelegere și influențare a copilului.</p> <p>Reacții conflictuale posibile la micul școlar.</p> <p>Modalități de dirijare a conflictului soț – soție și părinți – copii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Masa rotundă ● Comunicările <p>Strategia experimentală</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Brainstorming-ul ● Sinectica ● Jocul de rol ● Graficul T ● Controversa constructivă ● Masa rotundă
<ul style="list-style-type: none"> ● Să determine coordonatele unui parteneriat familie – școală ● să identifice formele și modalitățile unei colaborări eficiente familie – școală ● să elaboreze un cod deontologic privind parteneriatul educațional 	<p>14. Parteneriatul educațional familie – școală – comunitate</p> <p>Coordonatele unei colaborări eficiente a familiei cu școala. Codul deontologic al parteneriatului familie – școală. Forme și modalități de colaborare familie – școală – comunitate.</p> <p>Asociațiile părinților. Consiliul părinților.</p> <p>Adunările de părinți, școli pentru părinți.</p>	<p>Strategia expozitiv-euristică</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunicările ● Convorbirile ● Lectura ghidată ● Demonstrarea modelelor ● Brainstorming-ul ● Explicația ● Portofoliul partenerului eficient ● Graficul T ● Masa rotundă

4. ACTIVITĂȚI CU PĂRINȚII PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU FAMILIE ȘI PARENTALITATE

Tematica EF în munca cu părinții trebuie să fie abordată din perspectiva a patru poziții în care pot fi îmbinate:

- I. *Influențele din partea administrației instituției și comitetului părintesc;*
- II. *Influențele din partea serviciului psihologic al instituției;*
- III. *Influențele din partea dirigintelui;*
- IV. *Influențele din partea profesorilor în cadrul predării disciplinelor prevăzute în planul de învățământ.*

Una dintre cele mai eficiente modalități de informare / formare a părinților privind problemele vieții de familie este *Universitatea și/sau Școala pentru părinți*; Consiliul parental, care este ales (apoi aprobat prin ordinul administrației) de către colectivul pedagogic și cel părintesc. În calitate de conducător poate fi numit psihologul instituției sau profesorul de *Etică și psihologie a vieții de familie*. Membri ai Consiliului respectiv pot fi aleși câțiva diriginți versați în problemă, 2-3 părinți propuși din partea comitetului părintesc al claselor; medicul, 2-3 elevi din clasele de liceu și un membru al administrației.

Obiectivul major al activităților cu părinții rezidă în aprofundarea cunoștințelor și cizelarea competențelor privind optimizarea culturii relațiilor familiale și a educației copiilor.

Obiective vs competențe generale:

- Umanizarea și democratizarea educației prin participarea și pregătirea părinților la luarea deciziilor privind educația copiilor lor.
- Optimizarea comunicării și a relațiilor familiale din perspectiva consolidării culturii psihopedagogice a adulților (părinților).
- Consolidarea unității dintre conștiința educativă a părinților și conduita adecvată privind propria viață de familie și educația pentru familie a copiilor săi.
- Informarea părinților în problemele esențiale privind pregătirea adolescenților pentru viața de familie.

- Cunoașterea climatului familial, al comportamentului parental și al relațiilor adolescenți – părinți.
  - Asistarea psihopedagogică a familiei în care apar situații dificile/ conflictuale cu adolescenții.
  - Formarea competențelor privind cultivarea unui mod sănătos de viață la adolescenți.
  - Cizelarea competențelor parentale privind educația de gen/ sex și formarea atitudinii pozitive față de viața de familie.
  - Informarea părinților privind educația pentru familie a adolescenților.
  - Consolidarea motivării și deschiderii pentru învățarea/ interiorizarea modelului comportamental de familist și părinte eficient.
- În acest context la finele programului părinții vor fi capabili:

La nivel de cunoaștere:

- să identifice funcțiile familiei/părinților privind educația copilului;
- să cunoască particularitățile dragostei mature ca factor de întemeiere a unei familii durabile;
- să cunoască particularitățile de vârstă și de personalitate ale preadolescentului și ale adolescentului;
- să conștientizeze faptul că sentimentul propriei demnități va contribui la formarea respectului față de sine la copil;
- să identifice factorii și componentele unui mod sănătos de viață a individului și a familiei;
- să relateze despre importanța religiei, a eticii creștine pentru armonizarea relațiilor familiale;
- să distingă valorile și virtuțile pe care le transmite urmașilor săi familia;
- să descrie competențele și funcțiile unui familist și părinte eficient;
- să enumere calitățile pe care trebuie să le dezvolte unviitor familist.

La nivel de aplicare:

- să deducă factorii, condițiile, strategiile și modalitățile de educație a preadolescentului și a adolescentului în cadrul familiei;
- să stabilească scala valorilor și a virtuților copilului său;

- să determine condițiile armonizării relațiilor familiale;
- să analizeze căsătoria și familia din perspectiva eticii creștine;
- să determine greșelile și erorile modului de viață practicat în propria familie;
- să deducă avantajele și limitele stilurilor și strategiilor comportamentale în propria familie;
- să demonstreze copiilor prin exemple și cazuri concrete importanța și avantajele vieții de familie;
- să analizeze trăsăturile de personalitate necesare unui bărbat și unei femei pentru a-și întemeia o familie armonioasă și durabilă.

La nivel de integrare:

- să-și elaboreze un program de acțiuni privind optimizarea imaginii de sine în corelație cu familia;
- să elaboreze o agendă cu sfaturi pentru băieți/ fete privind cultura relațiilor în prietenie, dragoste, curte;
- să formuleze un set de recomandări privind autoeducația moral-etică, cea de gen și de luare a deciziilor;
- să puncteze elementele de bază ale unei convorbiri despre gen, sexualitatea umană și etica conduitei cu preadolescentul/ adolescentul;
- să-și perfecționeze cunoștințele și competențele privind familia și educația copiilor din perspectiva eticii creștine;
- să elaboreze un cod de reguli moral-etice pentru sine și întreaga familie;
- să elaboreze un program amplu de sănătate pentru familie (regim de viață al zilei, alimentar, de odihnă etc.);
- să proiecteze strategii de dirijare și soluționare a conflictelor familiale (copii – părinți, soț – soție, bunici – nepoți etc.);
- să-și completeze Portofoliul familiei cu un program de educație și pregătire a preadolescentului/ adolescentului pentru viața de familie;
- să elaboreze un program de autoperfecționare (ca familist și părinte);
- să elaboreze o agendă cu recomandări, sfaturi pentru copiii săi privind viața de familie (în prezent și de perspectivă).

Plan – program de EF

Obiective de referință	Conținuturi recomandate
1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze că sentimentul propriei demnități va contribui la formarea respectului față de sine • să descrie competențele și funcțiile unui familist și părinte eficient • să elaboreze un program de acțiuni pentru sine privind optimizarea imaginii de sine în corelație cu familia 	<p>Modulul 1. <i>Sentimentul propriei valori și familia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Respectul de sine și sentimentul demnității umane – factor hotărâtor în educația copilului. Imaginea de familist și de părinte. • Autorealizarea personală – strategie eficientă de educație a copiilor în familie. Personalitatea. Profesiunea de părinte. Principalele însușiri ale personalității. • Periodizarea de vîrstă a omului. Restructurări anatomo-fiziologice, nevoile și instrumentarea psihică a individului. • Crizele de vîrstă și viața în cadrul familiei. Importanța familiei pentru om și dezvoltarea sentimentului propriei valori. • Familia pe care și-o dorește preadolescentul și adolescentul. Competența și eficiența parentală.
<ul style="list-style-type: none"> • Să cunoască particularitățile de vîrstă și personalitate ale preadolescentului • să deducă factorii condițiile, strategiile, modalitățile educației preadolescentului în familie • să elaboreze o agenda cu sfaturi pentru băieți/fete privind cultura 	<p>Modulul 2. <i>Preadolescența perioadă de tranziție de la copilărie la adolescență</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Preadolescența (pubertatea) – perioada modificărilor intense și multiple. • Cum să cunoaștem preadolescentul și orientarea lui spre autocunoaștere. Relația părinți – preadolescent. Cultura comunicării cu preadolescentul și etica relațiilor familiale. Preadolescentul și pregătirea lui pentru viața privată. Băieții

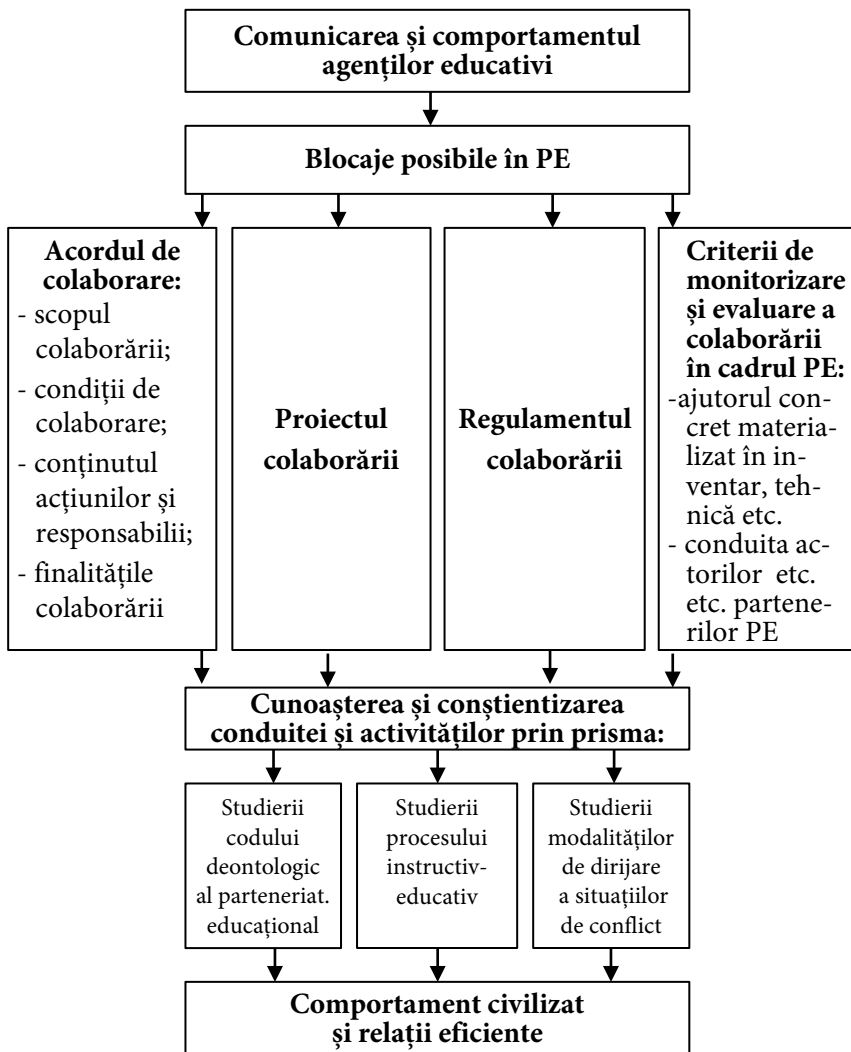
1	2
relațiilor de gen, prietenie, dragoste, curte	trebuie educați în compasiune pentru fetițe / femei și fetițele în compasiune pentru băieți / bărbați.
<ul style="list-style-type: none"> • Să cunoască particularitățile dragostei mature ca factor de întemeiere a unei familii durabile • să determine condițiile armonizării relațiilor familiale • să proiecteze elementele de bază ale unei convorbiri despre gen/sex și etica conduitei cu preadolescentul/ adolescentul 	<p>Modulul 4. <i>Dragostea și sexualitatea orientate spre armonizarea relațiilor familiale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dragostea, căsătoria și familia. Miturile dragostei și cultura relațiilor familiale. • Familia armonioasă și familia dezarmonioasă. Condițiile unei căsătorii reușite pot deveni și condițiile unei familii durabile. • Bărbatul și femeia. Colaborare sau confruntare. Particularitățile de gen/sex și armonizarea relațiilor familiale.
<ul style="list-style-type: none"> • Să relateze despre importanța religiei, a eticii creștine pentru armonizarea relațiilor familiale • să analizeze căsătoria și familia prin prisma eticii creștine • să-și perfecționeze cunoștințele și competențele privind familia și educația copiilor din perspectiva eticii creștine 	<p>Modulul 5. <i>Familia și educația copiilor prin prisma eticii creștine</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dragostea, curtea, căsnicia prin prisma eticii creștine. Legământul de căsătorie și sentimental de siguranță consolidează virtuțile omului. • Familia – „biserica mică”. Ispitele vieții și modul creștin de viață. ... „Copiii” copiilor – cununa bătrânilor...” • Cum să facem ca părinții să fie „slava copiilor”? • Binele, Adevărul, Frumosul, Sacrul în cadrul familiei. • Onestitatea și fidelitatea se formează în familie. „Cu rău spre bine nu ajungi”.

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Să analizeze elementele culturii interioare și a celei exterioare care se formează în cadrul familiei • să proiecteze strategii de dirijare, soluționare a conflictelor familiale • să elaboreze un cod de reguli pentru sine și întreaga familie 	<p>Modulul 6. <i>Cultura relațiilor familiale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia – măsura culturii omului. Valorile și normele moral-etice de comportament în cadrul familiei. • Cultura relațiilor părinți – copii. Cultura și arta dirijării conflictelor familiale. • Cultura interioară și exterioară se învață de la părinți. • Comunicarea și comportamentul în situații dificile. • Modelul familiei armonioase. Virtuțile unui familist eficient. Codul bunelor maniere în familia tradițională. • Familia de tip „egalitate” și cultura.
<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice factorii și componentele unui mod sănătos de viață a individului și a familiei • să determine greșelile și erorile modului de viață practicat în propria familie • să elaboreze un program amplu de sănătate pentru familie (regim de viață, al unei zile, regim alimentar, de odihnă etc.) 	<p>Modulul 7. <i>Modul sănătos de viață se învață în familie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sănătatea familiei. Elementele constitutive ale modului sănătos de viață în cadrul familiei. • Cultura psihofizică și fortificarea sănătății adulților și copiilor în cadrul familiei. Alimentația rațională. Regimul și rația alimentară. • Igiena personală și igiena locuinței. Gimnastica, cultura fizică, odihna în familie. • Profilaxia maladiilor infecțioase și a celor transmisibile sexual, SIDA. • Deprinderile negative: fumatul, consumul alcoolului, administrarea excesivă a medicamentelor. Problema narcomaniei. Cum să preîntîmpinăm și cum să combatem viciile și deprinderile nocive.

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice funcțiile familiei/ părinților privind educația copilului; • să distingă dimensiunile și finalitățile educației • să deducă avantajele și limitele stilurilor și strategiilor educative familiale • să-și completeze portofoliul familiei cu un program de educație și pregătire a preadolescenților/ adolescenților pentru viața de familie 	<p style="text-align: center;">Modulul 8. <i>Viața de familie și educația copilului</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia și valorile educative. Idelaul educațional și dimensiunile educației. Strategii educative parentale: forme, metode, mijloace. Stilul educativ familial. • Educația morală: formarea conduitei civilizate. Respectarea drepturilor copilului. Profilul intelectual al educației familiale. • Educația moral-civică. Educația economică. Educația prin frumos și pentru frumos. Educația pentru timpul liber. Bani de buzunar. • Munca – mijloc și scop al educației în cadrul familiei. Aprobarea și dezaprobarea. • Principii, strategii și tehnologii ale educației familiale. Educația copiilor în familia monoparentală. Educația și organizarea vieții copiilor în familia reconstituită. • Educația și relația cu copiii în caz de divorț. Etica relațiilor în divorț. Tata în calitate de educator. Mama în calitate de educatoare. Bunicii în postură de educatori.
<ul style="list-style-type: none"> • Să distingă valorile și virtuțile pe care le transmite urmașilor săi familia • să elaboreze un program de perfecționare (ca familist și părinte) 	<p style="text-align: center;">Modulul 9. <i>Educația pentru o familie armonioasă și durabilă</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia armonioasă și durabilă – model pentru tânăra generație. Familia tradițională și tendințe în dezvoltarea familiei contemporane. Familia de tip egalitar. • Dragostea matură, autoangajamentul și responsabilitatea partenerilor familiali.

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • să demonstreze copiilor prin exemple și cazuri concrete importanța și avantajele vieții de familie 	<ul style="list-style-type: none"> • Modelul familiei armonioase. Modelul familistului eficient. • Valorile și virtuțile părinților sunt interiorizate de copii. Particularități de gen/ sex și diferențiere a rolurilor familiale și parentale.
<ul style="list-style-type: none"> • Să enumere calitățile pe care trebuie să le dezvolte și să le posedă un viitor familist (femeie, bărbat) • să inventarizeze trăsăturile de personalitate necesare unui bărbat și unei femei pentru a-și întemeia o familie armonioasă și durabilă • să elaboreze o agendă cu recomandări, sfaturi pentru copiii săi privind viața de familie (în prezent și de perspectivă) 	<p>Modulul 10. Educația pentru familie – condiție sigură de valorizare a personalității umane</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia durabilă – valoarea specifică a neamului moldovenesc. Funcții, strategii și tipuri de familii și parteneri familiali. Autoactualizarea și autorealizarea personalității copilului începe în familie. Imaginea părinților ca model de autorealizare și responsabilitate. Relațiile armonioase dintre părinți ca model comportamental pentru copii în calitate de viitori familiști. • Familia – o școală a dragostei. Dragostea adevărată. Dragostea maternă. De ce fel de mamă are nevoie copilul. • Dragostea paternă. De ce tată are nevoie copilul. • Ce înseamnă o familie fericită. Ce fel de familie își dorește bărbatul. Ce fel de familie își dorește femeia. Ce fel de soți ne dorim? Compatibilitatea maritală și compromisul marital. Complementaritatea, asemănarea și contrastul partenerilor: soților și copiilor. Formarea personală continuă și familia.

5. MODELUL DE EFICIENTIZARE A PARTENERIATULUI EDUCATIV

6. PROIECTAREA PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL

**Schița de pregătire pentru elaborarea
planificării parteneriatului educațional**

ETAPELE:

- - ANALIZA REZULTATELOR COLABORĂRII PRECEDENTE CU AGENȚII EDUCATIVI
- - ANALIZA POSIBILITĂȚILOR COLABORĂRII
- - CERCETAREA OBIECTIVELOR ȘI A SARCINILOR PRIORITARE ÎN RAPORT CU PARTICULARITĂȚILE ȘI POSIBILITĂȚILE PARTENERILOR EDUCATIVI
- - DETERMINAREA CONȚINUTULUI ACTIVITĂȚII DE COLABORARE
- - ALEGEREA FORMELOR DE COLABORARE
- - ALEGEREA METOELOR DE COLABORARE
- - STABILIREA PERSOANELOR RESPONSABILE ȘI DELIMITAREA TIMPULUI
- - ORDONAREA LOGICĂ A ACȚIUNILOR ȘI A ACTIVITĂȚILOR
- - ELABORAREA PLANULUI DE COLABORARE PARTENERIALĂ

7. UN POSIBIL MODEL DE EDUCAȚIE PENTRU MASS-MEDIA

(autor Silvia Șpac)

Ghid practic de valorificare a EMM în colaborarea școală-familie

Obiective	Conținuturi	Domenii de activitate educativă	Forme de organizare	Colaborări	Perioada de timp
1	2	3	4	5	6
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice denumirea ziarelor/revistelor pentru copii; - să generalizeze influența presei în activitatea de cunoaștere; - să recunoască creația scriitorilor notorii în paginile presei; - să analizeze publicația/articolul lecturat prin documentarea datelor. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lectura presei periodice și efectele ei. 2. Presa periodică focar de lumină și cultură. 3. Scriitorii notorii și publicațiile lor. 4. Un popas în sala bibliotecii. 5. Dialog cu un scriitor, redactor. 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea în cadrul orei de dirigenție Activități extrașcolare Activități educative în școală, în afara orelor de dirigenție 	<ul style="list-style-type: none"> Ore educative Reuniuni de clasă Activități sociale Vizite la expoziții Achiziții sociale Cercuri literare Studiu individual Lectura sugerată (dezbatere) 	<ul style="list-style-type: none"> - părinții, cadrele didactice, dirigenții; - cu bibliotecarul; - cu redactorii ziarelor și revistelor pentru copii; - cu scriitorii notorii din comunitate 	<ul style="list-style-type: none"> Periodic / săptămânal
<ul style="list-style-type: none"> - să distingă mesajele mass-media și rolul lor în societate; - să utilizeze informațiile mass-media în activitatea practică; - să recunoască programele TV după format, conținut, intenție; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mass-media și drepturile copilului. 2. TV Moldova 1 – prima ta televiziune 3. Filmul – spectacol de lumină și culoare. 4. Din istoria filmului. 	<ul style="list-style-type: none"> Activități în cadrul orelor de dirigenție. Activități extrașcolare. Activități educative în școală, în afara orelor de dirigenție. 	<ul style="list-style-type: none"> Activități de amenajare Reuniuni de clasă Vizionări de casete, de emisiuni T.V. Studiu individual Excursii la TV 	<ul style="list-style-type: none"> - cu bibliotecarul școlii; - cu producătorii, realizatorii emisiunilor TV Moldova 1; 	<ul style="list-style-type: none"> Periodic / după un grafic stabilit - în termenul stabilit de comun acord cu elevii.

1	2	3	4	5	6
<p>- să propună variante și soluții pentru filmele preferate;</p> <p>- să determine kitsch-ul în emisiunile TV.</p>	<p>5. Despre filmele și emisiunile preferate.</p> <p>6. Kitsch-ul și impactul său.</p>	<p>Activități cu colectivul de profesori.</p> <p>Activități cu părinții elevilor.</p>	<p>Moldova, activități sociale, discuții, culegeri de informații, urmărirea continuă</p>	<p>- cu colaboratorii sectorului Fond-Video și Fond-Cinema;</p> <p>- cu părinții, cu familia elevilor.</p>	-
<p>- să extindă orizontul de cunoaștere prin ascultarea emisiunilor radiofonice;</p> <p>- să aplice în uzul cotidian informațiile căpătate pe calea undelor;</p> <p>- să elaboreze un program de audiere a emisiunilor radiofonice pentru copii;</p> <p>- să creeze proiecte de modificare a emisiunilor propuse de mass-media.</p>	<p>1. Spațiul public – Radio Moldova</p> <p>2. Povești radiofonice pentru copiii de azi și cei de mâine.</p> <p>3. Teatru la microfon pentru copii.</p> <p>4. La izvoarele înțelepciunii.</p> <p>5. Cel mai frumos vis – Copilăria.</p> <p>6. Arhivele sonore ale istoriei. Noaptea bună, copii, emisiunea radio cea dintâi.</p>	<p>Activități în cadrul orelor de dirigenție</p> <p>Activități cu părinții elevilor</p> <p>Activități extrașcolare</p> <p>Activități educative în școală în afara orelor de dirigenție</p> <p>Activități extrașcolare</p>	<p>Ațiuni de grup</p> <p>Culegere de informații</p> <p>Audierea casetelor, mesajelor sonore</p> <p>Cercuri literare</p> <p>Vizite la Casa Radio</p> <p>Concurs literar</p> <p>Spectacol muzical</p> <p>Excursii la Casa Radio</p> <p>Redacția pentru copii</p>	<p>- Crămici,</p> <p>- Realizatorii emisiunilor radiofonice;</p> <p>- părinții;</p> <p>- familia elevilor;</p> <p>- profesorii;</p> <p>- conducerea școlii;</p> <p>- Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”;</p> <p>- Studioul Casei Radio;</p> <p>- Departamentul Patrimoniului Radio</p> <p>- Părinții, familia</p>	<p>- periodic</p> <p>Planificarea activităților extrașcolare se va face ținând cont de resursele de timp liber ale elevilor și evitându-se supraîncărcarea, ceea ce ar putea genera reacții de respingere.</p>

1	2	3	4	5	6
<p>- să diferențieze avantajele și dezavantajele utilizării mijloacelor mass-media,</p> <p>- să analizeze critic informațiile audiate și vizionate,</p> <p>- să deducă principiile unei culturi mediatice;</p> <p>- să specifice căile de eficientizare a mass-mediei,</p> <p>- să argumenteze opinia proprie față de EMM.</p>	<p>1. Mijloacele mass-media, prieten sau dușman.</p> <p>2. Societatea civilă și mass-media.</p> <p>3. Pledoarie pentru o cultură mediatcă.</p> <p>4. Educația pentru mass-media pe înțelesul tuturor.</p> <p>5. Citesc, privesc, analizez ca un cetățean responsabil.</p>	<p>Activități în cadrul orelor de dirigenție</p> <p>Activități educative în școală în atara orelor de dirigenție</p> <p>Activități cu părinții elevilor</p> <p>Activități extrașcolare</p> <p>Activități extrașcolare cu părinții</p>	<p>Leții educative</p> <p>Vizionări</p> <p>Audiții</p> <p>Informare</p> <p>Discuții</p> <p>Cercuri literare</p> <p>Acțiuni comune</p> <p>Culegere de informații</p> <p>Studiu individual</p> <p>Lectura dirijată</p> <p>Vizionare sugerată</p>	<p>- managerii școlii, cadrele didactice;</p> <p>- cu bibliotecarul școlii;</p> <p>- cu specialiștii: redactori, scriitorii, regi-zori, scenariști etc.;</p> <p>- familia, părinții;</p> <p>- conducerea școlii.</p>	<p>Periodic (după un grafic stabilit).</p> <p>Proiectarea activităților extradidactice se va face astfel încât ele să se integreze în complexul activităților educative și să răspundă acelorăși principii</p>

**8. STUDIUL COLABORĂRII ÎN PARTENERIATUL
ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.
CHESTIONAR PENTRU ÎNVĂȚĂTORI**

1. Ce forme de colaborare cu familia valorificați?
2. Ce metode aplicați în lucrul cu familia?
3. Care metode le considerați eficiente în colaborare/
parteneriat cu părinții? Argumentați.
4. Cu ce instituții din comunitate colaborați? (denumirea
completă)
5. Care sunt direcțiile/ aspectele de colaborare și parteneriat cu
instituțiile din comunitate? Precizați.
6. Sugestii privind:
  - a) *parteneriatul școală-familie*

  - b) *parteneriatul școală-comunitate*

Vă mulțumim!

**9. STUDIUL COLABORĂRII ÎN PARTENERIATUL
ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.
CHESTIONAR PENTRU PĂRINȚI**

1. Cât timp acordați, în medie, pe zi copilului dvs.:
a) ore; b) 1 oră; c) 2 ore; d) mai mult de 2 ore?
2. Persoanele care se ocupă mai mult de educația copilului dvs. în afara școlii sunt:
a) părinții; b) bunicii; c) alți membri ai familiei;
d) persoane din comunitate?
3. Familia dvs. participă la ședințe cu părinții atunci când este convocată de învățător/ administrația instituției de învățământ:
a) întotdeauna; b) de la caz la caz; c) foarte rar; d) de loc (de fel)?
4. Ce alte mijloace de comunicare cu școala utilizează familia dvs.?
a) întâlniri individuale; b) convorbiri telefonice;
c) vizite la domiciliu
5. Sunteți mulțumit de succesele obținute în școală de copilul dvs.?
a) da; b) nu; c) parțial
6. Ați fost împreună cu copilul dvs. în prima jumătate a anului de învățământ 2010-2011 la:
a) bibliotecă; b) teatru; c) muzeu; d) excursie
7. Ce carte i-ați cumpărat în această perioadă copilului dvs.?
8. Cine îl ajută pe copilul dvs. să-și pregătească lecțiile:
a) tata; b) mama; c) sora/ fratele; d) singur; e) alți actori educativi?
9. Copilul dvs. citește:
a) cu plăcere; b) la cererea învățătorului; c) la insistența părinților
10. Familia dvs. citește mai mult din:
a) cărți; b) internet; c) reclamă; d) alte surse.

Stimați părinți,

Prin prezentul chestionar avem ca scop să determinăm soluții de îmbunătățire a colaborării dintre familie, școală și comunitate.

Vă rugăm să citiți atent întrebările, să răspundeți sincer și exact prin **încercuirea literei** din dreptul răspunsului selectat sau **detaliat** pe spațiul rezervat. Chestionarele sunt anonime.

Vă mulțumim pentru înțelegere!

**10. STUDIUL COLABORĂRII ÎN PARTENERIATUL
ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.
CHESTIONAR PENTRU ELEVI**

1. Frecvențezi orele de meditație? Încercuiește: Da.   Nu.
2. Reușești să-ți pregătești toate temele în cadrul orelor de meditație?
Bifează (v).   Da.   Nu.
3. Care este obiectul tău/ disciplina ta preferat (ă)? _____
4. La care disciplină îți faci singur lecțiile? _____
5. Care obiect/ disciplină îți creează mai multe dificultăți? _____
6. Ce probleme îți creează? _____
7. Cine îți ajută să depășești dificultățile întâlnite? Bifează (v).
___ Tata ___ Mama ___ Bunica ___ Bunelul ___ Învățătorul
___ Alte persoane Dacă alte persoane, cine anume? _____
8. Cu cine, de obicei, îți pregătești lecțiile? _____
9. Cine dintre membrii familiei tale vine mai des la școală? _____
10. Ce ajutor ți-a acordat, și colegii tăi, membrii familiei tale, prezenți la lecții?
11. Cum te simți, când unul din membrii familiei tale se află în clasă în timpul lecțiilor? Bifează (v).
___ Foarte bine, ___ Bine, ___ Incomod, ___ Susținut,
___ Apreciat, ___ Liber, ___ Frustrat
12. Ai observat unele schimbări în atitudinea ta față de învățatură de când membrii familiei tale colaborează cu școala? Încercuiește Da sau Nu.
Dacă DA, ce schimbări sau produs? _____
_____
_____

11. STUDIUL PARTENERIATULUI ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.

CHESTIONAR PENTRU COLABORATORII BIBLIOTECII

- Cu ce instituție de învățământ colaborați (indicați treapta de învățământ cu care colaborați: primară, gimnazială, liceală?
- Ce activități ați organizat împreună cu elevii, învățătorii, părinții din treapta învățământului primar?
- Aveți selectată aparte literatura pentru părinți? _____
- Fondul ei? _____
- Câți copii de la treapta primară frecventează biblioteca timp de: o săptămână _____; o lună _____; un an _____?
- Ce sugestii, privind colaborarea, aveți pentru învățători?
- Ce sugestii, privind colaborarea, aveți pentru părinții care au copii în clasele primare?
- Câte ieșiri aveți în școală/ treapta învățământului primar?
Pe luna _____; în an _____; ultimii 3 ani _____
- Care este scopul lor?
- Ce efecte/schimbări ați observat în comportamentul elevilor ca rezultat al colaborării cu ei, cu părinții lor și învățătorii?

---

12. CODUL DEONTOLOGIC AL PARTENERIATULUI EDUCATIV. COMUNICAREA ȘI COMPORTAMENTUL AGENȚILOR EDUCATIVI

1. Respectați Drepturile Copilului. Protejați și susțineți copilul, ocrotiți-l de nedreptăți și stimați personalitatea lui.
2. Accentuați calitățile pozitive ale copilului. Mizați pe ele, dezvoltările, pentru a le neutraliza pe cele negative.
3. Fiți corecți, toleranți și flexibili. Nu uitați regula de aur a comportării: purtați-vă cu partenerul precum ai dori să se comporte el cu tine.
4. Nu dăunați procesului educațional. Dați dovadă de tact, empatie, dinamism, competență și veți câștiga respectul și stima partenerului.
5. Studiați-vă reciproc. Axati acest proces pe autoevaluare și autoeducație ca elemente esențiale de cunoaștere și reglare a comportamentului.
6. Ascultați atent și străduiți-vă să înțelegeți partenerul. Împărtășiți interesele partenerilor și susțineți inițiativele acestora.
7. Fiți creativi! Variați conținutul, modalitățile și mijloacele de colaborare cu părinții.
8. Fiți deschiși spre colaborare, fiți atenți, cordiali și obiectivi! Nu contrapuneți copiii și partenerii, aveți încredere în ei.
9. Nu etichetați copiii și partenerii. Nu emiteți judecăți pripite sau aproximative, care ar ofensa *i* partenerul și copilul.
10. Dacă ați comis o greșeală sau o nedreptate, aveți curajul a vă cere scuze de la partener și „străduiți-vă ca situația să nu se repete.
11. Respectați promisiunile și realizați la timp ceea ce vi s-a încredințat.
12. Analizați situațiile dificile împreună, pentru a fi în stare a le dirija mai eficient. Nu fiți părtinitori când apreciați partenerul.
13. Organizați și participați sistematic la discuții privind educația copilului și agenților educaționali, perfecționarea competențelor.
14. Rețineți: copilul are nevoie de dragoste, stimă și colaborare. Fiți binevoitor și exigent, dar nu vă purtați ca un comandant, ci ca un consilier, nu ordonați, ci îndemnați, convingeți și rugați.

(**Cuznețov Larisa**. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: CEP USM, 2008. P. 572-573)

**13. EXTRAS DIN „CODUL FAMILIEI”
AL REPUBLICII MOLDOVA
nr. 1316-XIV din 26.10.2000.**

**Monitorul Oficial al Republicii Moldova
nr. 47-48/210 din 26.04.2001**

Articolul 60. Drepturile și obligațiile părinților privind educația și instruirea copiilor

- (1) Părinții au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat.
- (2) Părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane.
- (3) Părinții sunt obligați să asigure frecventarea de către copil a școlii până la sfârșitul anului I de învățământ în care acesta atinge vârsta de 16 ani. Instituția de învățământ și forma de instruire sunt alese de către părinți, cu luarea în considerare a opiniei copilului.
- (4) Litigiile dintre părinți privind educația și instruirea copiilor se soluționează de către autoritatea tutelară, iar decizia acesteia poate fi atacată pe cale judecătorească.

Articolul 62. Exercițarea drepturilor părinților

- (1) Drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului.
- (2) Metodele de educație a copilului, alese de părinți, vor exclude comportamentul abuziv, insultele și maltratările de orice fel, discriminarea, violența psihică și fizică, aplicarea pedepselor corporale antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanțelor

stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșitul și alte acte ilicite.

[Art.62 al.(2) modificat prin LP120-XVI din 29.05.08, MO125-126/15.07.08 art.489]

- (3) Toate problemele privind educația și instruirea copilului se soluționează de către părinți de comun acord, ținându-se cont de interesele și de părerea copilului.
- (4) Părinții poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părintești în detrimentul intereselor copilului.

(<http://lex.justice.md/index.php?action>)

14. CURRICULUMUL NONFORMAL DE EDUCAȚIE DESTINAT PĂRINȚILOR ȘI AGENȚILOR COMUNITARI

Educația părinților și agenților comunitari (autor Braghiș Maria)

I. Cadrul conceptual

Din investigațiile efectuate în cadrul cercetării noastre, am constatat că importanța părinților a agenților comunitari în educația copiilor de la treapta învățământului primar este incontestabilă. Modelele comportamentale ale familiei și agenților comunitari își lasă amprenta asupra copilului pentru întreaga viață, conturându-i traseul spre formarea personalității sale și dezvoltarea priorităților valorice. Parteneriatul educațional școală-familie-comunitate reprezintă fenomenul pedagogic esențial, care făurește/ plăsmuiește personalitatea umană, iar la vârsta școlarului de la treapta învățământului primar valorificarea eficientă a acestuia devine faza/ etapa cea importantă a părinților și agenților comunitari. Oportunitatea curriculumului derivă din necesitatea optimizării parteneriatului educațional școală-familie-comunitate, a consolidării cunoștințelor și competențelor parentale, a schimbării atitudinii părinților și agenților comunitari în baza licării sistematice în activitățile științifico-practice din cadrul *Atelierului pentru parteneri*.

Curriculumul nonformal pentru părinți și agenții comunitari reperedă pe Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția internațională cu privire la drepturile copilului (New York, 1989) – în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993, Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), Concepția Educației în Republica Moldova, Legea învățământului al Republicii Moldova (1995) cu modificările de rigoare din aprilie 2012, Programul Național de dezvoltare a învăța-

mântului în Republica Moldova, Codul familiei al Republicii Moldova, curriculumul școlar pentru clasele I-IV, curriculumul la dirigenție pentru clasele I-IV. În procesul elaborării curriculumului, s-au luat în considerare cerințele/ prevederile documentelor, actelor curente ce vizează colaborarea/ parteneriatul dintre școală, familie și comunitate, elaborate de forurile și organismele internaționale/ locale.

De asemenea, raportat la educația adultului, implicit al copilului, drept suport metodologic al Curriculumului nonformal pentru părinți și agenții comunitari au constituit particularitățile psihologice ale personalității copilului din învățământul primar, dimensiunile educației formale, și modelul andragogic de educație/ instruire a adulților [Apud 55].

Cursul pentru părinți și agenții comunitari a fost elaborat în conformitate cu aspirațiile/ tendințele educației pentru toți, perspectivele/ evoluțiile educației permanente și în baza unui ansamblu/ grup de principii cu caracter pedagogic, psihologic, axiologic, logic și tehnologic.

Fiind axat pe valorizarea PE, Curriculumul nonformal pentru părinți și agenții comunitari include, de asemenea, coordonatele PE, blocajele posibile în PE, deontologia PE, strategii de formare a adulților, condiții de eficientizare a activității cu adulții privind optimizarea PE, reperele bibliografice pentru părinți și agenții comunitari.

II. Obiective generale vs competențe

Cursul vizat este destinat educației/ formării părinților și agenților comunitari, are după cum am menționat anterior, un caracter nonformal și se propune pentru a fi valorificat în cadrul activităților școlilor pentru adulți, ședințelor cu părinții, atelierelor de formare a părinților și a agenților comunitari în contextul optimizării PE în treapta învățământului primar.

La sfârșitul studierii cursului respectiv, părinții și agenții comunitari vor fi capabili și competenți:

La nivel de cunoaștere:

- să cunoască conceptele de bază ale PE: colaborare; colaborare educațională; parteneriat; parteneriat educațional;

- comunitate; comunitate educativă; agenți educativi; strategie; strategie pedagogică/ educativă și optimizare;
- să identifice condițiile, principiile și strategiile de optimizare a PE școală-familie-comunitate;
- să nominalizeze valorile și virtuțile pe care familia și agenții educativi din comunitate le pot transmite noilor generații.

La nivel de aplicare:

- să analizeze scopul, proiectarea, desfășurarea și extensiunea PE școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar;
- să argumenteze necesitatea implicării părinților și agenților comunitari în stabilirea și dezvoltarea relațiilor de parteneriat cu școala și cu alte instituții educative din comunitate;
- să utilizeze în diverse acțiuni cunoștințele, priceperile și deprinderile obținute în cadrul activităților desfășurate în parteneriat cu școala și agenții comunitari;

La nivel de integrare:

- să coordoneze acțiunile educative în cadrul colaborării/parteneriatului familiei cu școala și alte instituții educative din comunitate;
- să proiecteze unele activități cu caracter educativ în cadrul *Atelierului pentru parteneri*;
- să dirijeze un proiect de parteneriat elaborat în comun cu școala și agenții comunitari.

Conținuturi recomandate

Obiective de referință	Conținuturi recomandate	Activități recomandate
1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice conceptele de bază ale PE: colaborare, cooperare, comunicare, relaționare, optimizare; - să descrie funcțiile PE; - să elaboreze definiția de parteneriat /PE; - să analizeze funcțiile PE, corelându-le cu scopul desfășurării acestuia. 	<p style="text-align: center;">Modulul 1.</p> <p style="text-align: center;">Parteneriatul educațional.</p> <p style="text-align: center;">Probleme introductive.</p> <p style="text-align: center;">Funcțiile educației și conținutul parteneriatului educațional</p> <p>Noțiuni. Conceptul și fenomenul de parteneriat. Conceptele de bază și cele auxiliare. Conținutul PE. Coordonatele PE. Tipurile de parteneriat. Scopul, obiectivele și expansiunea PE. Funcțiile parteneriatului: funcția centrală și funcțiile principale (naturală, economică, politică, culturală, comunitară). Competențele parentale și parteneriatul școală-familie-comunitate.</p>	<p>Discuții în baza unor poze, situații problemă, exerciții de extindere a lexicului, exerciții de comparare a diferitor situații, jocuri de rol privind tema propusă, exerciții evaluative: eseul, testul, mini-testul, dezbateri privind funcțiile parteneriatului educațional.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - să distingă noțiunile de om, gintă umană, individ, individualitate, personalitate; - să stabilească scopul, obiectivele și extensiunea/ optimizarea PE; 	<p style="text-align: center;">Modulul 2.</p> <p style="text-align: center;">Personalitatea.</p> <p style="text-align: center;">Particularitățile de vârstă ale elevilor de la treapta învățământului primar.</p> <p style="text-align: center;">Personalitatea integrală</p> <p>Conceptul de personalitate. Noțiunile om, ființă umană,</p>	<p>Exerciții de identificare a particularităților de vârstă ale elevilor la treapta învățământului primar, conversații la tema vizată, analiza funcțiilor PE, exerciții de identificare a</p>

1	2	3
<p>- să analizeze stadiile dezvoltării personalității.</p>	<p>Individ, individualitate, personalitate. Caracteristicile distinctive ale personalității. Formarea și dezvoltarea personalității. Stadiile dezvoltării personalității. Copilăria medie: vârste 5-11 ani. Autocunoașterea.</p>	<p>Caracteristicilor distinctive ale personalității, simularea unor situații la tema dată, studiul de caz raportat la formarea și dezvoltarea personalității.</p>
<p>- să numească funcțiile școlii moderne;</p> <p>- să analizeze condițiile de mediu spiritual centrate pe sporirea optimizării PE;</p> <p>- să elaboreze un set de condiții de mediu spiritual în relația învățător-elev;</p> <p>- să promoveze valorile moral-spirituale, spiritual-religioase la elevii din învățământul primar.</p>	<p style="text-align: center;">Modulul 3. Școala. Funcțiile școlii. Școala, familia și comunitatea – condiții de mediu spiritual în relația învățător-elev</p> <p>Arta pedagogică și școala pentru un învățământ umanist. Școala învață arta gândirii și conștiinței. Școala, familia și biserica în reconstruirea mediului moral comunitar. Școala – scara spiritului. Școala – sentiment de bucurie sufletească. Importanța educației moral-spirituale în educarea dragostei, devotamentului și libertății în gândire a elevului de la treapta învățământului primar.</p>	<p>Exerciții de determinare a funcțiilor școlii pentru eficientizarea PE, dialog privind rolul părinților și agenților educativi în crearea unui mediu spiritual pentru optimizarea PE, discuții privind condițiile de mediu spiritual; jocuri didactice de memorare a condițiilor spirituale de optimizare a PE; activități de determinare a căilor de promovare a valorilor moral-spirituale în cadrul PE școală-familie-comunitate.</p>

1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice metodele și formele utilizate în procesul de formare a adulților; - să explice unele strategii operaționale, aplicate în formarea adulților; - să elaboreze strategii de formare a competențelor parteneriale la părinți și agenții educativi. 	<p style="text-align: center;">Modulul 4.</p> <p style="text-align: center;">Strategii de formare a competențelor parteneriale la actorii comunitari implicați în parteneriatul educațional</p> <p>Forme, metode și resurse materiale utilizate în procesul de formare a adulților. Strategii pedagogice operaționale: obiectivele educaționale realizabile în familie pentru etapa școlari-tății, scrisoarea-apel, contractul de PE între școală și familie, strategia de îmbinare optimă a modalităților de lucru cu partenerii educației. Consilierea școlară (directă și indirectă).</p>	<p>Exerciții de aplicare a diverselor metode și forme de lucru cu adulții, discuții privind strategiile de formare a adulților, soluționarea unor acțiuni necesare pentru promovarea strategiilor de formare a competențelor parteneriale, dezbateri privind consilierea școlară internă și externă.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - să numească drepturile și obligațiunile familiei /agențiilor comunitari privind educația copilului; - să inventarieze blocajele posibile la eficientizarea PE; - să elaboreze un program de 	<p style="text-align: center;">Modulul 5.</p> <p style="text-align: center;">Deontologia în parteneriatul educațional.</p> <p style="text-align: center;">Codul deontologic al PE</p> <p>Comunicarea și comportamentul agenților educativi. Drepturile și obligațiunile familiei /agențiilor comunitari privind educația copilului. Blocajele posibile la eficientizarea PE. Formarea</p>	<p>Exerciții de memorare a codului deontologic, discuții privind drepturile și obligațiunile partenerilor, dialog despre normele de conduită în societate, lectura textelor despre comportamentele sănătoase și a celor de risc,</p>

1	2	3
<p>armonizare a relațiilor copii-părinți/agenți comunitari.</p>	<p>Unui comportament civilizat și a unei relații eficiente la părinți și agenții comunitari.</p>	<p>Reflectarea asupra celor citite, eseul ca metodă de evaluare.</p>
<p>- să identifice programul de colaborare, proiectul de parteneriat, contractul de colaborare din modelele prezentate;</p> <p>- să analizeze planul de parteneriat, proiectul de parteneriat, contractul de colaborare în baza criteriilor propuse;</p> <p>- să elaboreze, lucrând în echipe, un plan de parteneriat, un proiect de parteneriat și un contract de colaborare;</p> <p>- să promoveze prin intermediul proiectului de parteneriat Importanța colaborării școlii în familia și comunitatea.</p>	<p>Modulul 6. Programul de colaborare/ de parteneriat. Proiectul de parteneriat. Contractul de colaborare</p> <p>Noțiuni de program de colaborare, proiect de parteneriat, contract de colaborare între școală, familie și agenții comunitari. Structura unui program de colaborare, a unui proiect de parteneriat și a unui contract de colaborare. Modalități de întocmire a unui program de colaborare, a unui proiect de parteneriat și a unui contract de colaborare.</p>	<p>Situații de alegere a formelor de colaborare, exersări privind elaborarea unui plan și a unui contract de colaborare, a unui proiect de parteneriat, jocul de rol, discuții privind planul de colaborare, luarea de decizii privind întocmirea unui proiect de parteneriat.</p>

III. Competențe formate:

La nivel de cunoaștere:

Competența de cunoaștere a conceptelor de bază ale parteneriatului educațional: colaborare educațională; parteneriat; parteneriat educațional; comunitate; comunitate agenți educativi; strategii; strategie pedagogică, strategie educativă și optimizare;

Competența de identificare a condițiilor, principiilor și strategiilor de optimizare a parteneriatului școală-familie-comunitate;

Competența de a nominaliza valorile și virtuțile pe care familia și agenții educativi le pot transmite noilor generații.

La nivel de aplicare:

Competența de a analiza scopul, proiectarea, desfășurarea și extensiunea parteneriatului școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar;

Competența de a argumenta necesitatea implicării părinților și agenților comunitari în stabilirea și dezvoltarea relațiilor de parteneriat cu școala și cu alte instituții educative din comunitate;

Competența de a utiliza în diverse activități cu copiii cunoștințele, priceperile și deprinderile obținute în cadrul *Atelierului pentru parteneri*;

La nivel de integrare:

Competența de a coordona acțiunile educative în cadrul colaborării familiei cu școala și ii educative din comunitate;

Competența de a proiecta unele activități cu un caracter educativ în cadrul *Atelierului pentru parteneri*;

Competența de a dirija derularea unui proiect de parteneriat elaborat în comun cu școala și agenții educativi din comunitate.

IV. Sugestii metodologice

Desfășurarea eficientă a atelierului de formare a adulților (părinți și agenți comunitari) licența *strategiilor pedagogice* de valorificare a calității educației elevului la treapta lui primar:

1. Strategia de familiarizare a părinților și agenților educativi cu noțiunea, conceptul și fenomenul de parteneriat; conținutul PE;

coordonatele PE; tipurile de parteneriat; scopul, stivele și expansiunea PE, funcțiile parteneriatului;

2. Strategia implicării părinților în cunoașterea conceptului de personalitate, a noțiunilor: om, ființă umană, individ, individualitate, personalitate; a caracteristicilor distinctive ale personalității; formării și dezvoltării personalității; stadiilor de dezvoltare a personalității;

3. Strategia axată pe educația părinților în scopul formării și cizelării competențelor privind noțiunea de școală, familie și biserică; școala – scara spiritului; școala – sentiment de bucurie sufletească; importanța educației moral-spirituale în educarea dragostei, devotamentului și libertății în gândire a elevului la treapta învățământului primar;

4. Strategia de formare a competențelor parteneriale la părinți și actorii comunitari de aplicare a formelor, metodelor și resurselor materiale utilizate în procesul de formare a adulților; a strategiilor pedagogice operaționale;

5. Strategia de formare a competențelor de comunicare și comportament la agenții educativi; de respectare a drepturilor și obligațiilor familiei și agenților comunitari privind educația copilului; de prevenire a blocajelor privind eficientizarea PE; de formare a unui comportament civilizată și a unei relații eficiente la părinți și agenții educativi în scopul integrării optime a educatului în societate;

6. Strategia de familiarizare a părinților și agenților educativi cu noțiunile: plan de colaborare, proiect de parteneriat, contract de colaborare între școală, familie și agenții comunitari; de formare a competențelor de întocmire a unui proiect de parteneriat întru formarea competențelor parteneriale.

Strategiile precizate se vor realiza pe parcursul anului de studiu sub variate modalități, ca de exemplu: ședințe și ateliere de cultivare a competențelor parentale cu privire la educația elevilor din clasele primare, școlile pentru părinți, senatul părinților, oficiul părinților, mese rotunde, discuții, consultații individuale și de grup, portofoliile familiei cu tematica respectivă.

Realizare/ înfăptuirea eficientă a activităților în atelierul de formare a adulților (părinți și agenți comunitari) solicită respectarea *principiilor* ce orientează interacțiunile de colaborare cu agenții educativi nominalizați:

- principiul asigurării șanselor egale tuturor participanților la parteneriat întru formarea personalității elevului la treapta învățământului primar;
- principiul acceptării diversității, axării pe calitatea și varietatea acțiunilor, formelor și metodelor de colaborare în formarea partenerială;
- principiul promovării valorilor social-umane în cadrul parteneriatului educațional;
- principiul corelării acțiunilor partenerilor în *Atelierul pentru parteneri*;
- principiul abordării sistemice și sistematice a acțiunilor proiectate în programul de colaborare;
- principiul respectării codului deontologic al PE.

Metode aplicate în colaborarea școală-familie-comunitate:

Metode în care predomină acțiunea de comunicare:

- *orale expositive: narațiunea, explicația, prelegerea;*
- *orale interogative: conversația, dezbateră, brainstorming-ul.*

Metode în care predomină acțiunea de cercetare a realității în mod direct: observația, cercetarea documentelor politicii educaționale, experimentul sau *în mod indirect:* demonstrația – observațională, experimentală, documentară, programată, deductivă, analogică, problematizată, modelarea, chestionarea.

Metode în care predomină acțiunea practică: exercițiul, algoritimizarea, studiul de caz, jocul de rol/ dramatizarea, metoda excursiilor și vizitelor, tehnici ale gândirii critice.

Metode în care predomină acțiunea de programare specială a instruirii: instruirea programată, instruirea asistată de calculator.

Forme de lucru aplicate în cadrul formării adulților: frontală, independentă, în perechi, în grup, în cooperare.

Bibliografie:

1. Băran-Pescaru A. Parteneriat în educație – familie-școală-comunitate (ediția a III-a) București: Aramis Prinț, 2004. 79 p.
2. Bunescu Gh., Alecu G., Badea D. (coord.). Educația părinților – strategii și programe. Chișinău: Editura Lumina, 1997. 174 p.
3. Curriculum la dirigenție, clasele I-IV, Chișinău: Tipografia Univers Pedagogic, 2007. 20 p.
4. Curriculum școlar, clasele I-IV, Ministerul Educației al Republicii Moldova CNCE. Chișinău: Lumina, 2010. 244 p.
5. Cuznețov Larisa. Curriculum Educația pentru familie. Chișinău: Museum, 2004. 280 p.
6. Cuznețov Larisa. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: CEP USM, 2008. 624 p.
7. Cristea S. Fundamentele pedagogiei. Iași: Polirom, 2010. 396 p.
8. Neculau A. Educația adulților – Experiințe românești. Iași: Polirom, 2004. 219 p.
9. Stern N. Educația părinților în lume. București: EDP, 1972. 192 p.
10. Vințanu N. Educația adulților. Idei pedagogice contemporane. București: EDP, 1998. 287 p.
11. Trening E. Intervenția socioeducațională ca sprijin pentru părinți. București: S.C. Aramis Prinț S.R.L., 2008. 255 p.
12. Ballion R. Les consommateurs d'école. Strategies educatives des familles, Paris, 1989, p. 48.
13. Kellerhals J., Montandon C. Les strategies educatives des familles. Neuchatel: Delachaux & Nieste, 1991. 256 p.

15. MODEL DE PROIECT AL COLABORĂRII ÎN PARTENERIATUL ȘCOALĂ – FAMILIE (MANAGERI ȘCOLARI, ÎNVĂȚĂTORI, PĂRINȚI)

Durata: anul 2010 – 2017

Locul desfășurării – săli de clasă, cabinete metodice, alte locații

Coordonare și monitorizare: Instituția de învățământ prin Consiliul de dirijare și coordonare a parteneriatului educațional:

Activități cu adulții: ședințe ce au caracter informativ și formativ (atelier de formare pentru adulți).

Activități cu adulții și copiii: întâlniri, dispute, serate festive și tematice; expoziții de lucrări ale elevilor, familiei; competiții, concursuri.

Componența Consiliului de dirijare și coordonare a parteneriatului educațional: managerii principali ai instituțiilor de învățământ, managerii responsabili de procesul educațional la treapta învățământului primar, învățători, președinți ai consiliilor părințești (18 persoane).

Grupul țintă – părinții

Scopul: Optimizarea interacțiunilor parteneriale în vederea susținerii și consolidării educației integrale a elevului din clasele primare, stimulând integrarea lui socială.

Obiective specifice:

- formarea la părinți a *conștiinței morale* (reprezentări, noțiuni, convingeri, sentimente, atitudini, raționamente morale) și a *conduitei morale* (fapte și acțiuni motivate din punct de vedere moral), postulat pentru formarea-dezvoltarea personalității, proiectată, realizată și dezvoltată pe baza *valorilor etice*;
- exercitarea unui rol activ de către părinți în sensibilizarea și îndrumarea copilului către valorile umane și către cunoaștere, premisă esențială pentru împlinirea ulterioară a personalității lor, respectiv, a personalității elevului;
- dezvoltarea capacității părinților de a opera cu unele criterii valorice, de a disocia valorile de nonvalori, perceperea valorilor

autentice, îmbogățirea experienței estetice, realizarea transferurilor estetice în viața cotidiană, în formarea elevului din clasele primare; atragerea în formarea-dezvoltarea personalității umane prin intermediul valorilor generale rezultate din aplicarea științei în toate domeniile societății, în plan material, normativ, strategic, material și psihosocial la nivelul acțiunilor de orientare școlară, profesională și socială a elevului, în perspectiva integrării lui socială optimă;

- participarea părinților la organizarea activităților extrașcolare, a timpului liber, excursiilor, dezbaterilor pentru formarea-dezvoltarea personalității prin valorificarea deplină a potențialului anatomo-fiziologic și psihologic al omului în condiții igienico-sanitare specifice societății moderne și postmoderne, care solicită *o minte sănătoasă într-un corp sănătos*.

Rezultate:

- conștiința morală și conduita morală – factor important în formarea personalității integrale a elevului pe baza valorilor etice;
- abilități de identificare a unor probleme de exprimare, pronunție, a modalităților de lichidare a deficiențelor de vorbire, competențe de muncă pedagogică cu elevii din învățământul primar, crearea oportunităților de a citi cât mai multă literatură pentru copii;
- capacități de a opera cu unele criterii valorice, de a percepe valorile autentice, de a promova experiența estetică în viața cotidiană;
- competențe de aplicare a științei în domeniile societății, în plan material, normativ, strategic, material și psihosocial la nivelul acțiunilor de orientare școlară, profesională și socială a elevului, în perspectiva integrării lui socială optimă;
- bune practici pentru formarea-dezvoltarea personalității prin valorificarea deplină a potențialului anatomo-fiziologic și psihologic al omului în condiții igienico-sanitare specifice societății moderne și postmoderne.

Modalități de monitorizare și evaluare a rezultatelor parteneriatului școală-familie:

- observația sistematică;
- rapoarte semestriale;
- grilă de monitorizare (realizarea tuturor aspectelor);
- fișă de evaluare a activității;
- conferințe (de inițiere și de totalizare);
- mese rotunde (analize și dezbateri).

Impactul parteneriatului asupra grupului țintă:

- părinți mai receptivi la cerințele școlii;
- mai cointeresați în formarea estetică, tehnologică și psihofizică a copiilor;
- cointeresați în educația moral-spirituală a elevilor;
- vor contribui mai mult la completarea bibliotecii școlii și cea publică cu literatură pentru
- copii și vor dezvolta elevilor dragostea pentru carte;
- mai cointeresați în educația intelectuală a elevilor; în diversificarea activităților elevilor în timpul liber; în menținerea relațiilor de colaborare cu agenții educativi din comunitate și-i vor considera adevărați prieteni, susținători; vor avea în aceștia un sprijin în instruire și educare; vor fi mulțumiți de interesul acestora pentru educația copiilor;
- vor avea o viziune reală asupra efortului școlii în instruirea și educarea elevilor, a părinților și a agenților educativi;
- rapoarte semestriale;
- grilă de monitorizare;
- fișă de evaluare a activității.

Modalități de continuitate după încheierea parteneriatului:

Activități concrete din partea părinților:

- conferințe pe diverse teme;
- festivități în ajunul sărbătorilor cu caracter patriotic, religios, sportiv, ecologic etc.;
- concursuri pentru elevi, părinți și agenții comunitari;

- sponsorizări a unor activități: expoziții, excursii, spartachiade, competiții, olimpiade etc.

Activități în timpul și după derularea parteneriatului:

- întâlniri programate;
- ședințe comune;
- dezbateri, mese rotunde;
- activități practice;
- vizionarea unor casete, audierea înregistrărilor;
- excursii, vizite, marșuri turistice;
- seri distractive, sărbătorirea unor evenimente;
- prezentări de carte pentru copii, concursuri literare;
- prezentarea de spectacole;
- solicitări din partea părinților pentru anumite teme de interes, propuneri.

Teme propuse spre dezbateri:

1. Să lucrăm împreună și să creștem copiii educați!
2. Cum suntem preocupați de timpul liber al elevilor?
3. Posibilități și rezerve în formarea unei conduite civice.
4. Educăm pentru și prin școală – dragostea de carte. Cartea – prietena mea.
5. Identificăm și ameliorăm, rezolvăm problemele școlare.
6. Școala și familia – două instituții educative care participă la integrarea copilului în societate;
7. Ne relaxăm împreună, citind o carte, învățând un cântec, o rugăciune etc.
8. Mulțumiți de rezultate, de noi înșine? (evaluare, încheiere).

Iată **concluzia** la care am ajuns:

La sfârșitul anului școlar, în urma derulării proiectului *Parteneriatul școală-familie: parteneri eficienți în educația copiilor* (manageri școlari, învățători și părinți) **am constatat:**

- o mai bună receptivitate din partea părinților privind conduita elevilor;

- sporirea sensibilizării acestora la problemele școlare privind însușită elevilor;
- o îmbunătățire semnificativă a rezultatelor școlare ale elevilor;
- mai bună și organizată instruire a părinților în educarea copiilor privind educația estetică;
- sporirea implicării părinților în organizarea activităților școlare și extrașcolare privind educația tehnologică – participarea la organizarea excursiilor școlare, a serbărilor cu ocazia diverselor sărbători religioase, naționale sau internaționale;
- stimularea părinților pentru a contribui mai activ la valorificarea deplină a potențialului anatomo-fiziologic și psihologic al copilului în condiții igienico-sanitare specifice societății moderne și postmoderne.

Parteneriatul va continua și în următorii ani în speranța că școala va avea în părinți un sprijin în instruirea și educarea elevilor, vor descoperi în ei adevărați prieteni, copiii se vor mobiliza și vor obține rezultate mai bune la învățătură. De asemenea, ei se vor bucura de interesul părinților și învățătorilor pentru a le diversifica activitățile în timpul liber.

(Proiectul a fost elaborat în colaborare cu membrii Consiliului Metodic al claselor primare din municipiul Chișinău, 2009; a fost experimentat în perioada 2010-2017; autor Braghiș M.).

16. MODEL DE PROIECT AL COLABORĂRII ÎN PARTENERIATUL ȘCOALĂ – FAMILIE – BIBLIOTECĂ (manageri școlari, învățători și părinți, bibliotecari)

Durata: anul 2010 – 2017

Locul desfășurării – săli de clasă, biblioteca școlară/ municipală pentru copii

Redactare și monitorizare: Instituția de învățământ prin Consiliul de dirijare și coordonare a parteneriatului educațional:

Activități cu adulții: ședințe cu caracter informativ și formativ (trening).

Activități cu adulții și copiii: întâlniri, dispute, serate festive și tematice; expoziții de lucrări ale elevilor, familiei, agenților educativi etc.; competiții, concursuri.

Componența Consiliului de dirijare și coordonare a parteneriatului educațional: managerii principali ai instituțiilor de învățământ, managerii responsabili de procesul educațional la treapta învățământului primar, învățători, președinți ai consiliilor părintești, bibliotecari (17 persoane).

Grupul țintă – părinții, bibliotecarele de la bibliotecile locale/ municipale pentru copii.

Scopul: Optimizarea interacțiunilor parteneriale în vederea susținerii și consolidării educației integrale a elevului de vârstă școlară mică, stimulând integrarea lui socială.

Obiective specifice vs competențe specifice:

- formarea la părinți și bibliotecari a *conștiinței morale* (reprezentări, noțiuni, convingeri, sentimente, atitudini, raționamente morale) și a *conduitei morale* (fapte și acțiuni motivate din punct de vedere moral), postulat pentru formarea-dezvoltarea personalității, proiectată, realizată și dezvoltată pe baza *valorilor etice*;
- exercitarea unui rol activ de către părinți și bibliotecari în sensibilizarea și îndrumarea copilului către valorile umane și către cunoaștere, premisă esențială pentru împlinirea ulterioară a personalității sale, respectiv, a personalității elevului;

- dezvoltarea capacității părinților și bibliotecarilor de a opera cu unele criterii valorice, de a disocia valorile de nonvalori, perceperea valorilor autentice, îmbogățirea experienței estetice, realizarea transferurilor estetice în viața cotidiană, în formarea elevului din clasele primare;
- atragerea părinților și bibliotecarilor în formarea-dezvoltarea personalității umane prin intermediul valorilor generale rezultate din aplicarea științei în toate domeniile societății, în plan material, normativ, strategic, material și psihosocial la nivelul acțiunilor de orientare școlară, profesională și socială a elevului, în perspectiva integrării lui socială optimă;
- participarea părinților și bibliotecarilor la organizarea activităților extrașcolare, a timpului liber, excursiilor, dezbaterilor pentru formarea-dezvoltarea personalității prin valorificarea a potențialului anatomo-fiziologic și psihologic al omului în condiții igienico-specifice societății moderne și postmoderne, care solicită *o minte sănătoasă într-un corp sănătos*;

Rezultate:

- conștiința morală și conduita morală – factor important în formarea personalității integrale a elevului pe baza valorilor etice;
- abilități de identificare a unor probleme de exprimare, pronunție, a modalităților de lichidare a deficiențelor de vorbire, competențe de muncă pedagogică cu elevii din învățământul primar, crearea oportunităților de a avea contact cu cartea;
- capacități de a opera cu unele criterii valorice, de a percepe valorile autentice, de a promova experiența estetică în viața cotidiană;
- competențe de aplicare a științei în domeniile societății, în plan material, normativ, strategic material și psihosocial la nivelul acțiunilor de orientare școlară, profesională și socială a elevului, în perspectiva integrării lui socială optimă;
- bune practici pentru formarea-dezvoltarea personalității prin valorificarea deplină a potențialul anatomo-fiziologic și psihologic al omului în condiții igienico-sanitare specifice societății moderne și postmoderne.

Modalități de monitorizare și evaluare a rezultatelor parteneriatului:

- observația sistematică;
- rapoarte semestriale;
- grilă de monitorizare (realizarea tuturor aspectelor);
- fișă de evaluare a activității;
- conferințe (de inițiere și de totalizare);
- posibilităților de extindere;
- rotonde (analize și dezbateri).

Impactul parteneriatului asupra grupului țintă:

- părinți și bibliotecari mai receptivi la cerințele școlii;
- părinți și bibliotecari mai cointeresați în formarea morală, intelectuală, estetică, tehnologică și psihofizică a copiilor;
- părinți și bibliotecari cointeresați în educația moral-spirituală a elevilor;
- părinți și bibliotecari ce vor contribui mai mult la completarea bibliotecii școlii și cea cu literatură pentru copii și vor dezvolta elevilor dragostea pentru lectură;
- părinți bibliotecari mai cointeresați în educația intelectuală a elevilor; în diversificarea activităților elevilor în timpul liber; în menținerea relațiilor de colaborare cu managerii școlari și învățătorii, considerându-i adevărați prieteni, susținători;
- părinți și bibliotecarii implicați vor avea o viziune reală asupra efortului școlii în instruirea și educarea elevilor.

Modalități de continuitate după încheierea parteneriatului:

Activități concrete din partea părinților și bibliotecarilor:

- mese rotunde, discuții pe diverse teme;
- festivități în ajun de sărbători cu caracter patriotic, religios, ecologic etc.;
- concursul pentru elevi și alți agenți educativi;
- proiectarea, realizarea și evaluarea unor activități: expoziții, excursii, spartachiade, competiții, olimpiade etc.

Activități în timpul și după derularea parteneriatului:

- întâlniri programate;
- ședințe comune;
- dezbateri, mese rotunde;
- activități practice;
- vizionarea unor casete, audierea înregistrărilor;
- excursii, vizite, marșuri turistice;
- seri distractive, sărbătorirea unor evenimente;
- prezentări de carte pentru copii, concursuri literare;
- prezentarea de spectacole;
- solicitări din partea bibliotecarilor pentru anumite teme de interes, activități, propuneri.

Teme propuse spre dezbateri:

1. Să luăm împreună și să creștem copii educați!
2. Ne interesează *ce fac* copiii noștri în timpul liber.
3. Posibilități și rezerve în formarea unei conduite civice.
4. Educăm pentru și prin comunitate – dragostea de carte.
Cartea – prietena mea.
5. Identificăm și ameliorăm, rezolvăm problemele școlare.
6. Școala, familia și biblioteca – instituții educative care participă la integrarea copilului în societate.
7. Ne relaxăm împreună, citind o carte, învățând un cântec, o rugăciune etc.
8. Mulțumiți de rezultate, de noi înșine? (evaluare, încheiere).

Concluzia la care am ajuns este următoarea:

La sfârșitul anului școlar, în urma derulării proiectului de *Parteneriat școală-familie-biblioteca* (manageri școlari, învățători, părinți și bibliotecari) **am constatat:**

- o mai bună receptivitate din partea părinților și bibliotecarilor privind conduita elevilor; sensibilizarea acestora la problemele școlare privind însușită elevilor;
- o îmbunătățire semnificativă a rezultatelor școlare ale elevilor;

- o mai bună și organizată instruire a părinților și bibliotecarilor în educarea copiilor privind educația estetică;
- sporirea implicării părinților și bibliotecarilor în organizarea activităților școlare și extrașcolare privind educația tehnologică;
- participarea la organizarea excursiilor școlare, a serbărilor cu ocazia diverselor sărbători religioase, naționale sau internaționale;
- stimularea părinților și bibliotecarilor pentru a contribui mai activ la valorificarea deplină a potențialului anatomo-fiziologic și psihologic al omului în condiții igienico-sanitare specifice societății moderne și postmoderne.

Parteneriatul va continua și în următorii ani în speranța că școala va avea în părinți și bibliotecari un sprijin în instruirea și educarea copiilor, vor descoperi în ei adevărați prieteni, copiii se vor mobiliza și vor obține rezultate mai bune la învățătură, de asemenea, ei se vor bucura de interesul și contribuția părinților și a bibliotecarilor.

(Proiectul a fost elaborat în cadrul seminarului
teoretico-practic cu tema
*Aspecte ale parteneriatului educativ: formarea competenței
de comunicare la elevii din treapta învățământului primar
prin dezvoltarea interesului pentru lectură,
desfășurat în LTPA „E. Alistar” din Chișinău).*

17. CRITERII DE EVALUARE A COMPORTAMENTULUI ELEVILOR, PĂRINȚILOR ȘI A AGENȚILOR COMUNITARI ÎN COLABORAREA ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE

Criteriile de apreciere a schimbării comportamentului elevilor, a părinților și a agenților comunitari au fost stabilite în comun: managerii școlari, cadrele didactice, părinții, agenții educativi din comunitate și au fost aprobate la Consiliul profesoral al unităților de învățământ.

Acestea sunt:

I. Restructurarea vieții familiei:

1. Implicarea sistematică a părinților în acordarea unui ajutor competent copiilor, privind realizarea temelor de acasă;
2. Implicarea taților în educația copiilor, în petrecerea timpului liber; în variate activități școlare;
3. Organizarea rațională și monitorizarea vieții în cadrul familiei (regimul zilei, respectarea modului sănătos de viață);
4. Implicarea familiei/ părinților de durată în proiecte de parteneriat educațional;
5. Crearea unui climat familial favorabil dezvoltării copilului. Suscitarea atitudinii pozitive față de educația copiilor.

II. Schimbarea conduitei părinților:

1. Frecventarea sistematică a școlii (fără invitație specială);
2. Oferirea suportului moral și material/ la necesitate ;
3. Participarea activă în cadrul manifestărilor festive; noncurriculare/ excursii, turism, acte de caritate; activități de reparație, procurare a unor materiale didactice etc.
4. Oferirea ajutorului pedagogilor în educația și corecția unor copii și familii defavorizate (în colaborare cu primăria etc.)

III. Schimbarea conduitei elevului:

1. Reducerea numărului de elevi cu abateri comportamentale (ce stau la evidență în școală);
2. Numărul elevilor care înregistrează insucces școlar;
3. Participarea la expoziții, spartachiade, olimpiade, concursuri; la asanarea localității /acțiuni de salubritate, binefaceri, raiduri;
4. Atitudinea pozitivă față de școală, colegi, pedagogi, membrii familiei, alți agenți educativi.

IV. Activizarea actorilor comunitari:

1. Implicarea în activități formale, nonformale și informale organizate de școală în scopul susținerii familiilor social-vulnerabile și a celor care servesc drept exemplu de educație și comportare a copiilor;
2. Organizarea unor activități concrete de valorificare eficientă a timpului liber pentru elevi și părinți;
3. Manifestarea competențelor de elaborare-desfășurare-monitorizare și verificare a calității activităților în parteneriat cu școala și familia;
4. Implicarea în coordonarea acțiunilor educative în cadrul colaborării dintre școală, familie și alte instituții educaționale;
5. Manifestarea competențelor deontologice în cadrul parteneriatului educațional școală-familie-comunitate.

**18. ATELIER DE FORMARE PENTRU PARTENERII
EDUCAȚIONALI (autor M. Braghiș)
Activități educative**

	Instituțiile educative	Activități desfășu- rate	Tematica activităților	Perioada desfășu- rării	Partenerii
1	2	3	4	5	6
1.	LT „D. Alighieri”	Masă rotundă	Modalități de organizare a activității ma- nageriale în cadrul parteneriatului școală-familie	Martie, 2008	Manageri școlari, cadre manageriale și didactice de la treapta învățământului primar, părinți, psihologi.
2.	Școala pri- mară nr. 83 „Gr. Vieru” – grădinița nr. 225	Confere- rința științifico- practică	Rolul parteneria- tului educațional în realizarea con- tinuității grădi- niță-școală primară	Februarie, 2009	Reprezentanți ai Ministerului Educa- ției, savanți, profe- sori universitari, ins- pectorii școlari, meto- diști, manageri, cad- re didactice, psiho- logi, părinți, elevi, copii de grădiniță.
3.	LT „Gh. Asachi”	Seminar teoretico- practic	Modalități de im- plicare a părinților în educația inte- lectuală de calitate a elevilor de vârstă școlară mică	Octom- brie, 2009	Profesori univer- sitari, psihologi, manageri școlari, cadre didactice, părinți.
4.	LT „M. Eminescu”	Seminar teoretico- practic	Parteneriatul școală-familie- comunitate pentru promovarea unei educații de calitate la treapta învăță- mântului primar	Decem- brie, 2009	Manageri școlari, cadre didactice, pă- rinți, bunici, preoți, scriitori, actori, artiști, metodiști de la grădiniță, oameni de afaceri, biblio- tecari, pedagogi de la centrul de creație.

1	2	3	4	5	6
5.	Școala primară nr.83 „Gr. Vieru” în colaborare cu biserica I.I. Hozevitul de la Neamț	Atelier de formare	Ție, Doamne, îți mulțumim.	Aprilie, 2010	Manageri școlari, cadre didactice de la treapta învățământului primar, părinți, elevi, preoți slujitori ai bisericii
6.	LT „E. Alistar” în colaborare cu Biblioteca „Ștefan cel Mare” (filiala bibliotecii municipale „B.P. Hașdeu”); LT „Ion Creangă” în colaborare cu biblioteca „Târgul Mureș”	Seminar teoretico-practic	Aspecte ale parteneriatului educațional: deschidere spre formarea de competențe educative la elevii de vârstă școlară mică prin dezvoltarea interesului pentru lectură	Octombrie-decembrie, 2010	Manageri școlari, cadre didactice de la treapta învățământului primar, inspectori de la inspectoratul pentru minori, metodiști de la grădiniță, părinți, preoți, poeți, scriitori, actori de teatru, bibliotecari, pedagogi de la centrul de creație.
7.	LT „V. Vasilache” în colaborare cu biblioteca pentru copii „Ion Creangă”	Atelier de formare	Rolul managerului școlar în formarea de competențe educative prin prisma parteneriatului școală-familie-comunitate	Octombrie, 2011	Manageri școlari, cadre didactice de la treapta învățământului primar, metodiști de la grădiniță, părinți, actori de teatru, bibliotecari, oameni de afaceri, pedagogi de la centrul de creație.

1	2	3	4	5	6
8.	Școala primară nr.83 „Gr. Vieru”	Excursie la unele mănăstiri din țară	Parteneriatul școală-familie-comunitate ca factor al educației moral-spirituală la elevii de la treapta învățământului primar	Mai, 2011	Inspectori, cadre didactice, părinți, elevi, slujitori ai bisericii etc.

Tematica activităților desfășurate în cadrul atelierului prin implicarea managerilor școlari, cadrelor didactice, metodiștilor și inspectorilor din municipiu și republică, părinților și agenților comunitari este variată. În tabelul dat, prezentăm instituțiile educative unde au fost organizate atelierelor, activitățile organizate în cadrul experimentului de formare, tematica acestora, perioada desfășurării și partenerii implicați.

19. MODELUL UNUI ACORD DE PARTENERIAT

Școala primară nr.83 „Gr. Vieru”
Mun. Chișinău

Școala _____
_____
Nr. ___ din _____

Acord de parteneriat

1. Părțile contractante:

Școala primară nr. 83 „Gr. Vieru”, mun. Chișinău, RM în calitate de aplicant, reprezentată de Grădinaru Lilia în calitate de director și echipa de proiect: director adjunct Petrașevschi Elena, președintele comitetului sindical, învățător Grigoriță Margareta, învățători Nichita Viorica, Hristian Paulina, Castraveț Simion, Bulicanu Vera și instituția _____ reprezentată de _____ în calitate de partener în cadrul proiectului educațional „Sărbătorile primăverii: credințe, tradiții, ritualuri, obiceiuri”.

2. Obiectivul contractului:

Obiectivul prezentului contract de parteneriat îl reprezintă colaborarea dintre părțile contractante în vederea desfășurării proiectului educativ: „Sărbătorile primăverii: credințe, tradiții, ritualuri, obiceiuri”

3. Grupul țintă: elevii claselor I-IV, cadrele didactice, managerii școlari

4. Obligațiile părților:

A. Aplicantul se obligă:

- să informeze participanții despre data și modul de organizare a concursului;
- să emită și să distribuie diplome de participare elevilor, cadrelor didactice;
- să monitorizeze și să evalueze activitățile derulate;
- să asigure baza logistică.

B. Partenerul se obligă:

- să mediatizeze concursul în instituția de învățământ;
- să pregătească elevii pentru participarea în cadrul activităților,
- să selecteze lucrările acestora;

- să respecte regulamentul de înscriere în proiect;
- să trimită acordul de parteneriat înregistrat, semnat și ștampilat în 2 exemplare pe adresa indicată împreună cu rezultatele primei activități.

5. Prezentul acord de parteneriat intră în vigoare la data semnării acestuia și este valabil pe perioada derulării proiectului, respectiv 25 februarie 2013-01 iunie 2013.

Aplicant: _____

Director Grădinaru Lilia

Partener: _____

Autor, M. Braghiș

20. COMPETENȚE PARENTALE FUNDAMENTALE. MODELE PEDAGOGICE DE EDUCAȚIE A FAMILIEI ȘI FORMAREA PARENTALITĂȚII POZITIVE

Competențe parentale fundamentale

Luând în considerație particularitățile familiei, calitățile ei de actor, agent și partener, competențele membrilor acesteia și posibilitățile lor de realizare în calitate de părinți în procesul educației pentru familie și parentalitate propunem un ansamblu de competențe fundamentale, pe care trebuie să le posede fiecare adult:

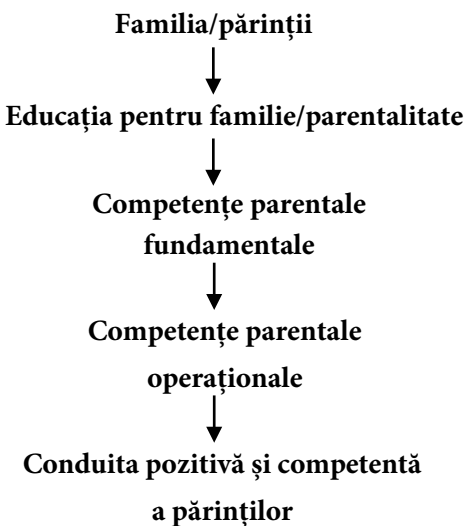
1. **Competențe familiale de cunoaștere și receptare a informației privind cultura și problematica familiei/ a părinților.** Membrii familiei, frecventează activitățile organizate de alți agenți sociali, posedă un nivel înalt de cunoștințe, abilități și priceperi în domeniul psihologiei și pedagogiei, sunt cointeresați în completarea bibliotecii familiale cu ediții interesante pentru adulți și copii. În cadrul școlii pentru părinți aceștia participă în debateri, sunt înclinați spre selectarea informațiilor și la sfârșitul programului devin deținătorii unui poster sau portofoliu foarte bogat privind competențele familiale de cunoaștere și receptare a informației despre cultura și problematica părinților.
2. **Competențe familiale de prelucrare a informației privind cultura și problematica familiei,** care, mai apoi se reflectă în deciziile ei, în comportarea membrilor acesteia. În unele familii se discută, se analizează informația și se iau decizii în comun la *sfatul familiei*, în altele, acest lucru are loc în diadele soț-soție sau părinte-copil. Sunt familii în care informația este prelucrată univoc numai de adulți și adusă la cunoștința celorlalți membri sub formă de decizie, reguli, cerințe etc. Unele familii prelucrează informația îndată, altele treptat, iar altele sunt inerte.
3. **Competențele de transformare a informației selectate** presupun abilitatea și priceperea membrilor familiei de a adapta, informația primită, de a o schimba în conformitate cu necesită-

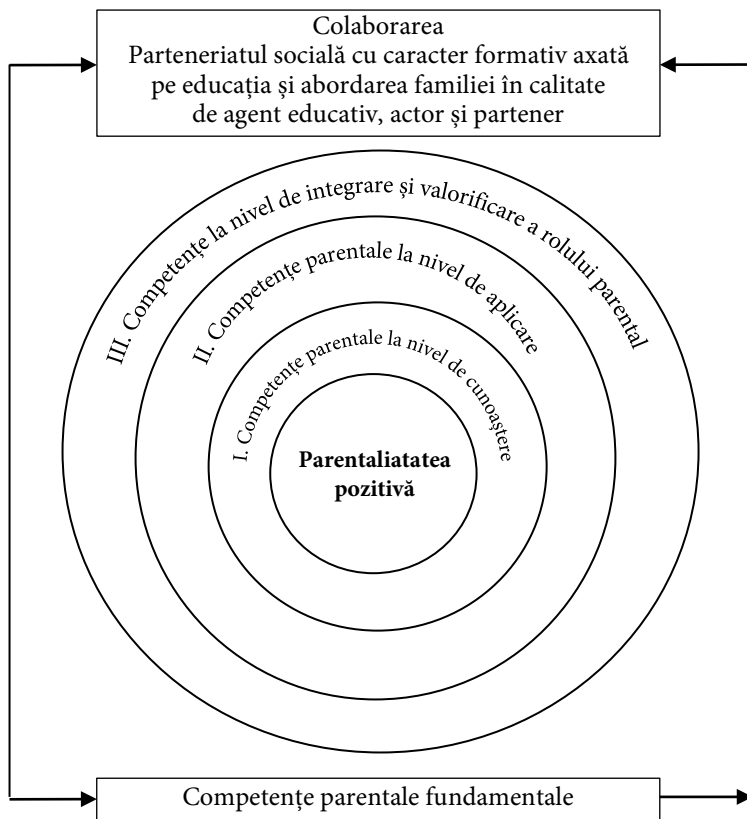
țile și condițiile sale. În procesul experimentului realizat de noi, am stabilit că conținuturile studiate de părinți privind comunicarea cu copiii au fost actualizate și în comunicarea soț-soție. Studiarea conținuturilor privind modul sănătos de viață și regimul familiei a provocat un șir de schimbări pozitive în conduita și în managementul vieții familiei (74%).

4. **Competențele de creare, promovare a ideilor, valorilor și conduitelor demne** presupun acțiuni morale și acțiuni concrete de reechilibrare a modului de viață; realizarea, implementarea noilor modele pozitive, a valorilor autentice în cadrul vieții familiale (consecvent de toți membrii familiei).

În procesul de colaborare cu familia privind formarea și perfecționarea calităților de actor și agent am observat familii cu un grad înalt de creativitate (71%) și unul mai scăzut (39%), însă ambele tipuri de familii sunt orientate spre realizarea sa eficientă în calitate de partener, actor și agent al EF.

21. MODELUL CONCENTRIC AL COMPETENȚELOR PARENTALE

Modelul propus de noi permite părinților să se familiarizeze cu cele mai importante competențe parentale, fundamentale și operaționale, structurate într-un model concentric. Acesta asigură conștientizarea faptului că parentalitatea pozitivă este una eficientă, deoarece presupune formarea și consolidarea *competențelor operaționale la nivel de cunoaștere* (4 tipuri de competențe esențiale), ceea ce oferă suport pentru dezvoltarea *competențelor parentale la nivel de aplicare* (5 tipuri de competențe care constituie abilitățile/ priceperile și capacitățile

părinților), *competențele operaționale la nivel de integrare și valorificare optimă a rolului/ funcției parentale* (7 tipuri de competențe parentale, care se manifestă în comportamente stabile).

Așadar, urmează să explicăm succint și esențializat fiecare tip de competențe parentale, posedarea și explorarea sistematică a cărora va asigura ameliorarea climatului familial, eficientizarea educației copiilor și va optimiza relaționarea copiii-părinți. Constatarea noastră nu este o afirmare neargumentată, ci reprezintă un rezultat obținut în baza experienței de colaborare îndelungată cu părinții în cadrul *Școlii pentru părinți* (în funcția de psiholog, exersată circa 29 de ani în variate instituții de învățământ (școli, licee, colegii). Competențele parentale operaționale, sunt structurate:

La nivel de cunoaștere părinții:

1. Identifică, cunosc esența și valorifică specificul particularităților de vârstă și de personalitate a copiilor (dezvoltarea psihofizică, etapele, crizele de vârstă; temperamentul, aptitudinile, sfera volitivă etc.);
2. Nominalizează, caracterizează și valorifică toate componentele modului sănătos de viață (alimentația rațională, regimul zilei, igiena personală, igiena locuinței, igiena muncii intelectuale, igiena somnului, odihnei etc.);
3. Relatează și analizează principiile, strategiile, metodele și dimensiunile educației copiilor (în familie și cadrul școlar);
4. Identifică și explică conținutul și esența funcțiilor parentale (biologică, educativă, economică, administrativ-gospodărească, psihologică, culturală, socială).

II. La nivel de aplicare părinții:

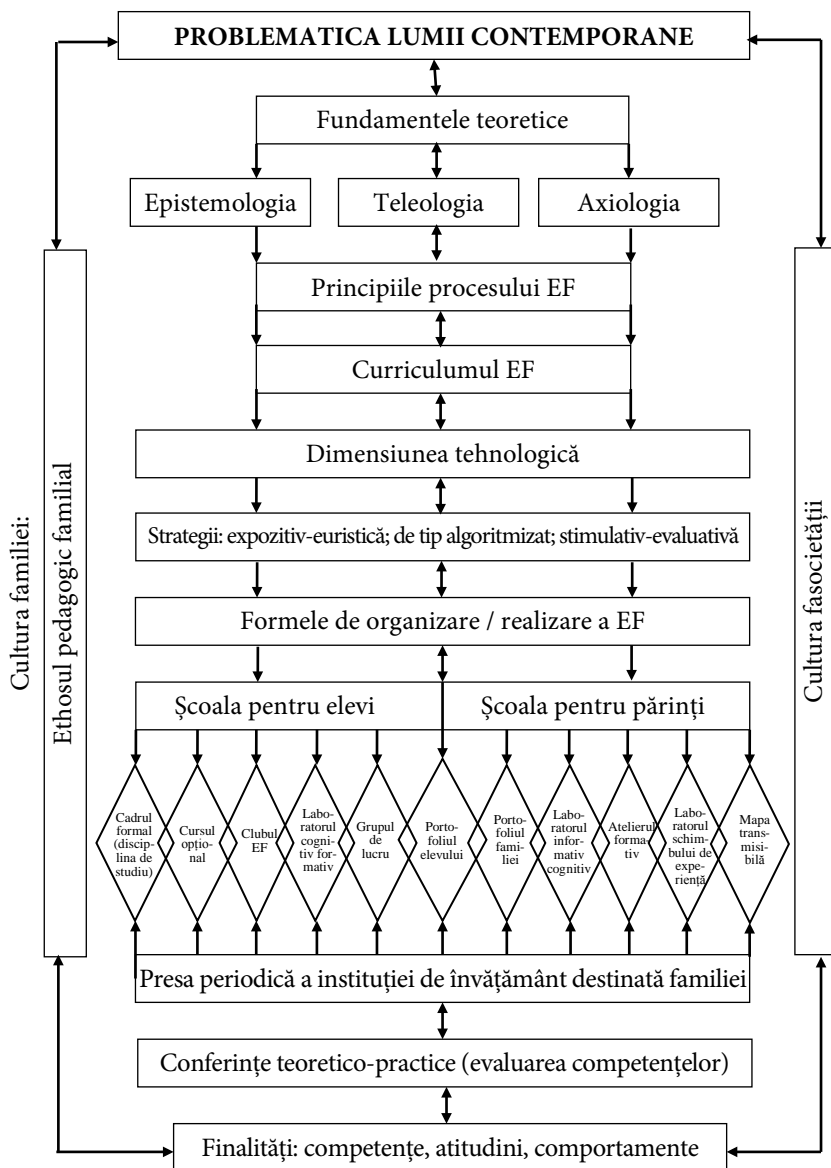
5. Folosesc variate forme/ modalități și strategii de încurajare și stimulare a copilului;
6. Dezvoltă creativitatea copilului prin intermediul variatelor activități (jocuri, aplicație, desen; sarcini de menaj casnic, de înfrumusețare a unor zone din locuință etc.);

7. Elaborează și monitorizează regimul zilei copilului și a familiei: programul de sănătate ale acestora;
8. Îmbină eficient principiile/norme, formele, strategiile, metodele în cadrul educației familiale;
9. Realizează o comunicare și relaționare familială deschisă, empatică și eficientă.

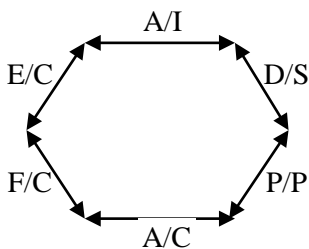
III. La nivel de integrare și valorificare oprimă a rolului/ funcției de părinte:

10. Manifestă afecțiune și dragoste necondiționată față de copil în îmbinare cu o exigență rezonabilă.
11. Manifestă un comportament axat pe respectarea și promovarea valorilor socioumane (sunt modele/ exemple demne de urmat pentru copiii lor);
12. Manifestă comportament onest permanent și în variate circumstanțe existențiale (familiale și sociale);
13. Manifestă comportament familial și social pozitiv;
14. Asigură o comunicare și relaționare optimă, axată pe respectarea personalității și a drepturilor copilului;
15. Sunt axați pe autoactualizarea personală și de părinte;
16. Manifestă interes și o comportare centrată pe autoeducație și dezvoltare parentală permanentă.

22. MODELUL PEDAGOGIC INTERACȚIONAL AL EDUCAȚIEI PENTRU FAMILIE

Activitatea de implementare a educației pentru familie și parentalitate a demonstrat eficiența tehnologiei acțiunilor sinergice de organizare – realizare – evaluare a activităților cu părinții, pedagogii, copiii, elevii și a mecanismului hexagonal de formare a competențelor în domeniul vizat, ce se constituie din șase elemente: **analiză/ introspecție diagnostic/ studiere proiectare/ pronosticare activitate/ creativitate formare/ consolidare estimare/ concluzie.**

Mecanismul hexagonal de formare a culturii familiale

Acest mecanism de formare a competențelor la nivel de individ în procesul educației pentru familie și parentalitate l-am aplicat în cadrul tuturor formelor de lucru cu elevii, părinții, pedagogii în laboratoarele, atelierele, grupul de susținere și cursurile opționale, ce necesitau aplicarea strategiilor de consiliere, corectare, indicații de re/echilibrare a modului de viață familial. Mecanismul s-a dovedit a fi funcțional. În final, invităm cititorii, care sunt preocupați de educație, să se inspire și să dezvolte, să completeze sau să elaboreze noi modele de educație a familiei/ a copiilor și părinților.

BIBLIOGRAFIE

1. Allport, G. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: EDP, 1981.
2. Andrei, P. *Filosofia valorii. Opere sociologice*. București: Ed. Academiei, 1973.
3. Ariès Ph. *L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Règime*, 2-ème édition. Paris: Ed. du Seuil, 1973.
4. Boniwell I. *Positive Psychology in a Nutshell: The Science of Happiness*. New York: McGraw – Hill, 2012.
5. Bourdieu, P., Passeron, J.C. *Les Héritiers. Les étudiants et la culture*. Paris: Les Éditions de Minuit, 1964, p.17-56.
6. Braghiș M. *Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar*. Chișinău: CEP USM, 2013.
7. Breéhier E. *Mari teme ale filozofiei*. București: Editura Humanitas, 1993, p. 2-29.
8. Calaraș C., Gonciar E. *Dirigintele-manager în actului educativ*. Chișinău: CEP USM, 2009.
9. Callo T. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Litera Educațional, 2014.
10. Cloman S., Chafouleas S. M., McDougal J. L. et. al. *Positive Psychology goes to school: Are we there yet? Psychology in the School*, 2004, doi: 10.2002/pits.10142.
11. Codul Educației al Republicii Moldova/ Monitorul Oficial al RM din 24.10.2014, nr. 319-324.
12. Colman A. *Oxford Dictionary of Psychology*. New York: Oxford University Press, 2006.
13. Cristea S. *Dicționar de pedagogie*. București-Chișinău, 2000.
14. Cuznețov Larisa. *Dimensiuni psihopedagogice și etice ale parteneriatului educațional*. Chișinău: CEP UPS I. Creangă, 2002.

15. Cuznețov Larisa. *Tratat de educație pentru familie*. Pedagogia familiei. Chișinău:
16. Cuznețov, Larisa, *Educație prin optim axiologic*. Chișinău: Primex-com S.R.L., 2010.
17. Cuznețov, Larisa, *Filosofia practică a familiei*. Chișinău: CEP USM, 2013.
18. Dafinoiu, I. *Personalitatea*. Iași: Polirom, 2002.
19. Enăchescu C. *Tratat de psihologie morală*. Iași: Polirom, 2008.
20. Erny P. *Ethnologie de l'éducation*. Paris: L'Hartmattan. 1991.
21. Fouillée, A. *Morale des idées-forces*. Paris: Alcan, 1908.
22. Gable S., Haidt J. *Wat (and Why) is Positive Psychology?* *Review of General Psychology*, 9(2), p. 103-110, 2005
23. Kant, Im., *Tratat de pedagogie*. Iași: Agora, 1992, p.14-117.
24. Kant, Im. *Întemeierea metafizicii moravurilor*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1972.
25. Kohlberg L. *Dezvoltarea caracterului și concepției morale la copil*. În: *Psihologia procesului educațional*. București: E.D.P., 1976.
26. Kotarbinski T. *Meditații despre viața demnă*. București: Ed. Științifică, 1970, p. 3-29.
27. Kotarbinski, T. *Tratat despre lucrul bine făcut*. București: EDP, 1976.
28. Lavelle Luis. *Traite de valeurs*, v.1. Paris: PUF, 1951.
29. Le Senne R. *Traité de morale générale*. Paris: PUF, 1961.
30. Levi-Strauss, C. *Antropologie structurală*. București: Politică, 1997.
31. Maslow A. *Motivație și personalitate*. București: Editura Trei, 2007.
32. Mead, M. *Le Fossé des generations (tr. fr.)*. Paris: Denoël, 1970/1971.

33. Negreț-Dobridor I., Pănișoară J.-O. *Știința învățării. De la teorie la practică*. Iași: Polirom, 2008.
34. Pănișoară G., Sălăvăstru D. et. al. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării*. Iași: Polirom, 2016.
35. Popescu R. *Introducere în sociologia familiei*. Iași: Polirom, 2009.
36. Segalen M. *Sociologia familiei*. Iași: Polirom, 2011.
37. Seligman M. Csikszentmihaly M. *Positive Psychology*. *American Psychologist* 55(1), 5-14, 2000.
38. Shorter Ed. *Naissance de la famille moderne. XVIIIe – XXe siècle*. Paris: Editions du Seuil (1975) 1977.
39. Stănciulescu E. *Sociologia educației familiale*. Iași: Polirom, 2002.
40. Williams P. *Pathways to positive education at Geelong Grammar School integrating Positive Psychology and Appreciative Juquire*. *Al Practitioner*, 13(2), p. 8-13, 2014.
41. Zani Br., Palmonari A. *Manual de psihologia comunității*. Iași: Polirom, 2003.
42. <http://positivepsychologymelbourne.com.au/Perma-model>.
43. [http:// positivepsychologymelbourne.com.au](http://positivepsychologymelbourne.com.au); Slavin S.J., Schindler D., Chibnall J.T. et. al. PERMA: a model for institutional leadership and cultural change. *Academic Medicine* 87(11), 1481; 2012.
44. Коменский Я. А. *Избранные педагогические сочинения*. Москва: Просвещение, 1991.
45. Лузина Л.М. *Теория воспитания: философско-антропологический подход*. Псков, 2000.
46. Петровский А. В. (под редакцией) *Социальная психология*. Москва: Просвещение, 1987.

47. Поттер В. *Биоэтика. Мост в будущее.* (Перевод с англ.). Киев, 2002.
48. Столяренко Л.Д. *Педагогика.* Ростов-на-Дону, 2000.
49. Таланчук Н.М. *Архитектоника воспитательного процесса: современная концепция и теория воспитания.* (2 т.). Казань, 1999.
50. Щуркова Н.Е. *Образ жизни, достойной человека и его формирование у школьника.* Смоленск, 1995.
51. *Этнопсихологические и социокультурные процессы в современном обществе.* // Материалы Международной конференции 18.20.09, 2003 г., Балашов.

Larisa CUZNEȚOV

**PARTENERIATUL ȘI COLABORAREA
ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE.
EDUCAȚIA DE CALITATE
A COPIILOR ȘI PĂRINȚILOR**

Formatul 60 × 84 1/16.

Coli de autor 9,8. Coli de tipar 11,06.

Comanda 17. Tirajul 200 ex.

Tipografia Primex-Com SRL

Chișinău, str. M. Eminescu, 6

tel. 22-72-88